



**TUzsÉRI LÓNYAY PÁLMA  
NAPKÖZIoTTHONOS ÓVODA  
ÉS KONYHA**

**PEDAGÓGIAI  
PROGRAM**

**2025-2026**



## **TARTALOMJEGYZÉK**

ÓVOÁNK ADATAI.....	4
A PEDAGÓGIAI PROGRAM JOGSZABÁLYI HÁTTERE .....	5
BEVEZETŐ.....	6
Óvodánk bemutatása.....	8
Székhely óvoda .....	10
Telephely.....	11
2. GYERMEKKÉP, ÓVODAKÉP .....	12
2.1. Gyermekképünk.....	12
2.2. Óvodaképünk .....	13
2.3. Pedagógusképünk.....	15
2.3.1. Óvodapedagógusi modell .....	15
2.3.2. Nevelőmunkában résztvevők modellje.....	16
2.3.3. Szülőkép .....	16
3.1. Egyéni fejlődés, fejlesztés .....	20
4. AZ ÓVODAI NEVELÉS FELADATAI .....	22
4.1. AZ EGÉSZSÉGNEVELÉSI ÉS KÖRNYEZETI NEVELÉSI ELVEK, PROGRAMOK, TEVÉKENYSÉGEK.....	24
4.1.1. Az egészséges életmód alakítása .....	24
4.1.2. Egészséges életvitel igényére való nevelés .....	25
A természeti és társadalmi környezet megismerése, tapasztalatszerzés .....	33
Környezetvédelem:.....	34
4.1.3. A fejlődést elősegítő tényezők - Egészségfejlesztési Program.....	36
4.2. Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés .....	45
4.3. Az anyanyelvi, - az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítás.....	48
4.3.1. Anyanyelvi nevelés és a kommunikáció .....	48
4.3.2. Értelmi fejlesztés, nevelés .....	49
5. A PROGRAM MEGVALÓSÍTÁSÁNAK SZEMÉLYI ÉS TÁRGYI FELTÉTELEI .....	51
5.1. Személyi feltételek .....	51
5.2. Tárgyi feltételek .....	54
5.3. Az óvodai élet megszervezésének elvei .....	57
5.3.1. Tervező tevékenység .....	57
5.3.2. Időkeretek .....	59
6. AZ ÓVODA KAPCSOLATAI.....	63
6.1. Szülőkkel való kapcsolattartás, együttműködés a családdal .....	63
6.2. Óvoda-Gyermekjóléti Szolgálat kapcsolata .....	65

**Tuzséri Lónyay Pálma Napköziotthonos Óvoda és Konyha**  
**Pedagógiai Programja**  
**OM: 202262**

---

6.3. Óvoda-fenntartó kapcsolata.....	67
6.4. Óvoda - iskola kapcsolata .....	67
6.5. Óvoda - pedagógiai szakszolgálatok kapcsolata .....	69
6.6. Óvoda - Egészségügyi intézmények kapcsolata.....	69
6.7. Óvoda-közművelődési intézmények kapcsolata.....	70
6.8. Óvoda- Roma Nemzetiségi Önkormányzat kapcsolata.....	70
6.9. Külhoni magyar óvodákkal való kapcsolattartás:.....	70
6.10. Kapcsolattartás TÉSZ, Tuzséri Kertbarát klub.....	71
6.11. Református Egyházzal való kapcsolattartás .....	71
7. AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGFORMÁI, AZ ÓVODAPEDAGÓGUS FELADATAI .....	72
7.1. Játék.....	72
7.2. Verselés, mesélés.....	81
7.3. Ének, zene, népi játék, tánc .....	90
7.4. Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka .....	101
7.5. Mindennapos mozgás .....	108
7.6. Külső világ tevékeny megismerése .....	110
„A mező meghálálja a napfényt meg az esőcseppeket, és gondoskodik az élőlényekről. ....	110
Akkor vagy jó, ha te is olyanná válsz, mint a mező: .....	110
vigyázol mindenre, ami él – .....	110
legyen az bogár, madár, állat, növény vagy ember.”.....	110
Boldizsár Ildikó .....	110
7.7. Matematikai tapasztalatok .....	115
7.8. Munka jellegű tevékenységek .....	120
7.9. A tevékenységben megvalósuló tanulás .....	131
8. ÓVODÁNK HAGYOMÁNYAI, ÜNNEPEINK.....	133
9. PROGRAM DOKUMENTÁCIÓJA.....	141
10. ÓVODÁNK BELSŐ ELLENŐRZÉSI TERVE – ÉRTÉKELÉSI RENDSZERE.....	148
11. Sajátos nevelési igényű gyermek fejlesztésével kapcsolatos feladataink .....	149
1. Mozgásszervi fogyatékos (mozgáskorlátozott) gyermek .....	152
2. Hallási fogyatékos (hallássérült) gyermek .....	153
3. Enyhe értelmi fogyatékos gyermek .....	155
4. Autizmus spektrumzavarral küzdő gyermek .....	155
5. Az egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozás zavarral) küzdő gyermek .....	156
12. AZ ÓVODÁBA ÉS ISKOLÁBA LÉPÉS FELTÉTELEI.....	159
13. GYERMEKVÉDELEM.....	162

**Tuzséri Lónyay Pálma Napköziotthonos Óvoda és Konyha**  
**Pedagógiai Programja**  
**OM: 202262**

14.	SZOCIÁLIS HÁTRÁNYOK ENYHÍTÉSÉT SEGÍTŐ TEVÉKENYSÉG.....	164
15.	A DIABÉTESZ ELLÁTÁST ÉS A FOKOZOTT KOCKÁZATÚ ALLERGIÁS BETEGSÉGGEL DIAGNOSZTIZÁLT GYERMEKEK ELLÁTÁSÁNAK ELJÁRÁSRENDEJE .....	166
	Az 1-es típusú diabéteszrel élő gyermek ellátása az óvodában.....	166
16.	TEHETSÉGGONDOZÁS AZ ÓVODÁBAN .....	172
17.	PEDAGÓGIAI PROGRAM FELÜLVIZSGÁLATA, ELLENŐRZÉSE, ÉRTÉKELÉSE .....	173
	FELHASZNÁLT IRODALOM .....	174

**ÓVOÁNK ADATAI**

<b>Az intézmény neve:</b>	Tuzséri Lónyay Pálma Napköziotthonos Óvoda és Konyha
<b>Az intézmény székhelye:</b>	4623 Tuzsér Kossuth utca 72.
<b>Az intézmény OM-azonosítója:</b>	202262
<b>Telephelyei:</b>	4623 Tuzsér, Lónyay út 21. 4623 Tuzsér József Attila utca 2. Konyha
<b>Intézmény email címe:</b>	ovodatuzser@gmail.com
<b>Intézmény telefonszáma:</b>	06-45-441-036 és 06-20-368-7968
<b>Az alapító okirat szerint engedélyezett maximális gyermeklétszám:</b>	200 fő
<b>Fenntartó neve, székhelye:</b>	Tuzsér Nagyközségi Önkormányzat 4623 Tuzsér, Kossuth utca 70.
Az óvoda igazgatója:	Révész Enikő
A Pedagógiai Program készítője:	Az óvoda igazgatója és a nevelőtestülete

<b>Az intézmény típusa:</b>	Óvoda
<b>Alapfeladatai, feladatellátási rendje:</b>	Alapító Okirat szerint
<b>Alapító szerv:</b>	Tuzsér Nagyközségi Önkormányzata Képviselő-testülete

<b>Alapító Okirat kelte, száma, időpontja:</b>	Nyíregyháza, 2024. 01. 19. T/99-2/2024.
<b>Az intézmény törzskönyvi azonosító száma:</b>	793533
<b>Az intézmény adószáma:</b>	15793535-2-15

## **A PEDAGÓGIAI PROGRAM JOGSZABÁLYI HÁTTERE**

### **A pedagógiai program jogszabályi háttere**

- 2011. évi CXXIV törvény a nemzeti köznevelési törvényről
- 363/2012. (XII.17.) Korm. rendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról (a továbbiakban: ONAP)
- 229/2012. (VIII. 28) kormány rendelete a nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról
- 32/2012. (X. 8.) EMMI rendelet a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve
- Önértékelési kézikönyv óvodák számára, nyolcaik, javított kiadás. Az Oktatási Hivatal által módosított, a köznevelésért felelős miniszter által 2024. augusztus 15-én jóváhagyott tájékoztató. Hatályos 2025. január 1. napjától.
- Tanfelügyeleti kézikönyv óvodák számára kilencedik, javított kiadás. Az Oktatási Hivatal által módosított, a köznevelésért felelős miniszter által 2024. augusztus 15-én jóváhagyott tájékoztató. Hatályos 2025. január 1. napjától.
- A pedagógusok teljesítményértékeléséről szóló 18/2024. (IV.4.) BM rendelet
- 2023.évi LII. Törvény a pedagógusok életpályájáról
- 401/2023.(VIII.30.) kormányrendelet a pedagógusok új életpályájáról szóló törvény 2023.évi LII. törvény végrehajtásáról
- 402/2023.(VIII.30.) kormányrendelet a pedagógusok új életpályájáról szóló törvény szerinti felzárkóztató és kedvezményezett települések listájáról, valamint egyes közneveléssel összefüggő kormányrendeletek módosításáról
- 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról

- 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról
- 2008. évi XXXI. törvény az esélyegyenlőség érvényesítésének közoktatásban történő előmozdítását szolgáló egyes törvények módosításáról
- 26/1997.(IX.3.) NM rendelet az iskola egészségügyi ellátásról
- Pedagógus-továbbképzés rendszeréről szóló 419/2024. (XII. 23.) Korm. rendelet
- Jegyzék a nevelési-oktatási intézmények kötelező (minimális) felszereléseiről
- Az intézmény alapító okirata

#### **A pedagógiai program tartalmát befolyásoló helyi dokumentumok**

- Az óvoda hatályos Alapító Okirata
- Nevelőtestületi határozatok

## **BEVEZETŐ**

Gyermekeinket körülveszi a felgyorsult, folyamatosan változó világ, mely nagy hatással van rájuk, mindemellett nekünk - pedagógusoknak - figyelembe kell vennünk a sok új szakmai, törvényi és a külső környezeti változásokat.

Pedagógiai Programunkat az Óvodai Nevelés Országos Alapprogram iránymutatása, szellemisége, cél- és feladatrendszere alapján és a Tuzséri Lónyay Pálma Óvoda sajátosságait követve készítettük el. Az Alapprogram lehetőséget biztosít a különböző pedagógiai törekvések megjelenésének. Ezt szem előtt tartva nevelőtestületünk a külső világ tevékeny megismerését választotta a Helyi Pedagógiai Programunk alapjául. Figyelembe vettük korunk gyermekeinek életkori sajátosságait, az őket érő „impulzusokat”, sokféle és hatványozott inger gazdag környezeti hatásokat, személyiségfejlődését, viselkedését, érdeklődését, az otthonról hozott ismereteiket, tapasztalataikat az esélyegyenlőség megteremtése mellett.

Fontos, hogy a gyermek számára kialakítsuk a természeti és társadalmi környezethez való pozitív érzelmi viszonyt, pozitív viselkedési formákat és magatartásmódokat, megalapozzuk a környezeti kultúra iránti igényt. A gyermek közvetlen környezetében lévő élővilág megismertetése és megszerettetése, az élő és élettelen környezeti tényezők közötti leglényegesebb összefüggések megláttatása – a mennyiségi, alaki, nagyságbeli, tér- és síkbeli szemléletének alakításával – elengedhetetlen a környezeti kultúra alapjainak megteremtéséhez. A környezeti nevelés,

a gyermekek fenntartható fejlődéssel való megismertetése alapvető a fenntartható életkörülmények és fejlődés szempontjából. A gyermekek a jövő meghatározói, döntéseikkel nemcsak saját életüket, de Földünk sorsát is meghatározhatják, ezért rendkívüli jelentőséggel bír a megfelelő tájékoztatásuk, tájékozódásuk már a kisgyermekkorai gondozás, nevelés során. Programunkban a természeti és társadalmi értékek felismerését és óvását segítő szemlélet és magatartás kialakítását szeretnénk megalapozni és hangsúlyozni.


A Pedagógiai Programunkban foglaltak az alapja és egyben meghatározója annak a közös értékrendnek, melyet minden dolgozónak követnie kell, az intézménybe járó gyermekek sikeres, pozitív kimenetelű nevelése, fejlesztése érdekében. Hangsúlyos a gyermekközpontúság, a gyermekek tisztelete, a játék, mint az óvodáskorú gyermek legfontosabb tevékenysége. A kompetencia területek teljes körű megjelenítésével igyekszünk a gyermekek számára szükséges műveltségterületeket közvetíteni, az óvodai alapszolgáltatást biztosítani.

Fontos számunkra az is, hogy megjelenjen programunkban a szakmai értéktöbblet, mely pedagógiai munkánkat színesebbé, innovatívabbá teszi. Pedagógiai feladatvállalásunk során figyelembe vesszük a gyermekek

Bízunk abban, hogy az óvodánkba járó gyermekek kellemes, derűs, harmonikus éveket töltenek itt és biztos alapokon nyugvó ismeretekkel, képességekkel kezdik el iskolás éveiket.

Az is fontos számunkra, hogy a gyermekek szülei - az óvodába lépés pillanatától ismerjék Pedagógiai Programunkat, az abban foglaltakat elfogadják és megvalósítását támogassák.

Tuzsér, 2025. augusztus 22.

  
**Révész Enikő**  
igazgató

## 1. HELYZETKÉP

### *Óvodánk bemutatása*

*Óvodánk* olyan természeti környezetben helyezkedik el, amely adottságok lehetővé teszik az állat - és növényvilág természetes, élő környezetben való megismerését, megszerettetését, óvását, védelmét. Gyermekeinket rendszeresen visszük sétálni, és nagy hangsúlyt fektetünk a mozgásaktivitás fokozására, az egészséges életmód feltételeinek megteremtésére. 2022. szeptemberétől bekapcsolódtunk az Óvodakerti tevékenységekbe a sikeres pályázat eredményeképpen. A székhelyintézményben /4623 Tuzsér, Kossuth utca 72./ a 2021-2022-es nevelési évtől a csökkenő gyermeklétszám miatt a fenntartó döntése alapján 1 csoport bezárásra került. Így már csak 5 csoportban helyezük el a gyermekeket. A növekvő gyermeklétszámnak köszönhetően a 2025-2026-os nevelési évtől szükségessé vált a bezárt csoport újbóli megnyitása, így a székhely intézményben ismét 6 óvodai csoport működik.

Az óvoda alapító okirata szerint a székhelyintézményben 150 fő elhelyezését tudjuk biztosítani. Telephely intézményünkben / 4623 Tuzsér, Lónyay út 21./ 2 óvodai csoportban 50 fő gyermek elhelyezésére van lehetőségünk.

Intézményünk befogadóképessége 200 fő.

Óvodánk közössége szakmai tevékenységében értékmegőrző és értéket megújító szerepet is felvállal, mely általános érvényben az emberi, a természeti, a tárgyi értékek tiszteletére való nevelést jelenti. A valódi esélyegyenlőség megteremtésére, így a gyermekek érzelmi és értelmi intelligenciájának, kompetenciáinak fejlesztésében egyensúlyra törekszünk.

Hivatásunkban - az intézményi telephely azonos értékrendjének megfelelően – szakmai prioritásként kezeljük a következő óvodapedagógiai feladatokat:

- a környezettudatos és egészséges életmód megalapozását,
- a közösségi nevelést, közösségformálást, szocializációt,
- a szabad játékot,
- az anyanyelvi nevelést,
- a magyarság-tudat alakítását és hazánk hagyományainak ápolását,
- a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek fejlesztését, az óvodánk Alapító Okiratában meghatározottak alapján.

A színvonalas pedagógiai munka érdekében elkötelezettséget vállalunk a pedagógiai kompetenciák minél teljesebb érvényesülése mellett, mely szakmai tájékozottságot, módszertani felkészültséget, innovatív szemléletet, aktív kommunikációt, ön reflektív értékelést, megújulásra való készséget, nyitottságot, együttműködést, toleranciát és empátiát kíván tőlünk. A telephely közelsége, infokommunikációs lehetőségeink minden tekintetben segítik az aktív szakmai párbeszéd és az együttműködés gyakorlatát. Udvarunk nagy, terepe változatos, mely gazdag és sokszínű mozgáslehetőséget biztosít a gyermekek számára. Virágok, cserjék, bokrok tarkítják e területet, de megtalálhatók a nagyon kedvelt babaházak, csúszdák és mászóakák, mérleghinták is.

2022. szeptemberében magaságysók kialakítására került sor, melyhez a faanyagot az ERDÉRT vállalattól kaptuk.

2024. októberében a Michelin Kft Tuzséri telephelyére benyújtott pályázat eredményeként 500.000 Ft értékben sikerült óvodánk udvarait zöldíteni. Fákat, bokrokat, virágokat ültettünk, ezzel is szebbé téve intézményünk udvarait, tereit. A játékeszközök bővítésre szorulnak annak ellenére, hogy pályázat útján az Önkormányzat segítségével, több udvari játék telepítésére nyílt lehetőségünk. A gyermeklétszámhoz viszonyítva nem elegendők. /eszközfelszereltség jegyzék/. Az udvar kialakítása folyamatos munkát ad számunkra. Az öreg, beteg, veszélyes fák kivágása új facsemeték ültetését tette szükségessé. Folyamatos támogatók, szponzorok felkutatásával szeretnénk udvarunkat még zöldebbé tenni az Óvodakerti és majdani Zöld Óvoda szemléletmódjához híven.

2025. májusában ismét pályázatot nyújtottunk be a Michelin Kft Tuzséri telephelyére, így ismét elnyertünk 500.000 Ft-ot. Az elnyert összegnek köszönhetően udvarunkat újra füvesítettük. Az előző évben elültetett növényekhez információs táblákat tervezünk, melyeken megtalálhatóak, főként képekkel, az adott növényekre jellemző ismeretek. Az elkészült tanösvénnyel játékosan bővítjük ismereteiket, tudásukat.

A gyermekek 98 %-a hátrányos, illetve halmozottan hátrányos helyzetű. Sajnos a szülők alacsony iskolai végzettséggel rendelkeznek, ezáltal kb. 80 %-uk a közmunka programban való részvétellel jutnak bevételekhez. A lakástámogatásnak köszönhetően már több családnak sikerült kitörni a „telepről”. komfortosabb házakba tudtak költözni, amelyet felújítottak, szépítettek. Ezért is fontos az érzelemgazdag, szeretetteljes, örömteli, befogadó, biztonságot nyújtó óvodai környezet kialakítása.

Fontos számunkra családi, érzelmi biztonságot nyújtó, élményekben, tapasztalatokban és tevékenységekben gazdag, elfogadó, előítéletek nélküli óvodai nevelésünk. A gyermek egyéni sajátosságait, kiemelten a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű, a nehezen nevelhető, az SNI-s valamint a tehetséges gyerekek igényeit messzemenően szem előtt tartjuk. Tervszerű, tudatos pedagógiai munkával fejlesztjük a gyerekek képességeit. Sokszínű tevékenységekben közvetítjük a gyermekek számára az egyetemes emberi kultúra értékeit. Az óvodánk feladatának tekinti esélyteremtő szerepének és hátránykompenzációs képességének erősítését.

### *Székhely óvoda*

Tuzsér, Kossuth utca 72.

A székhely épülete közlekedési szempontból jól megközelíthető, a település fő utcáján található.

2013-ban a növekvő gyermeklétszám indokolta az óvoda bővítését.

A fenntartó önkormányzat sikeres pályázatának köszönhetően 2013. szeptemberében egy minden igényt kielégítő, korszerű óvodát vehettünk birtokunkba. A régi épületrészhez (mely egy szükség és két csoportszobából állt) további három csoportszoba került kialakításra, melyekhez külön öltöző, mosdóhelyiség tartozik. A csoportszobák tágasak és a nagy ablakoknak köszönhetően igen világosak. Az óvodapedagógusok mindig aktuális dekorációval, gyermekmunkákkal díszítik a belső teret, amely kellemes és barátságos hangulatot sugároz. Gyermekmunkákat helyezünk el a gyermeköltözők parafa tábláin. Az épületben tornaszoba áll rendelkezésünkre, mely biztosítja gyermekeink testi nevelését/mozgásfejlesztését. Külön fejlesztőszoba ad helyet segítő szakembereink (logopédus, pszichológus, gyógypedagógus,) fejlesztő munkájának. Orvosi szoba, elkülönítő szoba került kialakításra.

Egy nagy tálalókonyhával rendelkezünk, mely a gyermekek gyorsabb és színvonalasabb kiszolgálását biztosítja.

2023. júliusában elnyert pályázat segítségével ismét megújultak óvodánk épületei. A régi rész vizesblokkjainak felújításával, csempézésével, új belső nyílászárók cseréjével, csoportszobák új laminált padlóval való lerakásával, az óvoda teljes épületének belső falainak festésével várjuk régi és új óvodásainkat. Külső felújítás eredményeként elötető, kerítés cseréje, járda térkövezése valósult meg.

A székhely óvoda ad helyet az Igazgató irodájának, a titkárságnak, valamint a szakmai, munkáltatói, tanügyigazgatási és gazdálkodási feladatok irányítása is innen történik. Két csoportonként külön udvarrész áll rendelkezésre, természetesen az átjárhatóságot biztosítjuk az udvarrészek között, a játszó gyermekek számára, állandó óvodapedagógusi felügyelet mellett.

### ***Telephely***

4623 Tuzsér, Lónyay út 21.

A Tiszántúl egyetlen barokk műemlék kastélya, a volt Lónyay kastély szárnyépületében alakítottak ki két csoportszobát 1959 szeptemberében. Ez volt az elődje a mi óvodánknak, melyet szívesen látogatott a településünkön élő grófnő is.

1964-ben átköltöztették az óvodát, a település jegyzőjének az istállóját alakították át ideiglenesen, melyet 1997 szeptemberében a Községi tanács központi óvodának nyilvánított.

Közművesítették, bővítették, a tetőszerkezetet megemelték, ablakokat cseréltek. A folyamatos korszerűsítésnek, fejlesztésnek köszönhetően nyerte el mai formáját az intézmény. 2013-tól, a fenntartó önkormányzat pályázatának köszönhetően, a fűtést biomassza kazánal oldjuk meg. 2020-ban szintén a fenntartó önkormányzat pályázatának segítségével bővítésre került az óvoda épülete. Tornaterem, nevelői szoba, kiszolgáló helyiségek lettek kialakítva. A csoportszobákban hűtő-fűtő klíma került beszerelésre, mely alternatív lehetőséget biztosít a fűtésre is. Megfelelő hely áll rendelkezésre a gyermekek fejlesztésére, amit eddig egy szűk kis helyiségben oldottak meg a fejlesztőpedagógusok.

A telephely két csoportjában 50 gyermek elhelyezését tudjuk biztosítani.

A csoportszobákhoz egy közös öltöző, mosdó, WC helyiség tartozik. A bútortatot szintén a pályázatnak köszönhetően ki tudtuk cserélni.

2023 nyarán itt is felújításra kerül az un. régi rész. Az épületrész festése, gyermekmosdó, konyha csempézése, vizesblokk cseréje, csoportszobák lamináltpadlójának cseréje tette szebbé, korszerűvé ismét óvodánkat. A játszóudvar tágas, udvari játékeszközeinket folyamatosan bővítjük pályázati, valamint fenntartói támogatással. Itt is elhelyezésre került három magas ágyás, melybe vetemények kerültek. A gyerekek nagy örömmel és felelősséggel gondozzák a „kis kertet” és az udvar egészségét.

## **2. GYERMEKKÉP, ÓVODAKÉP**

### **2.1. Gyermekképünk**

Óvodai nevelésünk gyermekközpontú, befogadó, ennek megfelelően a gyermeki személyiség kibontakozásának elősegítésére törekszik, biztosítva minden gyermek számára, hogy egyformán magas színvonalú és szeretetteljes nevelésben részesüljön, és meglévő hátrányai csökkenjenek. Óvodai nevelésünk kiinduló pontja, hogy minden gyermek mással nem helyettesíthető szellemi, erkölcsi és biológiai értelemben is egyedi személyiség és szociális lény. Minden gyermeknek elvitathatatlan joga van a védelemhez, a különleges gondoskodáshoz és a fejlődéshez. A gyermek fejlődését genetikai adottságok, az érés sajátos törvényszerűségei, a spontán és tervszerűen alkalmazott környezeti hatások együttesen határozzák meg. Az óvoda saját pedagógiai tevékenységrendszerrel segíti a gyermekek fejlődését, amely igazodik egyéni testi és lelki szükségleteihez, életkori és egyéni sajátosságaihoz, valamint fejlődési üteméhez. Az óvodai neveléshez minden gyermek számára egyenlő hozzáférést biztosítunk. Fontos számunkra az előítélet-mentes nevelés, a befogadó és toleráns légkör biztosítása. A gyermek minden érzékszervével éli meg környezetét, spontán módon fordul érdeklődésével, kíváncsiságával a pillanatnyi dolgokhoz. A nyelv segítségével megalkotja saját világát.

Figyelembe vesszük az intézmény külső és belső környezetét, a folyamatban lévő és várható változásokat, az egyéni és az életkoronként változó sajátosságokat, mely segítségével elégülnek ki a gyerekek testi, szociális és lelki szükségletei.

Alapvető, hogy gyermekeink egészséges életvitele biztonságos, harmonikus fejlődése biztosítva legyen, az egyéni és eltérő fejlődési ütemük figyelembevételével, s ennek érdekében a prevenció elsődlegesen érvényesüljön.

A gyermekek legfőbb érdekének tartjuk, hogy az óvodai élet teljes időtartamában, érvényesülhessen a játékközpontúság elve, főként, a gyermekek szabadjátéka és a játékos tevékenység-szervezés által. Arra törekszünk, hogy a gyerekek örömmel és aktívan, saját választásaik, érdeklődésük és véleményük alapján vegyenek részt, a spontán és tervszerű tevékenységekben. Szeretnénk elérni, hogy boldog, örömteli, -felfedezéseken alapuló-, az új ismeretek befogadására képes, mások iránt nyitott, harmonikus, személyiségükben fejlett, szociálisan, innovatív és kommunikatív gyermekekké váljanak. A gyerekek személyiségét leginkább befolyásoló felnőtt és gyermekközösségben érezzék jól magukat, biztonságban és magabiztosan, pozitívan tudják

érvényesíteni önmagukat. Az őket körülvevő világot nyitottan, tevékenyen és élményeken keresztül tudják megismerni, és értékeit felfedezni.

## ***2.2. Óvodaképünk***

Az óvodáskorú gyermek nevelésének elsődleges színtere a család.

Óvodai alapfeladataink ellátásában, a gyermek hároméves korától, a tankötelezettség megkezdéséig, családbarát, nyitott óvodaként, kölcsönösen és szorosan együttműködve a szülőkkel, hatékony és sikeres társa és kiegészítője törekszünk lenni, a családi nevelésnek. Az óvoda a köznevelési rendszer szakmailag önálló nevelési intézménye, a családi nevelés kiegészítője, a gyermek harmadik életévétől az iskolába lépésig. Óvodánk biztosítja az óvodáskorú gyermek fejlődésének és nevelésének optimális feltételeit a személyi, tárgyi és szakmai feltételek biztosításával. A beíratott gyermekek számára megteremtjük az érzelmi biztonságot nyújtó derűs, szeretetteljes légkört a befogadás változatos módszereivel. Az óvoda funkciói: az óvó-védő, szociális, nevelő-személyiségfejlesztő funkciók közvetetten segítik a következő életszakaszba / kiskisiskolás/ átlépéshez szükséges gyermeki személyiségvonások fejlődését, a gyermek egyéni készségeinek és képességeinek kibontakoztatása mellett az életkori és egyéni sajátosságok és az eltérő fejlődési ütem figyelembevételével, a gyerekek fejlődésének nyomon követésével.

Óvodánk tevékenységrendszerével, természeti és tárgyi környezetével, óvodapedagógusain nevelő munkája és személyes példája segíti a gyermekek környezettudatos magatartásának kialakulását. Az óvodai nevelésben alkalmazott összehangolt pedagógiai intézkedések a gyermek személyiségéhez igazodnak és biztosítják minden gyermek számára az egyenlő hozzáférés lehetőségét. Tevékenységeinkben kulcsfontosságú szerepe van, az alkotó tevékenykedtetésnek, a fenntartható környezettudatos nevelésnek, az egészséges életmód és életviteli jószokások megalapozásának, a hagyományok ápolásának, mindeközben programunk két fő képességterületének a társas együttműködés, kooperáció, valamint az anyanyelvi kompetencia és kommunikációs készségek, képességek kiemelt fejlesztésének, lehetőség szerinti integrált megvalósításának.

Az inger gazdag környezet biztosítja a gyermekek természetes beszéd és kommunikációs kedvének fenntartását, a gyermeki kérdések támogatását, a mindennapi anyanyelvi és értelmi nevelést és fejlesztést. A különös bánásmódot igénylő gyermek fejlesztésénél különös gondot fordítunk arra, hogy ők minden segítséget megkapjanak hátrányainak leküzdéséhez, illetve tehetségük kibontakoztatásához.

Óvodánk pedagógiai tevékenységrendszer, személyi és tárgyi, valamint pedagógiai környezete biztosítja az óvodáskorú gyermek fejlődésének és nevelésének legmegfelelőbb feltételeit. Nevelési céljaink és feladataink megvalósításában teljesítjük az óvoda kiemelt és alapvető funkcióit.

Minden tevékenységünk alapjának tekintjük a szeretetteljes, befogadó, nyugalmat és érzelmi biztonságot adó, kedves, derűs és örömteli csoport és óvoda légkört. Óvodánk, óvó-védő funkciójában, kiemelt szerepe van a meleg, gondoskodó, biztonságot nyújtó „fészek-hangulatnak”, ahol a gyermekek lelki-szellemi és testi egészségének védelme és fejlesztése megvalósulhat.

Az óvoda közvetlenül segíti az iskolai közösségbe történő beilleszkedéshez szükséges gyermeki személyiségvonások fejlődését. Az óvoda pedagógiai tevékenységrendszer és tárgyi környezete segíti a gyermekben a következő életszakaszába (a kisiskolás korba) való átlépésének belső pszichikus feltételeinek kialakulását.

Az Ukrajnából a háború elől menekülve, hazájukat elhagyni kényszerülő, valamint a migráns családok gyermekeinek óvodai nevelésében igény esetén biztosítjuk az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, társadalmi integrálását.

A gyermekek számára az aktív, örömteli, családi óvodás évek, a szeretetteljes nyugodt, derűs légkör az, amire a felnőtt életüket alapozhatják, s ehhez minden feltételt és segítséget meg kell adnunk.

A gyermekek és szülők kívánságát elégedettségét mérlegelve, a gyermekek érdekeit figyelembe véve alakítjuk életünket, melyhez az itt dolgozók

Óvodánkban a kis és nagy döntések mindig a gyermekek érdekében történnek.

**Célunk:**

A gyermeki személyiség feltárásának és sokoldalú, harmonikus fejlődésének elősegítése, kibontakoztatása, a hátrányok, a lemorzsolódás csökkentése az életkori és egyéni sajátosságok, valamint a gyermekek eltérő fejlődési ütemének figyelembevételével.

### *2.3. Pedagógusképünk*

#### *2.3.1. Óvodapedagógusi modell*

Kiegyensúlyozott, pozitív visszajelzésre épülő, bizalommal teli légkört teremt maga körül, szeretettel fordul a gyermekek felé, tiszteltben tartja, toleranciával fogadja a gyermekek adottságából eredő különbözőségeket, ahol természetes, hogy minden gyermek hibázhat, mindenkinek lehetősége van a javításra, próbálkozásra. A csoportjában felmerülő konfliktusokat felismeri, helyesen értelmezi, és a hatékonyan kezeli. A gyermek teljes személyiségének fejlesztésére, autonómiájának kibontakoztatására törekszik.

Hangsúlyt fektet a kiemelt figyelmű gyermekekkel való foglalkozásra (fejlesztés, tehetséggondozás). Folyamatosan javítja a lemorzsolódás szempontjából veszélyeztetettséget növelő tényezők csökkentését. Egyéni differenciált fejlesztéssel gondoskodik a meglévő képességek fejlesztéséről, a sajátos nevelési igényű, valamint a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekekkel speciális személyiségfejlesztéséről is.

Felismeri a gyermekek értelmi, érzelmi, szociális és erkölcsi állapotát, gyermekek fejlődését nyomon követi, figyelemmel kíséri, környezeti feltételekkel, tapasztalatszerzési lehetőségekkel elébe megy, így gazdagítja ismereteit. Hatékony gyermek megismerési technikákat alkalmaz. A módszereket az aktuális tevékenységi forma sajátosságainak, céljainak és a gyermekek fejlettségének megfelelően alkalmazza. Az elméleti ismeretek mellett a tapasztalatszerzési lehetőségekkel lehetővé teszi a tanultak gyakorlati alkalmazását.

Törekszik a különböző kultúrából érkező gyermekek szokásainak megismerésére, elfogadására. Tiszteli a gyermekben a pozitív értékeket.

Tiszteletben tarja a gyermekek jogait. A vele kapcsolatba kerülő személyekkel tisztelettudó, probléma és feladat érzékeny, titoktartó.

Tisztában van saját szakmai felkészültségével, személyiségének sajátosságaival, és képes alkalmazkodni a szerepvállalásokhoz. Az óvodapedagógus módszertani kultúrája kiterjed a személyes és szociális képességek fejlesztésére, megosztják egymással ez irányú módszertani tudásukat.

Az óvodapedagógus önmaga továbbfejlesztésének igénye minden területen megnyilvánul. Az

óvoda igazgatója ösztönzi a nevelőtestület tagjait önmaguk fejlesztésére. Támogatja munkatársait terveik és feladataik teljesítésében. A továbbképzési program, beiskolázási terv elkészítésénél figyelembe veszi az intézmény szakmai céljait, valamint a munkatársak szakmai karrierterveit.

Alkalmat ad az óvodapedagógusoknak személyes szakmai céljaik megvalósítására, a feladatok delegálásánál az egyén erősségeire épít. Az óvodapedagógus nyitott a szülők, a gyermekek, az intézményvezető, a kollégák, a szaktanácsadó visszajelzéseire, felhasználja őket szakmai fejlődése érdekében.

A szakmai munkaközösség munkájában kezdeményezően és aktívan részt vállal. Együttműködik pedagógustársaival különböző pedagógiai eljárások és programok (pl. témanap, ünnepség, kirándulás) megvalósításában. Részt vesz intézményi innovációkban, pályázatokban, kutatásban.

A megbeszéléseken, a vitákban, az értekezleteken törekedjen kifejezni szakmai álláspontját, próbálja meggyőzni kollegáit és önmaga is meggyőzhető legyen.

A továbbképzések tapasztalatait megosztják egymással, ennek formája belső továbbképzés keretében valósul meg.

Alkalmazza az intézményen belüli és kívüli szakmai kommunikáció online formáit. Részt vesz az online megvalósuló szakmai együttműködésekben.

### ***2.3.2. Nevelőmunkában résztvevők modellje***

A dajka és a pedagógiai asszisztens szeretettel fordul a különböző szociokulturális családból érkező gyermekek felé, tiszteletben tartja, toleranciával fogadja a gyermekek adottságából eredő különbözőségeket. Gyermekekkel való kapcsolatát az egész nevelés folyamatában pozitív attitűd jellemzi. Közös partneri együttműködést valósít meg az óvodapedagógusokkal. Megjelenésében, hanghordozásában, alkalmazkodik az óvoda értrendjéhez, az óvodapedagógus mintaadását magára nézve elfogadja. Saját feladataiban precíz munkavégzésével elősegíti a gyermek megfelelő fejlődését. Az óvoda minden alkalmazottja összehangolt munkát folytat, modellértékű gyermeki bánásmóddal és kommunikációs mintaadását magára nézve elfogadja.

### ***2.3.3. Szülőkép***

*„A szülőknek nem az a dolguk, hogy eltüntessék gyermekeik útjából az akadályokat, hanem hogy adjanak nekik egy jó térképet” (H.Jackson Braun)*

**Olyan szülő az ideálunk, aki:**

- szülői felelősségének teljes tudatában neveli gyermekét,
- aki érti gyermekét, türelmesen hallgatja mondanivalóját és szeretettel válaszol minden kérdésére,
- azonosulni tud Helyi nevelési programunk szellemiségével gyermek-, nevelés-, tevékenységközpontú programunkkal,
- segíti annak megvalósulását,
- elvárásainknak megfelelően képes az együttműködésre,
- képes a jó kapcsolat kialakítására és megtartására a gyermek nevelése érdekében,
- aki tiszteli gyermeke pedagógusát és az óvoda valamennyi dolgozóját,
- aki vigyáz az óvoda rendjére,
- betartja a Házi rend szabályait.

**Nevelési alapelvek, specialitások**

**Az óvodai nevelésben alapelv:**

- a gyermeki személyiséget, elfogadás, tisztelet, szeretet, megbecsülés és bizalom övezi;
- a nevelés lehetővé teszi és segíti a gyermek személyiségfejlődését, a gyermek egyéni készségeinek és képességeinek kibontakoztatását;
- az óvodai nevelésben alkalmazott pedagógiai intézkedéseknek, visszajelzésnek, értékelésnek. a gyermek személyiségéhez kell igazodniuk.

**Intézményünk tevékenységét az alábbi alapelvek megfogalmazásával, figyelembevételével tervezzük és szervezzük, határozzuk meg a gyermekek tevékenységét:**

- A gyermeki személyiség tiszteletben tartása az elfogadó és gondoskodó bánásmód és bizalom,
- A gyermeket szeretet és megbecsülés öveze,
- A gyermekek testi – értelmi – érzelmi és erkölcsi fejlesztése,
- Az egyéni differenciált fejlesztés alkalmazása és a képességek – készségek kibontakoztatása,
- A másság tiszteletben tartása, - elfogadása,
- Az egészséges életmód alapjainak kialakítása és megszilárdítása,
- A változatos, nyugodt, folyamatos játéktevékenységek biztosítása,

- Tevékenységeken keresztül az egyéni fejlettségnek, egyéni ütemű fejlődésnek megfelelő módszerek alkalmazása, ismeretek átadása
- Családokkal együttműködve a közösség formálása,
- Esélyegyenlőség elve,
- A gyermekek mindenek felett álló érdekének biztosítása,
- A nevelés tegye lehetővé és segítse a gyermek személyiségfejlődését, a gyermek egyéni képességeinek kibontakoztatását.

**A pedagógiai program az alapelvek megvalósítása érdekében gondoskodik:**

- a gyermeki szükséglet kielégítéséről,
- az érzelmi biztonságot nyújtó derűs, szeretetteljes óvodai légkör megteremtéséről,
- a testi-, a szociális-, az értelmi képességek egyéni és életkor – specifikus alakításáról,
- a gyermeki közösségben végezhető sokszínű – az életkornak és fejlettségnek megfelelő,
- tevékenységről, különös tekintettel, a mással nem helyettesíthető szabadjátékról,
- e tevékenységeken keresztül az életkornak megfelelő műveltségterületek, és emberi értékek közvetítéséről,
- a kisgyermek egészséges fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges személyi, tárgyi környezetről,
- a hazájukat elhagyni kényszerülő családok (migráns) gyermekeinek óvodai nevelésben biztosítani kell az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, az interkulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségét,
- a nemzetiséghez tartozók óvodai nevelése keretében biztosítjuk a nemzetiségi önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, átörökítését,
- kiemelt figyelmet igénylő gyermekek fejlesztését.

### 3. ÓVODAI NEVELÉSÜNK ALAPELVEI

Az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramjára épülő Pedagógiai programunk a gyermekek alapvető tevékenységeire, a játékra, mozgásra, a környezet tevékeny megismerésére, a kommunikációra épülnek.

Óvodánkban elsődlegesnek tekintjük a gyermeki személyiség teljes kibontakoztatását, a gyermeket megillető jogok tiszteletben tartásának erősítését, az egyenlő hozzáférés lehetőségének biztosításával.

Alapgondolatunk, hogy az óvoda a gyermek életének rövid, de jelentős szakaszában a családi nevelést segítő, arra épülő, kiegészítő és hátránycsökkentő szerepet tölt be.

Tudomásul vesszük, és tiszteletben tartjuk a szülők elsődleges jogait a gyermeknevelésben, s ebben a legjobb szakmai tudásunk szerint, partneri módon segítjük őket.

A gyermeki személyiségből kiindulva olyan szeretetteljes óvodai légkört teremtünk, amelyben a gyermeket megbecsülés, tisztelet, szeretet övezi.

Családias, nyugodt, biztonságot adó légkör megteremtésével biztosítjuk azt a gondoskodást, amelyben a játékot, mint az óvodáskorú gyermek alapvető tevékenységének elsődlegességét, hangsúlyozzuk.

Az óvodás gyermek fejlődése szempontjából az óvónő azonosulási minta. A gyermekek közösségi életének irányítója, oly módon, hogy maga is benne él a gyermekek közösségében, mindig tudja, hogy melyek a feladatai, hogy milyen tevékenységre van szüksége a csoportnak és az egyes gyermeknek. Valljuk, a közösségi nevelés alapelve, hogy a gyermek, mint egyén találja meg a helyét a közösségben. A gyermek számára biztonságot nyújt a megalapozott és következetes, ám rugalmas szokásrendszer, fejlődik normarendszere, amely a további fejlődési szakaszának az alapja.

Valljuk, hogy nevelésünk gyermekközpontú, ezért a gyermekek érdeklődésére, kíváncsiságára, szükségleteire odafigyelünk és a tervezésben, erre építünk.

Érzelmi biztonságot nyújtó közvetlen, szeretetteljes, nyugodt légkörben a másság elfogadására nevelő, élmény gazdag mindennapok megteremtésére törekszünk, állandó értékrend mellett.

Az együtt gondolkodás, optimizmus, gyermekszeretet, elkötelezettség és a jövő iránti felelősség vezényli munkánkat.

Alapgondolatunk, hogy az óvodai nevelésnek a gyermeki személyiség teljes kibontakoztatásának elősegítésére kell irányulnia, az emberi jogok és a gyermeket megillető jogok tiszteletben

tartásával; oly módon, hogy minden gyermek egyenlő eséllyel részesülhessen a színvonalas nevelésben.

**Az alapelvek megvalósítása érdekében gondoskodunk:**

- az érzelmi biztonságot nyújtó derűs, szeretetteljes légkör megteremtéséről, a gyermeki szükségletek kielégítéséről.
- a gyermeki közösségben végezhető sokszínű-az életkornak s fejlettségnek megfelelő – a tevékenységekről különös tekintettel, a mással nem helyettesítő szabad játékra, e tevékenységen keresztül az életkorhoz és a gyermek egyéni képességeihez igazodó műveltségtartalmak, az emberi érték közvetítéséről
- A gyermekek egészséges fejlődéséhez szükséges teljes körű egészségfejlesztésről, a személyi és tárgyi környezetről, szorosan együttműködünk, és élő kapcsolatrendszert alakítunk ki a legközvetlenebb partnereinkkel, családdal, iskolával, és a nevelési célt segítő partnerintézményekkel.
- Az óvodakert kialakításával környezeti nevelés, környezeti fenntarthatóságra nevelésről

**3.1. Egyéni fejlődés, fejlesztés**

A gyermekek egyéni fejlődését az óvodába kerüléstől folyamatosan figyelemmel kísérjük, és írásban rögzítjük. Az intézményben folyó nevelési-oktatási munka alapjaként a gyermekek adottságainak, képességeinek megismerésére vonatkozó mérési rendszer működik. A gyermekek személyes és szociális készségeinek, képességeinek vizsgálatára alkalmas módszereket, eszközöket, technikákat használunk.

**Az óvodapedagógus:**

Általános pedagógiai célrendszer figyelembevételével határozza meg az egyéni szükségletekhez igazodó fejlesztési célokat.

Gazdag értékelési eszköztárral rendelkezik, melyből a gyermekek életkori sajátosságainak, egyéni képességeinek figyelembevételével tudatosan választja ki a leginkább megfelelőt. Az óvodába lépéskor komplex állapotfelmérést végez, amely alapjául szolgál a fejlesztésnek.

**Feladatunk:**

Olyan mérőeszközök használata, mely reális képet ad a gyerekek fejlettségéről. Erre nevelőtestületünk a Porkolábné féle fejlődési naplót tartja alkalmasnak. A személyiség működését és

fejlődését az úgynevezett alapotívumok, alapkészségek, alapképességek és alapismeretek teszi lehetővé. Ezek képezik a személyiség alapját, alaprendszerét. Ennek megismerése nélkül nem áll módunkban egyénre, egyéni szükségletekre épülő fejlesztést végezni.

A gyermekek értékelése az intézmény szabályzó dokumentumaiban megfogalmazott/elfogadott, közös alapelvek és követelmények (értékelési rendszer) alapján folyik. Gyermeeki tevékenység megfigyelése által.

Az intézményben a gyermeeki teljesítményeket folyamatosan követjük, a gyermeeki teljesítményeket dokumentáljuk, elemezzük, és az egyes évek értékelési eredményeit összekapcsoljuk, szükség esetén szakemberek bevonásával egyéni fejlesztési tervet készítünk (kiemelt figyelmet igénylő gyermekek).

A pedagógiai programnak és az egyéni fejlesztési terveknek megfelelően történik az egyénre szabott értékelés, amely a gyermeeki fejlődés nyomon követhető a dokumentációkban.

Az óvodapedagógus felhasználja a mérési-értékelési eredményeket a saját pedagógiai gyakorlatában. A gyermekek eredményeiről fejlesztő céllal folyamatosan visszacsatolnak szüleinek/gondviselőjének és az életkornak, fejlettségi szintnek megfelelő formában gyermeknek. (fél évente legalább egyszer a szülők aláírásukkal igazolják a tájékoztatás tényét).

Az óvodapedagógus képes önállóan, a gyermekek tevékenységének megfigyeléséből, produktumaik értékeléséből kapott adatokat reálisan elemezni-értékelni, és belőlük kiindulva a fejlesztésre vonatkozó tervét elkészíteni, módosítani.

Az óvoda vezetője beszámolót kér a gyermeeki teljesítmények folyamatos helyi szinten alkalmazott megfigyelésen vagy mérésen alapuló egyéni teljesítmények összehasonlításáról, változásáról, és elvárja, hogy a tapasztalatokat az óvodapedagógusok felhasználják a gyermekek fejlesztése érdekében.

A fejlesztés eredménye nyomon követhető: intézményi dokumentumokban, mindennapi gyakorlatban (óvodában és óvodán kívüli tevékenységek).

A fejlesztésben érintett gyermekek esetében az értékelést a szakvélemény előírásainak megfelelően végzik az óvodapedagógusok.

**A gyermek fejlődését nyomon követő dokumentáció a gyermek anamnézisének, valamint testi, szociális, erkölcsi és érzelmi fejlődésével kapcsolatos információkat képességekre lebontva tartalmazza az óvodai nevelés teljes időszakára.**

#### 4. AZ ÓVODAI NEVELÉS FELADATAI

„Akkor jó a világ, ha jó benne gyerekek lenni.”

Véghelyi Balázs

##### ***Az óvodai nevelés feladatai***

Az óvodai nevelés feladata az óvodáskorú gyermek testi, lelki és értelmi fejlesztése.

Óvodánk Pedagógiai Programja elsősorban az Óvodai nevelés országos alapprogramja, az óvodai nevelést meghatározó jogszabályok, új alapvetések és a helyi gyakorlatunk, egyéni sajátosságainak érvényesülésével került átdolgozásra.

##### **Figyelembe vettük:**

- az eddig alkalmazott eredményes nevelési módszereinket,
- feltételeinket, adottságainkat,
- óvodáink, egyedi, sajátos arculatát,
- óvodapedagógusaink egyéniségét és szakmai felkészültségét.

##### **Nevelési elveink, megfogalmazott alapelveink a következők:**

- A gyermekközpontúság maximális érvényesülése a nevelési szemléletben és gyakorlatban
- A nevelés elsődlegességének hangsúlyozása.
- A nevelés során kiemelt helyet kell kapnia a cselekvésnek, a tevékenységnek.
- Az óvodás gyermek tapasztalatait, érzelmeit, vágyait tevékenységein keresztül fejezi ki, ezért a gyermeki tevékenységnek a teljes nevelési időben érvényesülnie kell.
- Az egyéni tevékenységformák közül a játéknak, mint a gyermek legalapvetőbb és legfontosabb, így legfejlesztőbb tevékenységének, illetve a játékos tevékenységszervezésnek kiemelt szerepe van a nevelési-fejlesztési szemléletünkben, gyakorlatunkban.
- Nyugodt, meleg, szeretetteljes nevelési légkör biztosítása.
- Esztétikus környezet megteremtése.
- Elegendő idő, hely és eszköz biztosítása a játékokra és a különböző tevékenységek gyakorlásához.
- A gyermekek alapvető szükségleteinek kielégítése.
- Esélyegyenlőség megteremtése és biztosítása.
- A gyermek – mint egyedi individuum - tisztelete, a gyermek jogainak maximális érvényesítése.
- A gyermekek differenciált egyéni fejlesztése a csoport, a közösség keretein belül.
- A gyermekek fejlődéséhez sürgetésmentes, egyéni utak biztosítása.
- A gyermekek számára a lehető legnagyobb szabadságfokú mozgástér biztosítása.
- A gyermeki önállóság határainak fokozatos szélesítése.

- A gyermek mozgásigényének kielégítéséhez, teljeskörű feltételek biztosítása.
- A külső környezet felé nyitott nevelési légkör megteremtése.
- Az óvodapedagógusok szakmai önállóságának érvényesülése.
- Az óvodapedagógusoknak lehetőség biztosítása, a folyamatos szakmai továbbképzésre, önfejlesztésre.

Programunk nevelési célját a gyermekek:

- szükségleteinek
- tevékenységeinek
- képességeinek

maximális figyelembevételével, mindig az egyéni adottságokból kiindulva tartjuk a leginkább sikeresen megvalósíthatónak.

***Minden gyermeknek joga van ahhoz, hogy elfogadás, tisztelet, szeretet, megbecsülés és bizalom övezze. Minden gyermeket a megismert adottságainak, kompetenciáinak, a csak rá jellemző tulajdonságainak, kvalitásainak, egyéni érzékenységének megfelelően, egyénre szabott és komplex képességfejlesztés által nevelünk.*** Ezért, az alkalmazott pedagógiai hatásrendszerünkben, a ***gyermekek személyiségéhez igazodunk, a neki – az egyedi individumának - megfelelő személyes, egyéni bánásmódban részesítjük.***

***A gyermek egyedi személyiségét, egyéniségét tisztelő nevelési szemléletünkkel, minden gyermek számára egyenlő esélyt biztosítunk,*** személyiségük és társas kapcsolataik sokoldalú, harmonikus fejlődéséhez, hogy minden gyermeknek önmagához viszonyítva, a lehető legteljesebb módon fejlődjön, a testi-szociális-és értelmi képességei, készségei, teljes személyisége. A differenciálás elvének és eszközeinek érvényesítésével, gazdag módszertani kultúrával, az egyedi, fejlesztő pedagógiai ellátás és az egyéni fejlesztési utak biztosításával, integráltan valósítjuk meg a kiemelt figyelmet, különleges bánásmódot igénylő gyermekek fejlesztését, melynek során, a lehető legteljesebb módon segítjük elő a hátrányok csökkentését és a tehetségigéretű gyermekek képességkibontakoztatásának segítését. Ezért, nevelési elvünk és gyakorlatunkban, a gyermek és személyiségközpontúság érvényesítésével, a differenciálás és egyéni bánásmód alkalmazásával, valósítjuk meg a két pólusú (sokszor komplex) felzárkóztatást és tehetségkibontakoztatást, célzó egyéni fejlesztő nevelést.

Az empátia, egymás tisztelete, a másság a különbözőség természetes elfogadására nevelés, alapvető nevelési szemléletünk. Ennek megközelítésében, az interkulturális rugalmasság is, mely a saját, magyar nemzeti identitásunk, önazonosságunk, nemzetünk legfőbb, kulturális értékeinek, normáinak, alapvető népi, nemzeti hagyományainknak és szokásainknak szilárd értékrendszerén és ennek, a gyermekek számára érthető és átélhető megélésén alapszik.

A más nemzetiségű, más kultúrával rendelkező, vagy anyanyelvet beszélő gyermekek inkluzív befogadásában, társadalmi beilleszkedésében, így tudunk megfelelő módon és mértékben lehetőséget biztosítani önazonosságuk megőrzésében, ápolásában.

***A személyes, egyéni bánásmód alapelveinek tartjuk:***

- a gyermeki személyiség középpontba helyezését,
- a gyermek érdekeinek mindenek felett való érvényesülésének biztosítását,
- a gyermek testi-lelki szükségleteinek elfogadását, megfelelő kielégítését,
- a gyermek önkibontakoztatásának elfogadását, illetve ennek támogató elősegítését.

***Az óvodai nevelés feladatai***

- 4.1. Az egészséges életmód alakítása
- 4.2. Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés
- 4.3. Anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

***4.1. AZ EGÉSZSÉGNEVELÉSI ÉS KÖRNYEZETI NEVELÉSI ELVEK, PROGRAMOK, TEVÉKENYSÉGEK***

***4.1.1. Az egészséges életmód alakítása***

Az egészség fogalmát az Egészségügyi Világszervezet így definiálta: „Az egészség a testi (fizikai), a szellemi (pszichikus) és a társas-társadalmi (szociális) jólét állapota, nem csupán a betegség és nyomorékság hiánya.”

Az egészséges életmódra nevelés, az egészséges életvitel igényének alakítása, a gyermek testi fejlődésének elősegítése ebben az életkorban kiemelt jelentőségű. A komplex tevékenységek részeként, a féléves nevelési tervekben és a heti tervek által, rendszerszerűen, az óvodai nevelés általános feladataként, tudatosan valósulnak meg az egészséges életmód alakítása - és az egészségfejlesztési tevékenységeink.

A teljeskörű egészségfejlesztési célunk: hogy az óvodánkban eltöltött időben, minden gyermek részesüljön a teljes, testi-lelki-szellemi jóllétét, egészségét, egészségi állapotát hatékonyan fejlesztő, egészségközpontú gondozásban, egészséges életmódra nevelésben és az intézmény mindennapjaiban rendszerszerűen működő egészségfejlesztő tevékenységekben.

Nevelési feladataink megvalósításának elengedhetetlen feltétele az egészséget támogató, egészséges és biztonságos, balesetmentes környezet kialakítása, megléte. Biztonságos, a gyermekek mozgás és játékigényét kielégítő udvari játékok, megfelelő méretű, jól kialakított udvar; tiszta levegőjű (szellőztetett), megfelelő hőmérsékletű, világos, tiszta, ízlésesen berendezett csoportszoba, és a gyermekek egészségét védő, fejlesztő óvodapedagógus attitűd.

Kiemelt egészségnevelési területek, feladatok:

- az egészséges életmód alakítása
- életvezetési készségek fejlesztése
- az egészség-és gyermekközponitú, személyes törődés, gondozás
- az egészséges táplálkozás
- mindennapos testnevelés, testmozgás
- testi-lelki egészség fejlesztése, védelme, bántalmazás megelőzése
- személyi higiéné
- környezet higiéniai, esztétika
- baleset megelőzés, elsősegélynyújtás

#### **4.1.2. Egészséges életvitel igényére való nevelés**

##### *a) Az egészséges táplálkozásra nevelés*

Az óvodásgyermek egészség táplálkozási szokásainak megerősítését és az óvodai étkeztetés otthoni kiegészítésének szorgalmazását szolgálja.

Az óvodában az óvodapedagógusok a gyermek testi-szellemi fejlődésének feltételeit igyekeznek biztosítani. A fejlődés alapfeltételei között kiemelt jelentőségű a gyermek egészséges táplálása.

A gyermeknek az egészséges táplálkozás érdekében naponta az öt alapélelmiszer-csoport mindegyik tagjából kell fogyasztania. Az alapélelmiszer-csoportok között a következőket tartjuk számon:

1. kenyér, pékáru, tésztaféle, rizs
2. gyümölcs, zöldség,
3. hús, hal, tojás,
4. tej és tejtermék,
5. olaj, margarin, vaj, zsír.

##### *Az óvoda és a pedagógus feladatai:*

- Kulturált körülmények között a fogásokat folyamatosan felszolgálja (várakozási időt kerülve). Az étkezés végén az asztalok rendjének helyreállítását irányítja.
- Megkedvelteti az ízeket, intenzív rágásra ösztönöz, folyamatosan folyadékot biztosít.

- Életkoruknak, fejlettségüknek megfelelően kanál, villa és kés helyes használatával ismerteti meg a gyerekeket.
- Fokozottan ügyel a táplálék érzékeny gyermekek diétájára.
- Tanácsot adnak (szülői értekezleten, fogadóórán, kötetlen beszélgetés keretében), hogy az óvodai étrendet otthon milyen ételféleségekkel egészítsék ki: Kerüljék a családi étkezés során a haszontalan ételek és italok étrendbe állítását, így a cukros, sós, zsíros ételeket és italokat. Töröljék étkezési szokásrendjükből a cukrozott szörpöket, befőtteket, kólaféléket, a kekszet, a ropit, a chipset. Szerepeljen a családi étrendben kevesebb füstölt hús, felvágott, húskonzerv, állati zsiradék, és annál több alacsony zsírtartamú tej, tejföl, sajt, hal, baromfi (bőr nélkül), barna kenyér.
- Óvodai napirendkeretében ismertetik meg az óvónők a dajkákkal együttműködve a gyerekeket új ízekkel, addig ismeretlen étel-és italféleségekkel.
- Az étkezést örömtelivé teszik, jó hangulatot teremtenek az ételek elfogyasztásához.
- Az egészséges táplálkozásra nevelés érdekében játékos alkalmat teremtenek arra, hogy a gyermekek maguk is részesei legyenek egyszerűbb ételek elkészítésének (pl. salátakészítés, tízórai összeállítás).
- Az óvodakertben megtermelt zöldségfélék megismerésével, megkóstolásával egészséges táplálkozásra nevelés.
- Az egészséges táplálkozás egészségre gyakorolt hatásai adnak alapot a tevékenységek; pl. őszi piac, zöldséges üzlet, kerteket látogatása. Ismerkednek gyümölcsökkel, zöldségfélékkel.
- Az étkezések során előforduló mindenféle tejterméket kóstoljanak meg a gyerekek.

*b) Az egészségfejlesztési kritériumoknak megfelelő mindennapos testnevelés és az azt kiegészítő egyéb testmozgás*

***Az óvoda feladata:***

- a tudatos, célszerű összerendezett cselekvés fejlődésének elősegítése az **alapvető** mozgásfunkciókban (a járásban, futásban, lépcsőn járásban),
- az emberi kapcsolatokhoz nélkülözhetetlen **humán** mozgáskultúrában (játékban, feladatteljesítésben, együttes tevékenységben, segítségben, baleset-megelőzésben, fertőzést megelőző magatartásban).

***Az óvodapedagógus feladatai:***

- A mozgásigény kielégítése és testi képességek fejlesztéséért változatos napi és heti rendben biztosítja a gyermek mozgásigényének folyamatos kielégítését.
- Minden nap szervez mozgástevékenységet (tornaszobában vagy udvaron).
- Kötelező testnevelés foglalkozást vezet.
- Edzési lehetőséget a testnevelés, környezet, levegő, nap kihasználásával biztosítja.
- Megtervezi a helyet, időt, és a közegekben való mozgást fokozatos terheléssel, figyelembe véve a korosztályok életkori sajátosságait. Időjárástól függően (köd, 5 fok alatti hőmérséklet, eső, viharos szél esetén nem) napi 1-3 órát levegő és napfény edzést biztosít a fokozatosságot betartva.
- A nyári napirendet az egész napos levegőn való tartózkodásra építi (kivételesen az erős napsugárzás miatt a 12-15 óra közötti időszak).

*c) A lelki egészséget fejlesztő pedagógiai módszerek és a művészetek alkalmazásával a tanulási eredményesség és a társas kapcsolati készségek fejlesztése, a lemorzsolódás csökkentése, a viselkedési függőségek, a szenvedélybetegségekhez vezető szerfogyasztás, a bántalmazás és iskolai erőszak megelőzése*

***Az óvoda feladata***

- Az egészséget károsító magatartásformák elkerülésére nevelés,
- Egy adott élethelyzetben az egészségesebb megoldás választása, a másokon való segítségre nevelés.
- A dohányzás megelőzésében és visszaszorításában jelentős szerep jut az óvodapedagógusoknak és az óvoda technikai személyzetének.
- Az óvoda felnőtt dolgozói modellt, mintát jelentenek a gyermekek számára. Az óvodában a gyermek előtt dohányzó felnőtt nagyobb hatást gyakorol a gyermekekre, mint egyéb szocializációs helyzet, ezért az óvoda dolgozói nagyobb felelősséggel tartoznak személyes példamutatásukért. Az óvoda feladata minden olyan helyzet elkerülése, amely a gyermeknek kedvezőtlen mintaként szolgálhat.

*d) A dohányzás megelőzését szolgáló óvodai egészségnevelési program tevékenységei:*

- Szabad beszélgetések. Fontos: az önkéntes részvétel, a szabad megnyilatkozás és véleménynyilvánítás.

### **Helyszínei:**

- Kirándulási élmények feldolgozása, értéke: füstmentesség, pormentesség, szabad légzés, erőkifejtés, sok mozgás.
- Városi, falusi élmények megbeszélése: az utca forgalma, a gépkocsik füstje, az áruházak levegője, gyárak környékének kedvezőtlen viszonyai, utazás tömegközlekedési járművön,
- Élmények elmondása a dohányfüstös helyiségekről: saját lakásunk levegője, szórakozó helyek füstje, gyárkérmények füstje, füstmérgezéses balesetek; a családban dohányzók megszokott dohányzási helyei, vendégségben tapasztalt dohányzás.
- Ismeretek átadása a dohányzás ártalmairól a gyermeki élményekkel kapcsolatosan, a gyermekek korának megfelelő mértékben: pl. károsítja a tüdőt, az idegrendszert, valamint a gyomor és a szív munkáját, kellemes-e a füstös levegőjű teremben tartózkodni, hogyan védekezhetünk ellene (szabadlevegőn tartózkodás, a lakás szellőztetése).

Mindezek az egészség megvédésére történő **beállítódást** (attitűdöt), az egészség megvédésére vonatkozó **érdeklődést**, véleményt, **szándékot**, "érzékenységet" nevelik a gyermekeket.

*e) A gyermek testi gondozása, testi szükségleteinek kielégítése, testi épségének védelme*

#### ***Az óvoda feladata:***

- A gyermek higiénés nevelése,
- Az alapvető higiéniai tennivalókra való szoktatás - a tisztálkodás, az anális toalett, a székelés és vizelés regulációja, a kulturált étkezés, a környezeti higiénia és rend, a balesetmentes viselkedés (a szűrő-vágó eszközök használata), a ruházat tisztántartása megtanítása.
- ezek gyakorlása, ellenőrzése, folyamatos korrekciója.
- a gyermek higiénés nevelése,

#### ***Az óvodapedagógus feladatai:***

##### *Tisztálkodás*

- A napirend keretei között elegendő időt biztosít a gondozási teendők egyéni tempó szerinti végzésére.

- Tisztálkodási folyamatot megismerteti: helyes sorrendiséggel és technikával, egészségügyi szokásokkal. A tisztaság alapvető fontosságának megismertetése, a betegségmegelőzés és fertőzések megelőzésének jelentősége életkor specifikus módszerekkel tudatosítva.

A bőr, a fogak, a szájüreg, a haj, az érzékszervek, körmök ápolása, a ruházat higiénája, a mosás, tárolás feladatai, a közvetlen környezet tisztántartása.

Segítségnyújtás, fokozatosan kialakítja az önállóságot.

### Öltözködés

- Elegendő időt és segítséget biztosít az öltözködésben, a ruházat elhelyezésében.
- A megfelelő viselet kiválasztásában összefüggéseket tár fel a gyermekekkel az időjárás és tevékenységek között.
- Fokozatosan kialakítja az önállóságot.
- A szülők számára megfelelő mennyiségű és minőségű ruházat és cipő biztosítására tesz javaslatot, pl: váltóruhák, lábboltozatot és lábfejet védő megfelelő méretű cipők biztosítása, lógó ruharészek eltávolítása.

### Pihenés

- Ebéd utáni nyugodt pihenés feltételeinek a biztosítása, pl. szellőztetés, az ágyak megfelelő elhelyezése.
- A gyermekek elalvását segítő biztonságot adó szokásrendszerrel, pl. mesével, énekekkel, zenehallgatással, testi közelséggel, puha tárgyakkal.
- Pihenés időtartamának meghatározása a gyermekek igényeihez igazítva.
- Egészséges tiszta biztonságos környezet megteremtése higiéniai szabályok kialakítása, pl. az ágyneműk cseréje meghatározott időközönként.

### ***A dajkák feladata a gyermekek egészséges környezetének a biztosításához:***

- a mindennapos portalanítás,
- felmosás,
- fertőtlenítés,
- szellőztetés
- a higiénés szabályok betartatása a gyermekkel.

*Az intézmény feladata:*

- A balesetveszély elkerülése érdekében a gyermekek által használt eszközöket fokozott odafigyeléssel kezeli, szükség esetén kezdeményezi javítását, cseréjét. Különösen az udvari, vagy játszótéri játékoknál, sőtán felhívja a gyermekek figyelmét a helyes eszközhasználatra, biztonságos közlekedés szabályaira, kirándulásra szülői segítséget kérhet.
- A gyermekek egészségi állapotának ellenőrzése speciális szakemberek bevonásával, az óvoda orvosa, fogorvosa, védőnője, szakszolgálatok segítségével.
- A nevelési év elején a logopédus felméri a beszédhibás gyermekeket, s azoknál a gyermekeknél, akiknek szükséges a fejlesztő foglalkozásokat megtervezi.
- A Szakértői bizottság szakemberével kapcsolatot tart, aki szükség esetén, javaslatot ad az egyéni bánásmódra és a fejlesztésre, valamint speciális terápiára fogadja a gyermekeket.

Az óvodapedagógus a javaslatokat beépíti az egyéni fejlesztő munkába.

f) Az egészséget támogató ismeretek és készségek fejlesztése

*Az óvoda feladata:*

- a kisgyermeknek **egyre több ismeretet kell megszereznie és rendszereznie szervezetének működéséről, az egészségvédelem alapkérdéseiről** (pl. kórokozó, fertőzés, betegség, táplálkozás, aktív mozgás és pihenés, az érzékszervek higiéniája és védelme stb.).
- az egészség-védő, egészségfejlesztő biológiai ismeretek a gyermek értelmi szintjének mentén **szerzi meg, rendszerezi** (pl. a szív munkáját bemutató foglalkozás, a szívverés megfigyelése, a légzés szaporasága).

Az egészségvédelmi ismeretközlés lehetősége kiterjed az óvodai foglalkozások mellett a szabadidő más lehetőségeire is, így a játéokra, a "kísérletezésekre", megfigyelésekre, a sétákra, kirándulásokra.

g) A szociális környezet kialakítása

*Az óvoda feladata:*

- A szeretetteljes, harmonikus légkör, pajtási-baráti hangulat kialakítása, amely formálja a gyermek személyiségfejlődését.

h) Speciális gondozási, prevenciós és korrekciós testi nevelési feladatok

***Az óvoda feladata:***

- az értelmi (érzelmi) fogyatékos kisgyermek specális gondozása **szakértők** bevonásával

*i) A szocializáció elősegítése és a szociális érzékenység fejlődése-fejlesztése*

***Az óvoda feladata:***

- az óvónő és más felnőtt személyek magatartása elsajátítandó **mintául szerepel, azaz modell-értékű.**
- a gyermek-gyermek, valamint a felnőtt-gyermek kapcsolat érzelmi töltése, társkapcsolati igénye, biztonság-nyújtása biztosítja az együttérzés, az önzetlenség, a segítség, az önfegyelem kialakulását

**Az óvodai szocializáció közvetlenül kapcsolódik a családi szocializációhoz, az óvodának "csak" kiegészítő szerepe van a családi szocializáció mellett.**

Az óvónőnek számítania kell arra, hogy lesznek gyermekek, akik nehezebben szocializálódnak (illeszkednek a közösségbe, nehezebben tartják meg a közösség szabályait), lesznek lassabban fejlődők, alacsonyabb értelmi szinten állók, érzelmileg "sérültek" vagy érzékszervi, mozgásos fogyatékosok, higiénésen elhanyagoltak, és mások, akiknek harmonikus életvezetéséhez az óvónőnek sokkal több egészségpedagógiai ismeretre, érzelmes kapcsolatra, sajátos törődésre van szüksége.

A szegénység, a szociális kirekesztettség, az elhanyagoltság, a szeretethiány mély sebet üt a gyermek lelkén. Az ilyen állapotú gyermek a nyílt és őszinte, a derűs és szeretetteljes, a biztonságot nyújtó óvodapedagógushoz vonzódik.

Ez a tény határozza meg az óvónő és a védőnő szocióhigiénés (társas egészségvédő) karakterét, viselkedési normáját.

<b>Feladat</b>	<b>Tevékenység</b>	<b>Felelősök</b>	<b>Határidő</b>
Hulladékgyűjtés	Az óvoda udvarának a rendezése	óvodapedagógusok	egész évben
Kirándulások	Szervezett buszos kirándulás.	óvodapedagógusok	május vége, június eleje
Balesetek megelőzése	Balesetvédelmi oktatások minden csoportban	rendőrség, óvodapedagógusok	megbeszélés szerint esetenként
Az óvodán kívüli ismeretterjesztés	Községben szervezett rendezvények látogatása. Állatkerti látogatások.	óvodapedagógusok	A megszervezett és egyeztetett időpontokban

**Tuzséri Lónyay Pálma Napköziotthonos Óvoda és Konyha**  
**Pedagógiai Programja**  
**OM: 202262**

lehetőségeinek kihasználása	Ismerkedés a tanyasi, falusi étellel, háziállatokkal kirándulások alkalmával. Kirándulás a természetbe. Szüreti kirándulások		
Egészséges étkezés	A szülők bevonásával gyümölcsnapok szervezése (gyümölcstál készítése, gyümölcsök kóstolása) Nyersen ehető zöldségek kóstolása.	óvodapedagógusok	hetente a csoportok által egyénileg kijelölt napokon
Természeti környezet témájának feldolgozása	Megfigyelések az évszakok változásával kapcsolatban. Az időjárás jellegzetességei. Hazánk növény és állatvilága. Gyümölcsök, zöldségek. Természetvédelmi és jeles napok megünneplése. Testünkkel, testrészek, érzékszervek funkcióinak megismertetése, játékok.	óvodapedagógusok	A heti rendben meghatározott napokon és alkalmi megfigyelések keretében folyamatosan
Társadalmi környezet témájának feldolgozása	Lakóhelyünk. Nemzeti ünnepeink, hagyományaink megismerése, megünneplése. Orvos gyógyító munkája. Könyvtárlátogatás. Épített környezetünk: szobrok, épületek. Közlekedés szabályainak megismerése, közlekedési eszközök.	óvodapedagógusok	A heti rendben meghatározott napokon és alkalmi megfigyelések keretében folyamatosan
Egyéb tevékenységek a program részeként:	Csoportok kialakítása: gyermek és természetbarát jegyek - bútorok, tárolók, játékok, világitás. Virágok, növények, növényápolás, állatgondozás.	óvodapedagógusok	A tevékenységi tervekben meghatározott napokon, időszakokban

	Természetsarok kialakítása		
Óvodai sportnap	Sportválasztó és kedvcsináló változatos mozgásformák bemutatása. Versengések, játékok	óvodapedagógusok pedagógiai asszisztensek	április
Óvodakert gondozása	Egészséges ételek fogyasztása a megtermelt zöldségek, gyümölcsök felhasználásával	óvodavezető, óvodapedagógusok, dajkák	egész évben folyamatosan

***A természeti és társadalmi környezet megismerése, tapasztalatszerzés***

A gyermek miközben felfedezi környezetét, olyan tapasztalatok birtokába jut, amelyek a környezetben való, életkorának megfelelő biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükségesek.

Megismeri a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások, a családi és a tárgyi kultúra értékeit, megtanulja ezek szeretetét, védelmét is.

A környezet megismerése több szempontból is kiemelt helyet foglal el az óvodai életben. A megismerés mellett nagyon fontos a környezethez való alkalmazkodás elősegítése. A környezet tárgyainak, eseményeinek elfogadása nagyon gyakran a mindennapi élet benyomásai feldolgozásának hatása következik be. Ezért nem lehet a környezetismeretről csak a foglalkozások keretén beszélni. Legtöbbször nem is ilyen alkalmakkor tárgul a gyermek látóköreinek világa. A nap, mint nap megélt események felidézésekből, válaszkeresésekből adódó beszélgetések során annál inkább. Ezért előírás, hogy a foglalkozásokat mindig a természetes környezetben tartsuk meg. Településünk természeti környezetben való elhelyezkedése ezt az elvet nagyon elősegíti.

Gyakran teszünk sétát a közeli parkokban, utcákon az év minden szakában. Séták során lehetőség adódik a gyerekekkel való egyéni beszélgetésekre. A természetben végbe menő változásokat közvetlen közelről tevékenység közben figyelik meg. (levelek színének változása.) Megfigyeljük a fák fajtaíait, a Kastélykert apró élőlényeit, (bogarak, békák, gyíkok). A séták során gyűjtött terméseket, bogyókat a csoportszobákban kialakított élősarokban helyezük el. Szabadidőben lehetőség szerint barkácsolunk belőle (gesztenyéből, makkból, dióból stb.). Sokat beszélgetünk az erdőben, mezőn élő állatokról, és közösen képalbumot készítünk. A vadon élő állatokról mesék, diafilmvetítés

alapján beszélünk, valamint Vadasparki kirándulás során. Közben meghallgatjuk a gyerekek egyéni tapasztalatait is az állatkertben tett látogatásról. Rövid ismeretterjesztő filmeket nézünk meg a szántóföldi munkákról, amelyekben a gyerekek megfigyelik az évszaknak megfelelő mezőgazdasági munkákat, ismerkednek a mezőgazdasági gépekkel. Sétáink során lehetőség adódik a közlekedés megfigyelésére és gyakorlására.

Az állatvilághoz hozzátartoznak a madarak is. Minden évben figyeljük és várjuk a gólyák, fecskék érkezését. Megfigyeljük ezen állatok életmódját.

A természetbe beletartozik az állatvédelem is. Minden évben kihelyezzük a madáretetőket, azokba magvakat rakunk, s etetjük a madarakat. Télen megrendezzük a "madarak karácsonyát", amikor az erre a célra kijelölt fát madaraknak szánt magvakkal, madáreléssel díszítjük fel.

A háziállatokat a gyerekek mindegyike ismeri, sok tapasztalattal rendelkeznek róluk. Otthon szinte minden gyereknek lehetősége adódik arra, hogy közelről megfigyelhesse, megsimogassa ezeket az állatokat. Bátran építhetünk gyermekeink megfigyeléseire, élményeire, amelyet szívesen megosztanak velünk.

Az óvodakertünkben rendszeresen, napi szinten gondozzuk, figyeljük a gyerekek segítségével, közreműködésével elültetett, elvetett növényeket. A komposztot állandóan figyelemmel kísérjük, gyarapítjuk.

### ***Környezetvédelem:***

Óvodás gyermekeink még aktívan nem vesznek részt a tágabb környezet védelmében, de néhány elvárás már igénylünk tőlük:

- vigyázzanak a tisztaságra
- védjék az állatokat, növényeket
- gondozzák az élőlényeket és kíméletesen bánjanak az állatokkal

Formáljuk szemléletüket azáltal, hogy felhívjuk a figyelmüket a károsító jelenségekre, pl. szemetes környezet, megrongált tárgyak, épületek, víz és légszennyezések.

A szülőknek is felhívjuk a figyelmét a környezetvédelemmel kapcsolatos teendőkre, mert az otthon, a családnak is van tennivalója e téren.

A gyermek és környezete közötti pozitív érzelmi viszony kialakítását erősítik a környezettel kapcsolatos ünnepeink:

- Víz Világnapja - március 22.

- Föld Napja - április 22.
- Madarak és Fák Napja - május 10.
- Állatvédelmi Nap - október 4.
- Komposztálás Világnapja- október 10.

**A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére:**

- A gyermekek elemi ismeretekkel rendelkeznek. Tudják lakcímüket, szüleik pontos nevét, foglalkozását, óvodájuk nevét.
- Különbséget tudnak tenni az évszakok között, gyönyörködni tudnak szépségében. Felismerik a napszakokat.
- Tudják saját születési helyüket és idejüket.
- A gyermekek ismerik a környezetükben lévő intézményeket, szolgáltató üzleteket, esztétikai alkotásokat.
- Ismerik a háziállatokat, vadállatokat, madarakat, bogarakat.
- Ismerik környezetük növényeit, s azok gondozását.
- Gyakorlottak az elemi közlekedési szabályok betartásában. Ismerik a közlekedési eszközöket.
- Kialakult a beszédhelyzethez és az anyanyelvi szabályokhoz illeszkedő, jól érthető beszéde.
- Ismeri a viselkedés alapvető szabályait, kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek.
- Élvezik a tapasztalatszerző sétákon, kirándulásokon, rendezvényeken való részvételt.
- Különbséget tudnak tenni az élő, és élettelen dolgok között.

**Célja:**

A teljes körű egészségfejlesztés célja, hogy minden gyermek részére biztosítsuk a testi, lelki jólétet az óvoda mindennapjaiban működő egészségfejlesztő tevékenységben. A gyermek egészségéhez, biztonságához való joga alapján olyan szükségletek kielégítése, amelyek elősegítik a gyermek egészségi állapotának kedvező változását, növekedésüket, fejlődésüket, testi, lelki egészségük megőrzését, valamint hozzájárul az egészséges életmód kialakításához.

### **Az óvodai nevelés feladata a gyermek testi, lelki fejlődésének elősegítése**

- A gyermekek személyes belső környezetének, testi, lelki, szociális egészségének gondozása, környezettudatos magatartás megalapozásával.
- A gyermekek egészségének védelme, fejlődésükhöz egészséges környezet biztosítása.
- A családi szokásokat figyelembe véve a gyermekek életkorának megfelelő helyes életritmus kialakítása, komfortérzetük kielégítése.
- Az egészséges életmód, a testápolás, a tisztálkodás, az étkezés, különösen a magas cukortartalmú ételek és italok, a magas só- és telítetlen zsír- tartalmú ételek fogyasztásának csökkentése, a zöldségek és gyümölcsök, illetve tejtermékek fogyasztásának ösztönzése, a fogmosás, az öltözködés, a pihenés, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása.
- A személyi higiénére nevelés, az önálló testápolásra, étkezésre, öltözködésre, betegségmegelőzésre való képesség fejlesztése, minta alapján, gyakorlással.
- A mozgásigény kielégítése a szervezet edzése játékkal, szabad mozgással, szervezett testneveléssel, egyéb sokmozgásos tevékenységekkel.
- A gyermekbalesetek, sérülések megelőzése, balesetvédelmi oktatással, megfelelő balesetmentes környezet biztosításával.

#### **4.1.3. A fejlődést elősegítő tényezők - Egészségfejlesztési Program**

Az óvodánkban a teljes körű egészségfejlesztés feladatait koordináltan, nyomon követhető módon alakítottuk ki, amelyek megjelennek a tervezésben, tevékenységekben, ezek értékelését a pedagógiai program értékelésében meghatározottak szerint végezzük. (csoportnapló).

Az egészségfejlesztés figyelembe veszi a gyermek biológiai, életkori sajátosságait.

##### **Kiemelt területei:**

- személyi higiéné
- egészséges táplálkozás
- testi-lelki egészség fejlesztése, viselkedési függőségek, bántalmazás megelőzése
- baleset megelőzés, elsősegélynyújtás

### **A gondozás szokásalakítása**

A gondozásnak programunkban alapvető szerepe van. Az óvodai nevelés mércéje a gyermek gondozottsága, a stabil egészségügyi szokásrendszer, az egészséges életmód iránti igény kialakítása.

A gondozás a gyermek olyan szükségleteit elégíti ki, amely elősegíti növekedését, fejlődését, hozzájárul egészségének megőrzéséhez, jó közérzetéhez megteremti a nevelési hatások kedvező érvényesülésének feltételeit.

A gondozás alapja a gyermek – felnőtt pozitív kapcsolata, amely által nyugodt légkörben lehetőség tőség nyílik a gondozási teendők közvetítésére.

Az egészséges személyiségfejlődés egyik legfontosabb feltétele az óvodapedagógus és a gyermek közötti jó kapcsolat.

A higiénés teendők végrehajtásához szeretetteljes, nyugodt, derűs légkört biztosítunk, figyelembe véve a gyermekek eltérő egyéni helyzetét, szükségletét, életkori sajátosságait, otthoni szokásait.

A segítség során a gondozás és szeretet megnyilvánulását éreztetjük minden gyermekkel. Megkülönböztetett figyelemmel, gondoskodással vesszük körül, mivel szavai, tekintete, hang-súlya, mozdulatai, gesztusai gondozás közben is figyelmet, elfogadást közvetítenek. Ebből adódóan megszabadítjuk a gyermeket a kellemetlen érzésektől (pl. szomjúság, fázás, izzadás, fájdalom stb.).

Az óvodai élet minden mozzanatában az óvodába érkezéstől, játékban, étkezésnél, WC használatnál, séta alkalmával, udvaron, pihenés alatt stb. – mérlegeljük, hogy az adott fázisban a gyermek egészsége, testi épsége mennyire védett, és az adott helyzetben, mennyiben szolgálja a testi – lelki, szociális egészséget.

A reggeli érkezéskor megfigyeljük a gyermekek küllemét, ruházatát, személyi tisztaságát, pihenési, vagy fáradtsági állapotát, betegsége utaló tüneteit.

Napközben különös figyelmet fordítunk az önkiszolgálásra, biztosítjuk a gyermekek számára a saját, jellel ellátott használati eszközöket, melyek megfelelő méretűek és szükség szerint elérhetőek (pl. törölköző, zsebkendő, fogkefe, fogmosó pohár, egyéni tornafelszerelés, saját váltócipő, váltó ruha, alvópárna, lepedő, ágynemű, ágy).

Az önálló testápolás, öltözködés, étkezés szervezettségét az óvodába lépés pillanatától biztosítjuk.

Az öltözködést, a kulturált étkezési szokásrend kialakítását, az önálló testápolást az egyéni fejlettségtől függően mindaddig gyakoroltatjuk, amíg nem biztosak a szokások sorrendjében. A segítséget mindig szóbeli magyarázattal kísérik, ha a gyermek valamit nem jól végez, nem marasztaljuk el, hanem a sikertelenül végzett műveletet újra bemutattatjuk.

Figyelünk a gyermekek legkisebb fejlődésére és ezen a téren is velük örülünk.

A gondozás folyamán nagyon fontosnak tartjuk önállóságra neveléssel kapcsolatos elveink követését, a segítségnyújtás megfelelő időpontját és mértékét.

### **Helyes életritmus kialakításának szokásalakítása**

A rendszeren ugyanabban az időben végzett tevékenységek visszahatnak az életfolyamatokra, biztonságot, kapaszkodót nyújtanak a gyermekek számára.

Ez az egyik alapfeltétele az egészséges testi, lelki, szellemi fejlődésnek.

Az óvoda nyitvatartását a szülői igények figyelembevételével alakítottuk ki, (SZMSZ, Házirend), a nyitvatartás teljes ideje alatt óvodapedagógus neveli a gyermekeket. Optimális életritmust, rugalmas napirendet alakítottunk ki, amely alkalmazkodik a gyermekek életkori sajátosságához és egyéni fejlődési üteméhez.

A napirendben a gyermeki szabad játék az elsődleges, rugalmasan alkalmazkodik a gyermek igényéhez, érdeklődéséhez, és lehetőséget ad a tevékenységi formák, valamint a z egyéni és differenciált fejlesztés megvalósításához.

### **Testápolás, tisztálkodás szokásalakítása**

A testápolás a gyerekek egészségének védelmét, testük, ruházatuk gondozását, rendszeres szükség szerinti tisztálkodásukat és tisztaságigényük kialakulását szolgálja.

A személyi higiénés önkiszolgálásban maguk a gyermekek is aktívan részt vesznek, ezt minden felnőtt azonos módon következetesen gyakoroltatja. Hozzászoktatjuk a gyermekeket, ha a kezük piszkos lesz, maguktól menjenek kezet mosni, valamint WC használat után és étkezés előtt.

A gyermek megtalálhatja a jelét az öltözőben, a csoportban, a törölközőn, a fogmosó felszerelésén. Minden gyermekkel megismertetjük az óvodánkban használt tisztasági eszközöket, azok használati módját.

Tisztálkodási eszközeiket jellel ellátva, megfelelő magasságban helyezük el.

Mosakodás, kéztörlés, fogmosás, WC használatánál biztosítjuk a felnőtt jelenlétét mindaddig, míg nem biztosak a szükséges szokások sorrendjében. Természetesen a kisebbeknél több segítséget nyújtunk, de a rendszeres gyakorlás során arra törekszünk, hogy ez a készség kialakuljon a gyermekekben, és önállóvá váljanak.

Állandó helyet alakítunk ki a tiszta és elhasznált papír zsebkendőnek.

A gyermekeket szükségleteik jelzésére és azok bármikor történő kielégítésére szoktatjuk.

### **Öltözködés szokásalakítása**

Az öltözködési szokások kialakítása az önállóság fokozatos növelésével történik, szem előtt tartva az óvodára jellemző mutatókat és az időjárási viszonyokat.

- ✓ Fontos az egyes ruhadarabok sorrendjének megismertetése
- ✓ Az időjárás és az öltözködés összefüggéseinek felismerése, egymáshoz igazítása. Különös tekintettel a nyári meleg és a téli hideg, csapadékos időjárás ruhadarabjaira.
- ✓ A szülők arra történő ösztönzése, hogy gyermeküket rétegesen öltöztessék.
- ✓ Az óvodai tartózkodás idejére biztonságos, kényelmes cipő használatát szorgalmazzuk.
- ✓ A gyermek fokozatos önállóságra nevelése. Az öltözködési technikák megtanítása, begyakoroltatása. Személyre szóló ellenőrzés és megsegítés szem előtt tartása.

### **Táplálkozási szokások alakítása**

A főzőkonyha által készített ételeket lehetőségekhez mérten gyümölcs- és zöldségnapokkal egészítjük ki, a vitamindúsabb, egészségesebb táplálkozás érdekében.

A zöldség- és gyümölcsnapok beiktatásával formáljuk a szülők és gyermekek szemléletét. A gyermekek maguk is részt vesznek a gyümölcs- és salátatálak elkészítésében, így lehetőség adódik arra, hogy számukra eddig szokatlan ízekkel és azok elkészítési módjával is megismerkedjenek.

A gyermek ízlésében, étvágyában, táplálkozási szokásaiban nagy egyéni különbségek vannak, hangsúlyozzuk, hogy a kisétkü gyermek nem étvágytalan! Éppen ezért nem kényszerítjük valaminek az elfogyasztását, de figyelünk minden egyes gyermekre, az étvágytalanra és falánkra egyaránt. Az étkezési szokásokat, érzékenységet megismerve, tapintatosan ösztönözzük az ételek elfogyasztását.

Étkezések alkalmával egyszerre csak kis ételmennyiséget teszünk a gyermekek tányérjára, ha azt elfogyasztották kapnak újra, a gyermekeket is arra szoktatjuk, hogy egyszerre csak kis mennyiséget vegyenek a tálból.

Az ízlésesen terített asztal látványa fokozza az étvágyat, egyúttal igényességre, kulturált viselkedésre késztet, ennek érdekében biztosítjuk a kulturált étkezés, az ízléses terítés feltét-eleit (terítő vagy alátét, evőeszköz (kanál, villa, kés/, dupla tányér, pohár, szalvéta, kancsó, tál). Az előkészületekbe bevonjuk a gyermekeket önkiszolgálás, illetve segítők, naposok rész-vételével.

Folyadék (víz) egész nap rendelkezésére áll a gyermekeknek.

A kés, villa használatával fokozatosan ismerkednek meg a gyerekek, már hároméves kortól.

A napi tápanyagszükséglet kiegészítése végett és változatosság érdekében rendszeresen tájékoztatjuk a szülőket az óvodai étrendről. /heti étlap kihelyezése a faliújságra/

Nem támogatunk az egészségre ártalmas élelmiszerek nagy mennyiségű és rendszeres fogyasztását.

Óvodakertünkbe olyan növényeket ültetünk, amelyek elfogyasztásával hozzájárulunk a gyermekek íz világának kiszélesítéséhez.

### **Mozgás szokásalakítása**

A mozgás jelentős szerepet tölt be az egészséges életmódra nevelésben. A sokféle mozgáslehetőség, melyet a programban biztosítunk, kedvezően befolyásolja az egész szervezet működését.

A mozgásokhoz kapcsolódó gondozási feladatok elősegítik a helyes higiénés szokások kialakítását.

Alapvető feladat, hogy jó levegőjű, tiszta, biztonságos környezetben mozogjanak a gyerekek lehetőleg a szabadban. A rendszeres örömmel végzett mozgással a gyermekeket egészséges életvitel kialakítására szoktatjuk, és mintát adhatunk a szülőnek is. Ezért alkalmanként a szülőkkel együtt mozgásos programokat szervezünk.

A megfelelő balesetveszély elhárítása után szorgalmazzuk a mezítlábas tevékenységeket a csoportban és a szabadban is. A csoportban is biztosítunk olyan egyenetlen felületeket, ahol a mezítlábas edzéssel a lábstatikai rendellenességek megelőzését, illetve korrigálását segítjük.

Szűrővizsgálatok igazolják, hogy igen magas azoknak a gyermekeknek a száma, akiknél valamilyen tartás rendellenesség, lúdtalp fordul elő.

Napirendünkben nagy hangsúlyt fektetünk a szabadban való tartózkodásra. Az időjárás függvényében napi 1 órát szabad levegőn tartózkodnak a gyermekek.

A mindennapi szabad mozgásokhoz biztosítjuk a megfelelő mozgásfejlesztő szabadtéri játékokat, speciális mozgást igénylő játékszereket:

- kötélletra, mászóakák, egyensúlyérzék fejlesztők,
- különböző méretű labdák, foci kapuk, tollas labda stb.

Az eszközöket megfelelő felügyelet mellett, egyéni képességeik és bátorságuk szerint használják a gyermekek.

Gyermekeink az életkori sajátosságból fakadó természetes testhelyzetekben tevékenykedhetnek (szőnyegen hasalva rajzolhatnak, mesés könyvet nézegethetnek). A spontán mozgások lehetőségeit kirándulások, séták alkalmával is kihasználjuk (árok átugrása dombra fel-és lefutás, gurulás stb.).

### ***Szervezett edzés, testi nevelés szokásalakítása***



A tornának, játékos mozgásoknak mind a teremben, mind a szabadlevegőn, eszközzel vagy eszköz nélkül, spontán vagy szervezett formában minden nap lehetőséget biztosítunk. Az egészségmegőrzés érdekében fontos, hogy gyermekeink edzettek legyenek, ezért évszaknak és időjárásnak megfelelően sokat tartózkodunk a friss levegőn, ahol futkározhatnak, mozoghatnak.

Tapasztalataink igazolják, hogy a mozgásos program alkalmazásával nő a gyermekek ellenálló képessége. Szeptembertől májusig terjedő időszakban az időjárástól függően fokozatosan növeljük a szabad levegőn eltöltött tevékenységek idejét, amely a gyermekek mozgásában és egészséges életmódra nevelésében döntő szerepet játszik.

Sáros időben is lehetőséget adunk a szabadtéri játéokra, légfürdőzésre az udvar betonos területén.

Fontosnak tarjuk a téli időszakban is a szabad levegőn végzett rendszeres testmozgást, mert ezzel is a gyermek szervezetének ellenálló képességét növeljük.

A téli hónapokban a szánkózással, hógolyózással egészítjük ki a gyermekek edzési lehetőségeit. Gondoskodunk arról, hogy a szabadban minél többet mozogjanak és idejüket egészséges játékkal, vagy egyéb hasznos tevékenységekkel töltsék a gyermekek.

A mindennapi mozgásigény kielégítéséhez változatos, „sokmozgásos” lehetőségeket szervezünk. Biztosítjuk a mindennapos mozgást és hetente egyszer a szervezett testnevelést

### ***Pihenés, alvás szokásalakítása***



A gyermekek napirendjéhez igazodva, életkori sajátosságaik figyelembevételével biztosítjuk a mindennapos pihenést számukra, kizárva a külső, zavaró tényezőket.

Optimális feltételeket biztosítjuk: szellőztetünk, függönyöket behúzzuk, halk zenét/csöndet biztosítunk, betakargatjuk őket. A kevesebb alvást igénylő gyermekeknek könyvnézegetési lehetőséget biztosítunk a pihenés vége felé.

Jelzés értékűnek tekintjük az alvás közben előforduló szokatlan viselkedést (nyugtalan alvás, kényszermozgások...). Tapintatosan beszéljük meg tapasztalatainkat a szülőkkel, szükség esetén szakember felkeresését tanácsoljuk.

### ***Egészség védelme, edzése, óvása, megőrzése, biztonságos környezet, esztétikája***

Az egészséges életmód jó szokásainak megalapozása egyben a gyermekek megóvását is segíti. Fontosnak tartjuk a higiénés szabályok betartását, a gyakori szellőztetést, portalanítást, fertőtlenítést, a gyermekek bevonásával a környezet tisztántartását.

A környezetalakításnál törekszünk a családi, ízléses, biztonságos feltételek megteremtésére. Eszközeink, bútoraink megfelelnek a gyermekek testméretének, biztonságosak, lehetővé teszik a játék – és mozgásigényük kielégítést.

Óvodáink belső tereinek kialakítását az egyszerűség, a célszerűség jellemzi.

Tágas, világos csoportszobáink dísznövényekkel díszítettek.

A játékszereket nyitott polcokon, a gyermekek számára jól látható, elérhető helyeken tároljuk.

A csoportokban kisebb kuckókat, galériát alakítottunk ki, ahová visszavonulhatnak a gyerekek, ha hangulatuk, játékuk úgy kívánja.

Babaszobáink, babakonyháink „igazi” kis háztartási eszközökkel igyekszünk felszerelni.

A „mesesarokban” alacsony polcon találhatóak a könyvek, amelyeket tetszés szerint nézegethetnek.

Esztétikus, parkosított, udvaraink sokféle lehetőséget nyújtanak a változatos tevékenységekhez.

Udvaraink nagy része füves terület, de megtalálható a homokos és szilárd burkolatú, árnyékos és napos rész is.

Az óvodában megbetegedett gyermeket felnőtt gondozásával elkülönítjük mindaddig, míg szülei meg nem érkeznek.

A baleset elkerülése érdekében biztosítjuk a személyi, tárgyi feltételeket, a gyermekek tevékenységét folyamatosan figyelemmel kísérjük, rendszeres balesetvédelmi oktatásban részesítjük őket, melyet a csoportnaplóban rögzítünk.

Dolgozóinknak az előírásoknak megfelelő ruha és cipő használata kötelező.

A felnőtt dolgozók feladata, hogy igényes legyen megjelenésük, viselkedésük, igyekezzenek követésre méltó modellt nyújtani, jó benyomást kelteni mind a gyermekekben, mind a szülőkben.

### ***Baleset-megelőzés és elsősegélynyújtás***

Az óvodában kiemelt feladat olyan környezet megteremtése, amely alkalmas a balesetbiztonsággal kapcsolatos szokások, magatartási formák kialakítására, fejleszteni kell a biztonságra nevelő viselkedést. Az óvodapedagógus feladata, hogy a gyermekek egészének, testi épségének megőrzéséhez szükséges ismereteket-a gyermek életkori sajátosságait figyelembe véve- átadja, és ezt a naplóban dokumentálja.

#### **Óvodapedagógus feladatai:**

##### *Általános előírások*

- ✓ gyermekek felügyeletének folyamatos biztosítása
- ✓ biztonságos környezet megteremtése
- ✓ balesetbiztonsággal kapcsolatos szokások, magatartásformák kialakítása

- ✓ a gyermekek biztonságra törekvő viselkedésének fejlesztése
- ✓ az óvodában bekövetkezett balesetet nyilván kell tartani, a 8 napon túl gyógyuló sérüléssel járó gyermekbalesetet ki kell vizsgálni
- ✓ baleset esetén az intézménynek meg kell tenni a szükséges intézkedéseket a hasonló balesetek megelőzésére.
- ✓ A gyermekekkel az óvodai nevelési év, valamint - szükség szerint - a foglalkozás, kirándulás stb. előtt ismertetni kell a védő-óvó előírásokat.

*Védő-óvó előírás:*

- ✓ az egészségük és testi épségük védelmére vonatkozó előírás,
- ✓ a foglalkozásokkal együtt járó veszélyforrások,
- ✓ a tilos és az elvárható magatartásforma.

A védő-óvó előírásokat a gyermekek életkorának és fejlettségi szintjének megfelelően kell ismertetni. Az ismertetés ténye a csoportnaplóban kerül dokumentálásra.

Az óvoda házirendjében kerülnek meghatározásra azok a védő, óvó előírások, amelyeket a gyermekeknek az óvodában való tartózkodás során meg kell tartaniuk. A gyermekbalesetek megelőzése érdekében, illetve bekövetkezésekor ellátandó feladatok az SZMSZ –ben kerültek rögzítésre. Elsősegély doboz az óvónői szobában, illetve az orvosi szobában található.

Az óvoda berendezése, eszközei csak a baleset megelőzés szempontjai alapján történt vizsgálat után kerülnek használatba, állapotuk folyamatosan ellenőrzésre kerül, az udvari eszközöket folyamatosan ellenőrizzük.

**Várható eredmények óvodáskor végére**

- ✓ Igényévé válik a tisztálkodás szükségessége
- ✓ Önállóan tisztálkodik fogat mos, fésülködik, használja a WC-t
- ✓ Tisztálkodási eszközök használatában, tisztításában jártas, tudja azok helyét
- ✓ Zsebkendőt önállóan használja
- ✓ Az asztalt önállóan teríti, esztétikusan helyezi el az edényeket
- ✓ Kulturált étkezési szokásokat ismeri, csukott szájjal rág, ügyel az asztal rendjére
- ✓ Természetes ülő testtartással tud ülni az asztalnál
- ✓ Megfelelően használja az evőeszközöket
- ✓ Öltözködésben önálló,

- ✓ Ruházatára vigyáz, tisztán tarja, összehajtva helyére teszi
- ✓ Tud cipőt fűzni és kötni, gombolni és hajtogatni (ruházat, takaró, terítő, szalvéta)
- ✓ Segít a kisebbeknek, társainak a különböző önellátásra irányuló tevékenységekben
- ✓ Ügyel az őt körülvevő környezet rendjére, óvja, védi a természetet
- ✓ Tiszteletben tartja társai szokásait, a különbözőségeket elfogadja
- ✓ Megfelelő teherbírással és állóképességgel rendelkezik.



#### **4.2. Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés**

Az érzelmi nevelés és társas kapcsolatok célja a gyermekek egyéni érdekeinek, tulajdonságainak, képességeinek kibontakoztatása a közösségen belül a csoport normái alapján. Az óvoda családias, bizalmat közvetítő, szeretetteljes légköre ösztönöz, és hatással van a gyermek érzelmi kötődésének alakulására.

##### **a. Szeretetteljes, családias légkör biztosítása**

###### **Feladatunk:**

- Az óvodás korú gyermek egyik jellemző sajátossága a magatartás érzelmi vezéreltsége. Személyiségén belül az érzelmek dominálnak. Ezért arra törekszünk, hogy a gyermeket óvodába érzelmi biztonságot nyújtó, szeretetteljes, családias, gondoskodó légkör fogadja.

*Óvodánkban ennek érdekében:*

- a) a gyermeket már az óvodába lépéskor kedvező érzelmi hatások ériék;
- b) a gyermek és az óvoda alkalmazottai, a gyermekek, valamint az óvodai alkalmazottak közötti kapcsolatot pozitív attitűd, érzelmi töltés jellemezze;
- c) az óvoda egyszerre segítse a gyermek erkölcsi, szociális érzékenységének fejlődését, éntudatának alakulását, és engedjen teret önkifejező törekvéseinek;

- d) az óvoda nevelje a gyermeket annak elfogadására, megértésére, hogy az emberek különböznek egymástól.
- e) életvezetési készségek fejlesztése, amelyek szükségesek a problémamegoldáshoz, a rugalmas alkalmazkodóképességhez, a nehézségek leküzdéséhez, a mérlegelő gondolkodáshoz, a hatékony kommunikációhoz. Az életvezetési készségeken alapuló nevelés hozzásegíti a gyermekeket azon ismeretek, készségek, képességek megszerzéséhez, amelyek szükségesek az egészséges életmód kialakításához;
- f) a gyermek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges egészséges és biztonságos környezet megteremtése;
- g) a környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása, a környezettudatos magatartás megalapozása;
- h) megfelelő szakemberek bevonásával – a szülővel, az óvodapedagógussal együttműködve – speciális gondozó-, prevenciós és korrekciós testi, lelki és értelmi nevelési feladatok ellátása.

**b. A gyermekek kapcsolatteremtő képességének kialakítása**

- A szocializáció szempontjából különös jelentőségű az óvodánk hagyományaihoz kapcsolódó közös élményekre épülő tevékenységek gyakorlása. Az óvodai élet megszervezése segíti a gyermek erkölcsi tulajdonságainak (együttérzés, segítőkészség, önzetlenség a figyelmesség) és akaratának (önállóságának, önfegyelmének, kitartásának, feladattudatának, szabálytudatának) fejlődését, szokás és normarendszer megalapozását.
- Az óvodapedagógus együttműködést, közösségi kapcsolatokat és érzelmeket erősítő helyzeteket teremt, módszereket alkalmaz az óvodai és óvodán kívüli tevékenységek során.
- Segítse elő a gyermek önálló véleményalkotását, fejlessze döntési képességét, a kortárs-kapcsolatokban és a környezet alakításában. A gyermekközösségben tudatosan alkalmazza a konfliktus megelőzés módszereit, például a közös szabályalakítást, az értékelési szempontok tudatosítását, a pozitív példák megerősítését, a következetességet.
- A gyermek nyitottságára, szükségleteire, kíváncsiságára építve, az óvoda elősegíti, hogy a gyermek tudjon rácsodálkozni a természetben és az emberi környezetben megmutatózó, őt körülvevő jóra és szépre, tisztelje és becsülje azt, formálva ezzel a környezettudatos magatartást.

- A gyermeki magatartás alakulása szempontjából fontos az óvodapedagógus és az óvoda más dolgozóinak kommunikációja, bánásmódja és viselkedése, modell értékű szerepet tölt be.
- A kiemelt figyelmű gyermek esetében a pedagógiai munka mellett, speciális ismeretekkel rendelkező szakemberek bevonásával nevelünk. a sajátos nevelési igényű gyermek fejlesztését a pedagógiai munka mellett speciális szakemberekkel végzett fejlesztőmunkával érhetjük el.

### **Szocializáció az érzelmi biztonság segítségével**

#### *Elfogadás időszaka:*

A szülőtől való elszakadás minden életkorban a gyermek számára nehéz feladat. A fokozatos elszakadást úgy biztosítjuk, hogy a szülő vagy szülők az elfogadás kezdeti szakaszában részt vehetnek a gyermekükkel együtt az óvodai életben. Ez az időszak gyermekenként változó. Ez a folyamat akkor fejeződik be, amikor a gyermek viselkedésében megfigyelhetők az idegen személy és a környezet elfogadásának jelei. A gyermek óvodában eltöltött idejét úgy szervezzük, hogy mindvégig érezze az érzelmi biztonságot, az óvodapedagógus és a dajka elfogadó gondoskodását, szeretetét. Az óvodai jele végig kíséri őt az óvodáskor végéig.

### **Várható eredmények óvodáskor végére**

- a gyermekek szívesen, örömmel jönnek óvodába
- önálló a kapcsolatteremtés és a kapcsolattartás területén (kérés, köszönés, köszönetnyilvánítás, válaszadás, megszólítás)
- érdeklődik társai és a felnőttek iránt
- legalább egy társas, baráti kapcsolattal rendelkezik a csoportban
- megkezdett munkáját befejezi,
- felajánlja segítségét a felnőtteknek, gyermek társainak, ha ennek szükségét látja.

### **4.3. Az anyanyelvi, - az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítás**



#### **4.3.1. Anyanyelvi nevelés és a kommunikáció**

Az anyanyelvi nevelés szerves részét képezi az óvodai nevelőmunkának, jelen van az óvodai nevelés mindennapjaiban, a gyermek tevékenységein keresztül, valamint a társakkal, óvónőkkel való kapcsolattermésben.

#### **Célunk**

Az óvodapedagógus személyes példája (odafigyelés, meghallgatás, beszélgetés), kommunikációs helyzetek megteremtése ösztönözzé a gyermekek közötti kommunikációt, teremtsen lehetőséget a monologikus beszédre, ennek fejlesztésére, szókincs bővítésére, metakommunikációs ismeretek gazdagítására (pl.: érzelmeket jelző gesztusok, arckifejezések, testtartások).

A gyermek meghallgatása (beszélgető körök, kötetlen beszélgetések alkalmával), a gyermeki kérdések támogatása és a megfelelő válaszára ösztönzés (egy szavas, tömondat, bővített mondat). Az óvodapedagógus munkája során érthetően és a pedagógiai céljainak megfelelően kommunikál. Az egymásra odafigyelés, a másik fél mondanivalójának meghallgatását gyakoroltatja a gyermekekkel.

Az óvodapedagógus fogalomhasználata pontos, a 3-7 éves korosztály fejlettségéhez igazodó, példaértékű.

#### **Az anyanyelvi nevelés fejlesztésének területei az óvodai nevelés komplexitásában:**

- Beszédészlelés, beszédértés szóbeli emlékezet fejlesztése
- Szókincsbővítés
- Folyamatos, összefüggő, tiszta beszéd, nyelvi kifejezőkészség kialakítása
- Anyanyelvi játékok

Az óvodai tevékenységek közötti komplexitás, a közös élmények, valamint a folyamatos napi-rend lehetővé teszi, hogy a gyermekek a nap folyamán bármikor bátran, szívesen kezdeményezzenek beszélgetést, spontán élményéről, vagy egy adott témáról. Ebből következik, hogy az anyanyelvi kommunikációs nevelés elengedhetetlen feltétele a kiegyensúlyozott, szeretetteljes, szóbeli közlést kiváltó légkör, amelyben a beszéd és a gondolkodás egymást szorosan átölelve mindig jelen van. A gyermek körülvevő környezetben az óvodapedagógusok, valamint a dajka mintaadása, összehangolt munkája elengedhetetlen a megfelelő fejlődéshez.

Az óvónő által kezdeményezett anyanyelvi játékok adnak teret a szókinccs, kifejezőkészség fejlesztéséhez. pl.: hangutánzó játékok, szinonimakeresők stb.

A gyermekek beszédfejlesztését a logopédus tevékenysége segíti elő együttműködve családdal, a szociokulturális háttérrel figyelembe véve differenciált készség és képességfejlesztést valósít meg.

Az eredményes megvalósulás hozzájárul a gyermekek iskolai képességeinek megalapozásához, elősegíti a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek felzárkóztatásnak lehetőségét.

A kiemelt figyelmet gyermekek esetében a pedagógiai munka mellett, speciális ismeretekkel rendelkező szakemberek bevonásával nevelünk. A sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztését a pedagógiai munka mellett, speciális ismeretekkel végzett fejlesztőmunkával érhetjük el.

#### **4.3.2. Értelmi fejlesztés, nevelés**

##### **Célunk:**

Hogy olyan változatos tevékenységeket, élethelyzeteket biztosítunk a gyermekek számára, melyben a pedagógus a pedagógiai munka során képes építeni a gyermek nemcsak meglévő, hanem más forrásból szerzett tudására is, így biztosítja az általuk kezdeményezett témák megvalósítását, ezen keresztül újabb tapasztalatokat szerezzenek az őket körülvevő világról. Minden gyermek magas színvonalú és biztonságot nyújtó, nyugodt, derűs, szeretetteljes nevelésben részesüljön.

Minden értékelést segítő, támogató attitűd jellemezzen.

Az óvodapedagógus biztosítsa, az elmélyül tevékenységekhez, tapasztalatszerzéshez szükséges megfelelő feltételeket, valamint a tárgyi feltételeket.

Legyen tudatában annak, hogy az óvodai tanulás elsődleges célja a képességfejlesztés, a tapasztalatok bővítése, a gyermeki kompetenciák fejlesztése.

## **Feladatunk**

A nevelésben az életkori sajátosságokat figyelembe véve a gyermeki kíváncsiságra, érdeklődésre, a gyermek meglévő ismeretire való alapozás, a sokoldalú, több érzékszervre ható tapasztaltszerzés, kognitív képességek: a figyelem, az emlékezet, a képzelet, a gondolkodás, érzékelés, észlelés, kreativitás fejlesztése a nevelési környezet lehetőségeit figyelembe véve.

Az értelmi képességek fejlesztése érdekében biztosítjuk a megfelelő feltételeket, (hely, idő, eszköz, élmény, légkör) melyben az óvodapedagógusok és a gyermekkel közös, alkotó együttműködése eredményezi a gondolkodás fejlődését. Ennek érdekében indokolt esetben, kritikusan, céljainak megfelelően használja az IKT-eszközöket és a rendelkezésre álló tanulási, képességfejlesztési segédanyagokat, digitális anyagokat és eszközöket.

Fontos szempont a kollégákkal, szülőkkel való tudatos, kezdeményező partneri együttműködés a folyamatos jelzés az értelmi nevelés folyamatában, az esetleges lemaradások kiküszöbölése a hátrányok enyhítése, kompenzálása (szakember bevonása).

A kapcsolattartás formái és az együttműködés során az óvodapedagógusok lehetőség szerint használják az infokommunikációs eszközöket és a különböző online csatornákat.

Az óvodapedagógus ismerje fel és tudja kezelni a gyermekek egyéni tanulási problémáit. Szükség esetén kezdeményezze szakember bevonását.

Használja ki a tevékenységekben rejlő lehetőségeket az érzékelés, észlelés útján szerzett játékos tapasztalatok elsajátításához.

Az óvodapedagógus a tehetséggondozás és a felzárkóztatás feladatait egyaránt tartsa fontosnak. Önállóan, vagy szükség esetén megfelelő szakember segítségét kérve törekedjen az egyéni bánásmód megvalósítására.

## **Várható eredmények óvodáskor végére**

- A gyermekek természetes beszédkedvének fenntartása, ösztönzése.
- A folyamatos beszéd gyakorlásának biztosítása.
- A gyermekek szókincsének folyamatos bővítése.
- A gyermekek kíváncsiságának kielégítése, érdeklődésük fenntartása.
- Aktív, cselekvő részvétel biztosítása a tevékenységekben.
- A tapasztalatok különböző élethelyzetekben való gyakoroltatása.
- Egyéni képességekhez mért feladatadás.
- A képi szemléltetés előtérbe helyezése.
- Sokoldalú érzékeltetés (vizuális, akusztikus, taktilis).

- Esztétikus, motiváló eszközök biztosítása.

## **5. A PROGRAM MEGVALÓSÍTÁSÁNAK SZEMÉLYI ÉS TÁRGYI FELTÉTELEI**

### **5.1. Személyi feltételek**

Az óvodai nevelés a gyermek neveléséhez szükséges, a teljes óvodai életet magában foglaló foglalkozások keretében folyik, oly módon, hogy a teljes nyitva tartás ideje alatt a gyermekekkel minden csoportban óvodapedagógus foglalkozik.

Az óvodánkban a nevelőmunka kulcsszereplője az óvodapedagógus, akinek személyisége meghatározó a gyermek számára. Jelenléte a nevelés egész időtartamában fontos feltétele az óvodai nevelésünknek.

A 2 óvodapedagógus jelenlétére különösen a mikrocsoportos és párhuzamos tevékenységek megszervezéséhez, a differenciált nevelőfejlesztő tevékenységhez, valamint a séták, kirándulások, a környező világ megismeréséhez van szükség.

Munkatársaink személyiségvonásainak legfontosabb jellemzői: elfogadás, hitelesség, tapintat és az empátia.

Nyitottak az önművelésre, a továbbképzésekre, pedagógiai gyakorlatukat folyamatosan elemzik, és fejlesztik.

A személyes, szubjektív feltételek, azaz, az óvodában a gyermeket körülvevő felnőtt környezet, elsődlegesen határozza meg a gyermeki személyiség fejlődését. Az óvodapedagógus személyisége, alkalmazott, pedagógiai –tudás, kompetencia, attitűd- hatásrendszere, beszédképessége, kommunikációs stílusa, esztétikai, erkölcsi, érzelmi tapasztalata, tartása, igényessége és kifejezőmódja, gondolkodási motívumai, érdeklődése, a gyermek számára közvetlen minta, és elsődleges értékpreferencia.

Az óvodapedagógusok személyes és szakmai kompetenciái, egyaránt szignifikánsan határozzák meg a csoportlétkör kialakításának eredményességét.

### Személyi feltételek alakulása

Munkakör megnevezése	Létszám	felsőfokú végzettség	Speciális szakképzettség
Óvodapedagógus	16	16	2
Nevelést, oktatást segítő	11	1	-
Összesen	27	17	2

Egy óvodapedagógus Gyed-en van.

Az intézmény vezetősége rendszeresen felméri a szükségleteket, reális képpel rendelkezik a nevelőmunka humán erőforrás szükségletéről.

A humán erőforrás szükségletben bekövetkező hiányt, a felmerült problémákat idejében jelzi a fenntartó számára.

Speciális szakképzettség:

- Közoktatás vezető szakvizsga
- Differenciáló, fejlesztő pedagógus szakvizsga

Óvodánkban minden pedagógus rendelkezik a törvényben előírt szakképesítéssel, továbbá nyitotta folyamatos megújulásra, szakmai fejlődésre.

- Sajnos a gyermekcsoportok neveléséhez, gondozásához szükséges pedagógus, és nevelőoktató munkát segítő dolgozók létszáma nem megfelelő, de végzettségük, képzettségük megfelel a nevelő, oktató munka feltételeinek, az intézmény deklarált céljainak. A gyermekek családi háttere sajnos nem megfelelő. Egyre több gyermek küzd magatartási problémákkal, képesség-beli lemaradással. Ezért szükséges lenne, hogy minden csoportban legyen egy pedagógiai asszisztens, vagy a dajka nénik folyamatosan bent tudjanak lenni a csoportokban.

Mi az óvodában a kiegyensúlyozott, szeretetteljes, bizalmat közvetítő, családias, derűs, nyílt és nyugodt óvodai légkört tartjuk megfelelőnek, ahol az óvodapedagógusok és a nevelőmunkát közvetlenül segítő és egyéb dolgozók együttműködése és kommunikációja modellértékű, példaadó, a gyermeknek és a szülőnek is. A szülő a legföltettebb kincsét bízta ránk. Fontosnak tartjuk a nevelőmunkánk átláthatóságának biztosítását, az egymást kölcsönösen tisztelő, egymást segítő, egyenrangú, támogató együttműködést a család és az óvoda között.

A pedagógia hatásrendszerét eredményesen megsokszorozhatja a dajka és pedagógiai asszisztens, értő, gondoskodó, nevelést segítő részvétele a csoport életében.

Az óvodapedagógusok munkáját akkor tudják közvetlenül és hatékonyan segíteni, ha a gyermekcsoport életébe, szokás-norma, szabályrendszerébe, a legfontosabb nevelési alapvetések, irányok szerint - és a célokba, tevékenységekbe, mindig a megfelelő időben, mértékben és módon vonják be őket az óvodapedagógusok, hiszen ezeket, nekik is tudniuk - és munkakörüknek megfelelően, - alkalmazniuk kell.

Így valósulhat meg, hogy az óvodában, a gyermeket körülvevő felnőtt környezet, egy életre szóló, körülölelő kis család is lehet.

Ők is minták, kommunikációjuk és tevékenységük modell értékű, ők is nevelnek.

Ebben az esetben, lehet a lehető legjobban biztosítani, hogy az egyenlő bánásmód elvének teljes körű érvényesülése mellett valósulhasson meg a nyugodt szabadjáték és a gyermekek életkorának megfelelő tevékenységrendszer.

A fenntarthatóan magas szakmai színvonalú pedagógiai munka garanciájának tartjuk, az önreflexióra épített, a korszerű óvodapedagógiai ismereteket, kutatási-fejlesztési eredményeket nyomon követve, saját intézményi, (egyéni) szakmai szemlélet és jó gyakorlataink megerősítésével, a közösen meghatározott szakmai jövőképünknek megfelelően, a szakmai tudásunk folyamatos gyarapítását, megújítását.

A pedagógiai programban foglaltak folyamatosan eredményes színvonalú és prosperáló megvalósításához, a **pedagógus-továbbképzési intézményi program** szerint – de az ingyenes, akkreditált, nem akkreditált képzések által is - tudatosan biztosítani kívánjuk a szaktudományi, szakmódszertani, és neveléstudományi megújulásunkat.

Ezért a pedagógus-továbbképzési intézményi program működtetésében a programspecifikus képzések támogatásával, erősítjük és fejlesztjük az intézményi szakmai kompetenciánkat, tevékenység és személyiségfejlődés (környezetismeret, matematika-logika stb.) környezetvédelem és fenntarthatóság a zöld óvoda gyakorlatában, tehetséggondozás, egészséges életmódra nevelés, anyanyelvi – és kommunikációs kompetenciák, IKT alkalmazása, zene-néptánc-vizuális műveltségtartalmak területén.

**Célunk:** A személyiségében példaértékű, szaktudásában magasan kvalifikált, munkája iránt elkötelezett nevelő-és alkalmazotti közösség működtetése, a folyamatosan magas szakmai színvonalú feladatellátás fenntartása, minden munkakörben.

A személyi környezet által nyújtott érzelmi biztonság, elsődleges szükséglete minden gyermeknek. Ezért minden gyermekcsoportunkban fontos elvárásnak tekintjük, a törvényes előírások betartása szerinti személyi ellátottság biztosítását, azaz, minden gyermekcsoportunkban, két óvodapedagógus és egy dajka, illetve három csoportonként, egy pedagógia asszisztens jelenétét. Arra törekszünk, hogy a teljes óvodai évek alatt, változatlanul, ugyanazon óvodapedagógusok lássák el a gyermekeket. A természetes fluktuáció (nyugdíjazás, gyermekáldás stb.) által bekövetkező, esetleges személyi változások esetén, igyekszünk a lehető legkörültekintőbben, és a gyermekek igényeit, és érdekeit maximálisan figyelembe véve menedzselni a változásokat. Ennek érdekében, személyi változás esetén is, legalább az egyik pedagógus változatlanul a csoporttal marad, mert ezáltal is biztosítani kívánjuk a folyamatos érzelmi támogatást és nevelést. A humánerőforrás gazdálkodásunk tervezésében, éppen ezért az előre látható személyi változásokat, a búcsúzó nagy csoportokban dolgozó óvodapedagógusokkal, a ballagás után induló, új nevelési évben tervezzük.

Az újonnan érkező pedagógusokat és a gyakornok pedagógusokat, szabályzatainknak megfelelően mentoráljuk.

A dajka munkakörben 4 fő rendelkezik OKJ dajka képesítéssel, 1 fő kivételével érettségivel is.

A szervezeti szakmai kultúránk alakításában fontosnak tartjuk a csapatépítő programokat, az értékteremtő közösségi ünnepeinket és az egyéni szakmai karrierutak támogatását.

### ***5.2. Tárgyi feltételek***

Az óvoda megfelel a kor elvárásainak, mindkét óvodánk infrastruktúrája, feltételrendszere, egyégesen biztosítja a magas szakmai színvonalú munkához szükséges, alapvető, biztonságos és egészséges környezetet. eszközellátottsága azonban folyamatos fejlesztésre szorul. Játékkészletünket bővíteni szükséges, annak érdekében, hogy a szakmai munka minél színvonalasabb legyen. Udvaraink tágasak, játékeszközeink is fejlesztésre szorulnak, nem nyújtanak kielégítő feltételeket a szabadban való tartózkodásra.

A nevelést-fejlesztést támogató egységes feltételrendszer részeként, egyaránt fontosnak tartjuk az óvoda épületen belüli és kívüli területeket. Mindkét óvodában nagy hangsúlyt helyezünk az

egészséget támogató, természetes zöld környezetre és a fenntartható, fejleszthető működtetésre. Óvodáink belső környezete, esztétikai, formai megjelenése, berendezési, használati és gyermekjáték bútorzata, a textiliák, drapériák a kisgyermekek igényeinek megfelelően, gyermekbarát méretben, elérhetőségben, funkcionalitásbiztosan, vidám színekben, harmonikusan kerültek kialakításra.

A nevelőmunkát segítő játék és egyéb eszközök maximálisan biztosítják az óvodai tevékenységi formák komplex tevékenységekben történő megvalósulását, elősegítik a kulcskompetenciánk szerinti, felfedező tanulási folyamatokat és a gyermekek motiválásához nélkülözhetetlen támogató, érdeklődést felkeltő mesei játékkörnyezet-és eszközrendszert. Ennek biztosítása érdekében intézményünk elkötelezett a nevelési, fejlesztési cél megvalósulását segítő, különböző műveltségterületeket komplexen támogató, saját készítésű fejlesztő eszközök létrehozásában, használatában. A különböző tevékenység-szervezési modelleknek megfelelően folyamatosan és fokozatosan, mennyiségben és minőségben is bővítjük felszerelés és eszközkészletünket.

A minél sokszínűbb és változatosabb tevékenységrendszer érdekében, nagyon fontos, hogy megfelelő mennyiségű, minőségű játékszer, munkaeszköz, tornaszor, művészeti tevékenységhez kapcsolódó alapeszköz álljon a gyermekek igényeinek megfelelően rendelkezésre.

Hiány mutatkozik informatikai eszközök terén, az óvodapedagógusok szakmai munkájának kiteljesedéséhez, modernebb technikai eszközökre lenne szükség. A világban és a társadalomban bekövetkezett változásokhoz való rugalmas alkalmazkodást tenné lehetővé, ha mindenki számára rendelkezésre állna egy-egy laptop. Ez a 2024. szeptember 1-től kötelezően használandó oviKréta vezetéséhez is elengedhetetlen lenne. Nem csak a dokumentáció elkészítésében nyújtaná segítséget, hanem a mindennapi munkához is eszközként állna rendelkezésre. A gyerekek iskola-előkészítő foglalkozások egyik eszközeként is szolgálna.

Az Alapító okiratunk szerint, az integrált nevelésben résztvevő, kiemelt figyelmet igénylő gyermekek számára a kötelező (minimális) eszköz és felszerelés jegyzékünkben foglaltak és az utazó gyógypedagógus által biztosítjuk a fejlesztő pedagógiai ellátás, fejlesztő nevelés eszközeit.

Óvodáink bár eltérő módon rendelkeznek a gyermekek egyéni foglalkoztatását támogató fejlesztő szobával -funkcionálisan ilyen, csak a Lónyay úti óvodában van-, de a helyiségek rendeltetésének variálásával, a Kossuth utcai óvodában egy kisebb, fejlesztő helyiség rész kialakításával, állandóan tudjuk biztosítani a fejlesztő foglalkozásokat, tehetség kibontakoztató műhelyfoglalkozásokat.

Ugyancsak eltérően, de kialakítottan működtetjük a nevelőközösségek, a nevelő-és alkalmazotti közösség és a szülők számára a találkozások formai megvalósulásának módjait. A Kossuth utcai óvodában rendeltetésszerűen kialakított vezetői, nevelő iroda van. A Lónyay úti óvodában, egy iroda helyiség tölti be ezeket a funkciókat. Mindkét óvodánk akadálymentesített.

Minden dolgozóknak biztonságos, egészséges és higiénikus munkakörülmény áll rendelkezésére.

Legfontosabb funkcionális helyiségek:

- csoportszoba
- gyermeköltöző, mosdó
- elkülönítő- és fejlesztőszoba
- tornaszoba
- tornaterem
- melegítő konyha
- felnőtt öltöző
- nevelői szoba
- óvodavezetői iroda
- szertár
- raktár
- kazánház

Rendelkezünk: CD lejátszóval, erősítővel, fénymásolókkal, színes fénymásoló és nyomtatóval, számítógéppel, laptopokkal, okos telefonokkal, digitális fényképezőgéppel, televíziókkal.

#### *Információs és kommunikációs eszközök (IKT) a nevelésben*

Az informatika, az információs és kommunikációs technológiáknak - és eljárásoknak, az IKT eszközöknek és módszereknek az óvodában történő felhasználása, sok új lehetőséget rejt magában. A pedagógiai folyamatokban, a nevelési-fejlesztési gyakorlatunkban, az eddig jól bevált és alkalmazott hagyományos pedagógiai módszerek mellett, az infokommunikációs ismereteknek és készségeknek, illetve az internet és alkalmazások nyújtotta lehetőségeknek etikus – és a pedagógia hasznosságuknak megfelelő mértékű megismerése és kiaknázása ma már nélkülözhetetlen.

Az új, informatikai alapú társadalmi modellben, a felnövekvő generációk nevelésében, a társadalmi beilleszkedés és működés, új gondolkodási, technikai gyakorlatának és vízióinak megértése, elengedhetetlen pedagógiai felelősségünk és feladatunk.

A digitális eszközök mindennapi természetes használatának sikere éppen abban áll, hogy az élethosszig tartó tanulás technikáját készíti elő és az ehhez szükséges készségeket, képességeket alapozza, fejleszti. A több érzékszervre ható multimédia lehetősége, a gyermekek figyelmét magára vonja, motiválja, ismereteit bővíti. A gyermekek számára, számos olyan játékos képességfejlesztő tevékenység van, amellyel megalapozzuk az információs és kommunikációs kultúrát. Színesebbé, érdekesebbé és izgalmasabbá tehetőek az óvodai foglalkozások. A digitális technika játékos formában, természetes módon léphet be a gyermek mindennapjaiba.

Az IKT eszközök alkalmazásával fejleszthető a gyermek:

- kreativitása
- konstruktív, problémamegoldó képessége
- alkotó, divergens gondolkodása
- az ismeretek többoldalú elsajátítása (verbális-audiovizuális)
- újfajta képességek, készségek kibontakoztatása
- bővíti informatikai műveltségüket

Az intézmény vezetősége rendszeresen felméri a pedagógiai program megvalósításához szükséges infrastruktúra meglétét, jelzi a hiányokat a fenntartó felé. (Eszközjegyzéket folyamatosan aktualizálja)

### ***5.3. Az óvodai élet megszervezésének elvei***

#### ***5.3.1. Tervező tevékenység***

Az óvoda teljes nyitvatartási idejében az óvodai nevelés az óvodapedagógusok feltétlen jelenlétében és közreműködésében valósul meg.

A tevékenységek megszervezésénél elvi szempontunk a folyamatosság, a kötetlenség, a rugalmasság és a választhatóság biztosítása. A program alkalmazásakor az óvodás gyermek fő tevékenységét a játékot vesszük kiinduló pontnak. Ebből következik, hogy a napirendben erre a tevékenységre fordítjuk a legtöbb időt. A tevékenységek, kezdeményezések során figyelembe vesszük a gyermekek életkori sajátosságait és egyéni képességeit, egyéni és csoportos differenciálást alkalmazunk.

A csoport napirendjét és heti rendjét az óvodapedagógusok alakítják ki a gyermek életkori sajátosságainak figyelembevételével, fejlettségi színjeik megismerése után a fokozatosság és tervszerűség elveit szem előtt tartva, ez alapján választja meg a tevékenységek során alkalmazott módszereket.

A napirend igazodik a különböző tevékenységekhez, és a gyermek egyéni szükségleteihez, figyelembe veszi a gyermek aktuális fizikai és érzelmi állapotát, valamint tekintettel van a helyi szokásokra, igényekre. A rendszeresség az ismétlődések érzelmi biztonságot teremtenek a gyermeknek.

Fontos a tevékenységek közötti harmonikus arányok kialakítása, (tevékenység tempója, időtartama), szem előtt tartva a játék kitüntetett szerepét.

### **Iskolaélőkészítő foglalkozások szervezése napi 45 perc időkeretben:**

Az iskola előkészítő foglalkozás célja, hogy felkészítsék a gyerekeket az iskolai környezetben való sikeres megfelelésre, és segítsék őket az iskolai rutinok, elvárások és szociális készségek elsajátításában. Ezek mellett az iskola felkészítés keretében vagy a vizsgálaton fény derülhet esetleges hiányosságokra is, melyeket még az iskola előtt pótolni tudunk a gyermekkel.

Az iskolaélőkészítő foglalkozások különböző témákat és tevékenységeket foglalnak magukban, például az iskolai rutinok megismerését, az írás, olvasás és számolás alapjaival való ismerkedést, valamint a mozgásos, -kognitív és szociális készségek fejlesztését. Az iskola előkészítés segítségével a gyerekek magabiztosabban és felkészültebben léphetnek be az iskolai életbe, ami hosszú távon hozzájárulhat az akadálytalan tanuláshoz és fejlődéshez.

Ennek megfelelően az óvodapedagógus a tevékenységeket, a foglalkozásokat a céloknak megfelelően, logikusan építi fel.

A nevelés tervezését szervezőmunka követi, mely mindig az adott tervidőszakhoz kötődik feladat és felelős megjelölésével. A tevékenység tervezésénél fontos szempont, hogy a pedagógiai tudatosság, pedagógiai alapelveke épüljön, és vegye figyelembe a gyermekek egyéni fejlődési ütemét, az alkalmazott módszerei segítsék a tanulás-tanítás eredményességét.

A teljes pedagógiai munka folyamata követhető az éves nevelési, tevékenységi tervekben, a csoportnaplóban, valamint a gyermeki produktumokban. A pedagógiai munka megfelel az éves tervezésben foglaltaknak, az esetleges eltéréseket csak megfelelő indokkal alkalmazhat az óvodapedagógus.

### ***A csoportok szervezésének szabályai***

Óvodánkban vegyes csoportok szervezésére törekszünk. Az újonnan visszanyitott csoportban csak kiscsoportos korú gyermekek járnak.

### **5.3.2. Időkeretek**

Az óvodapedagógus a pedagógiai munkáját az intézmény pedagógiai programjának megfelelően hosszabb, rövidebb időszakokra tagolva tanulási-tanítási egységekre bontva tervezi meg.

A tervezésbe, két szervezeti időkeretre oszlik a nevelési év:

- szeptember 1-től május 31-ig
- június 1-augusztus 31-ig

Az óvodai élet tevékenységformái

- Játék
- Verselés-mesélés
- Ének, zene, népi játék, tánc
- Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka
- Mozgás
- Külső világ tevékeny megismerése
- Munka jellegű tevékenységek
- Tevékenységekben megvalósuló tanulás

A kezdeményezett tevékenységformák jelen vannak az óvodai élet mindennapjaiban. Az óvodapedagógusok tudatosan tervezik a tevékenység céljainak megfelelő módszereket, eszközöket, szervezési módokat. A kezdeményezett tevékenységi formát meghatározza az aktuális terv és a gyermekek életkora. Az óvodapedagógus pedagógiai terveit a megvalósítás eredményességének függvényében felülvizsgálja.

### **Napirend**

Törekszünk arra, hogy napirendünk rugalmas, folyamatos, alakítható és változtatható legyen azért, hogy alkalmazkodjék a gyermekek különböző tevékenységéhez és egyéni szükségleteihez.

Napirendünket a játék, mint a gyermekek életkorából adódó fő tevékenység határozza meg, így azt úgy szervezzük, hogy a szabad játék kapja a legtöbb időt.

Nevelésük, fejlesztésük a játékban, játékon keresztül valósul meg. Fontos, hogy a tevékenységek között helyes arányokat alakítsunk ki. Ha az időjárás engedi, óvodásainkkal a lehető legtöbb időt töltjük a szabad levegőn.

### Javasolt napirend

<i>Időkeretek</i>	<i>Tevékenység</i>
<b>6:45 - 12:00</b>	Gyülekezés, folyamatos játéktevékenység a csoportszobában,
	Önkiszolgálás, tízóraiás,
	Egészségügyi szokások gyakorlása,
	Kezdeményezések (tevékenységek, fejlesztési lehetőségek kihasználása) Iskolaelőkészítő foglalkozások napi 45 perc időkeretben
	Játék a szabadban, séta, játéktevékenység a csoportszobában,
	Óvodakerti tevékenységek
<b>12:00 -13:00</b>	Testmozgás
	Öltözködés, tisztálkodás, készülődés az ebédhez
	Ebéd
<b>13:00– 15:30</b>	Egészségügyi szokások gyakorlás, fogmosás
	Teremrendezés, tisztálkodás, készülődés a délutáni pihenőhöz
	Alvás, pihenés mesével, altatóval
	Ébredés
	Teremrendezés, Egészségügyi szokások gyakorlása
<b>15:30-16:45</b>	Önkiszolgálás, uzsonna
	Játéktevékenység a csoportszobában, udvaron
	Fejlesztési helyzetek kihasználása
	Folyamatos hazabocsátás

### Hetirend

A javasolt hetirend alapján az adott csoport heti rendjét a csoportban dolgozó óvodapedagógusok alakítják ki. A nevelői kompetencia és a gyermeki „kíváncsiság” az irányadója annak, hogy egy-egy fejlesztési tevékenység a hét folyamán milyen „időkeretet” és „számkeretet” ölel fel, kihasználva a komplexitás adta lehetőségeket is. A heti rend tervezésénél és kivitelezésénél meghatározók számunkra a korcsoportra jellemző életkori sajátosságok, pszichikai, illetve fizikai terhelhetőségük. Fejlesztésünk a játékban, játékon keresztül valósul meg, szem előtt tartjuk, a gyermek egyéni- és érési folyamatait, valamint a differenciálás lehetőségeit.

### Javasolt hetirend

Életkor	KÖTETLEN	KÖTÖTT
3-4 éves	<ul style="list-style-type: none"> <li>• A külső világ tevékeny megismerése,</li> <li>• Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka</li> <li>• Ének, zene, népi játék, tánc</li> <li>• Verselés, mesélés</li> <li>• Szabad játékos mozgás (alkalomszerű minden nap)</li> </ul>	Mindennapos mozgás
4-5-6 éves	<ul style="list-style-type: none"> <li>• A külső világ tevékeny megismerése,</li> <li>• Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka</li> <li>• Ének, zene, népi játék, tánc</li> <li>• Verselés, mesélés</li> <li>• Szabad játékos mozgás (alkalomszerű minden nap)</li> </ul>	Mindennapos mozgás
6-7 éves	<ul style="list-style-type: none"> <li>• A külső világ tevékeny megismerése,</li> <li>• Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka</li> <li>• Ének, zene, népi játék, tánc</li> <li>• Verselés, mesélés</li> <li>• Szabad játékos mozgás (alkalomszerű minden nap)</li> <li>• Iskolaelőkészítő foglalkozások napi 45perc időkeretben</li> </ul>	Mindennapos mozgás

A foglalkozások tervezésénél és megvalósításánál **előnyben részesítjük a komplexitást és a differenciálást.**

#### *Szokás –szabályrendszer*

A jól kidolgozott szokás-szabályrendszer biztonságérzetet ad gyermeknek és nevelőnek egyaránt. Erősíti a két óvodapedagógus és a dajka néni közötti összhangot, egyező nevelőhatás megteremtését eredményezi. A szokás – szabályrendszer alapja: a csoport fejlettségi szintje, a feladatok és tevékenységek rendszere. A szokás-szabályrendszer követi a napirendet. Tartalmi elemei mindazok az elvárások, amelyek az

- egészséges életmód,
- a társas kapcsolatok,
- a játék,
- a tanulás területén szokásként, szabályként jelennek meg az óvodai életben.

## Dokumentáció rendje

Fejlesztő, nevelő munkánkat éves ütemterv alapján végezzük, amit mindig az adott korcsoport életkori sajátosságait figyelembe véve készítünk el. A tervezésben megvalósul az óvodapedagógusok módszertani szabadsága. A meglévő mese, vers, mondóka, ének-zene, vizuális technikák, fejlesztő játék gyűjteményünket folyamatosan bővítjük.

Az óvodai nevelés csak az óvodavezető által jóváhagyott pedagógiai program alapján történik és a gyermekek neveléséhez szükséges teljes óvodai életet magába foglaló tevékenységek keretében szervezhető meg.

Nevelési időben szervezett egyéb foglalkozások, formái:

- Egyéni fejlesztés
- Logopédiai ellátás
- Hitoktatás

Az óvodában mód van ingyenes **fakultatív hit és vallásoktatásra**, mely a szülői igények szerint felekezethez tartozás figyelembevételével szerveződik.

Az óvoda a helyiséget biztosítja, a programok szervezése, lebonyolítása hitoktató feladata. Óvodánkban a **Bozsik program** keretében lehetőség nyílik a focit kedvelő gyerekek számára, hogy hétközben, illetve hétvégeként edzésekre és mérkőzésekre járjanak, kibontakoztathassák tehetségüket, ügyességüket.

A táncot szerető, tehetséges gyermekek az **„Így te rá” programban** való részvétellel népi játékokat, táncokat ismerhetnek meg. A tánctanulás az egyik legjobb készségfejlesztő mozgás. Már az első lépésüket alig megtevő porontyok is ősi ősztőneiknek engedelmessé válnak rázni kezük magukat a zene hallatán.

Az Így tedd rá! program célja, hogy játékos formában, a hagyományos népi játékok segítségével kerüljön fejlesztésre a gyermekek mozgáskészsége, miközben észrevétlenül sajátítják el a magyar néptánc alapjait, és értik meg egy-egy motívum struktúráját. Közben nagyban fejlődik a mozgáskoordináció, a játékkészség, a ritmika, a zenei hallás, de hatással van a szociális készségekre is.

## NYÁRI ÉLET

### **Június 1-augusztus 31-ig**

A nyári élet tervezésénél figyelembe vesszük a csoportok összetételét, meghatározzuk a tevékenység tartalmakat, figyelembe vesszük a helyi szokásokat és a gyermekek egyéni szükségleteinek kielégítését.

Ennek érdekében rugalmas napirendet biztosítunk, melyben a szabad játék elsődlegességét tartjuk szem előtt. Ehhez alakítjuk ki a megfelelő feltételrendszert, melyben biztosítjuk az egyenlő hozzáférést a gyermekek számára.

Az óvodakert folyamatos gondozása, nyári teendők elvégzése, a beérett gyümölcsök, növények elfogyasztása, betakarítása.

## **6. AZ ÓVODA KAPCSOLATAI**

Az óvodai nevelés a családi neveléssel együtt, azt kiegészítve szolgálja gyermek fejlődését, ennek alapvető feltétele a családdal való szoros együttműködés.

Alapelvünk, hogy a szülőkkel korrekt partneri együttműködést valósítsunk meg. Óvodánkban a szülők jogainak érvényesítése, kötelességük teljesítése érdekében, szülői szervezetet (közösséget) hoznak létre. A szülői munkaközösség az óvodai közösség szerves része. Munkájukat az óvodavezető és a csoportos óvodapedagógusok segítségével munkaterv alapján végzik. Nevelési év elején a szülők 3 főt választanak maguk közül, akik egy főt választanak a szülői szervezet elnökévé.

### **6.1. Szülőkkel való kapcsolattartás, együttműködés a családdal**

- Őszinte bizalom kialakítása a családdal, melyben tapasztalja, hogy nekünk első a gyermek
- A gyermekek mindenek felett álló érdekeinek érvényesítése, egyénre szabott beszoktatás biztosítása
- Beiratkozás előtt” Nyitott Óvoda” programot szervezünk, amikor is lehetőséget biztosítunk leendő óvodásainknak és szüleiknek, hogy bepillantást nyerjenek óvodánk mindennapjaiba.

- Betekintést nyújtunk a csoportokba, hogy a szülő lássa, gyermekek jól érzik magukat az közösségbe, elsajátította az életkorának megfelelő viselkedési formákat, a játék és a tevékenységek terén (környezettudatos a magatartás, szabad játék hangsúlya)
- A különbözőségek elfogadása, integráció-vallási, világnézeti vagy nemzetiségi, migráns gyermekek esetébe, más meggyőződés, hovatartozás-tiszteltben tartása
- A gyermeket az óvodában hátrányos megkülönböztetés nem érheti!
- A gyermekek családjával tapintatos, segítő együttműködés, HHH gyermekek speciális fejlesztése (szakemberek bevonása szülői egyetértéssel, óvodapedagógussal)
- Az óvodapedagógus együttműködés, kommunikáció elősegítésére követendő példamintát mutat a gyermekek és szülők számára a digitális eszközök funkcionális használata terén-fogadóóra, értekezlet biztosítása a szülők számára.
- Rendszeres heti tájékoztatás-fogadóóra keretében-a gyermekek fejlődéséről, egyéni fejlődési napló bejegyzéseinek megbeszélése.
- Szülői közösség alakítása, rendezvények, családi programok szervezése.
- Szülői Szervezet működése
- Szülők bevonása az Óvodakertünk működtetésébe

Kapcsolattartás formái:

- Beiratkozás
- Környezettanulmány
- Családlátogatás
- Fogadóóra
- Szülői értekezlet
- Nyílt nap („Egészséges, mint a makk”)
- Roma nap
- Faliújságra kifüggesztett információk keresztül
- A szülők részvétele az óvodai rendezvényeken

Az óvodai nevelés a családi neveléssel együtt, azt kiegészítve szolgálja a gyermek fejlődését. Ennek alapvető feltétele a családdal való együttműködés.

- Az együttműködés a gyermek óvodai beiratásával kezdődik, a személyes kapcsolatfelvétel első állomása az óvodapedagógus családlátogatása. A személyesség, a gyermekek felé megnyilvánuló figyelmességek, segítik az érzelmi kötődés megalapozását.

- A mindennapi találkozás a napi tapasztalatcsere biztosítja az óvoda és a család között a folyamatos információáramlást.
- Az összevont szülői értekezletre szeptember elején kerül sor, hogy a tanév elején nyugodt, biztonságot nyújtó légkört érzékeljenek a szülők, így bizalommal legyenek az óvoda iránt.
- Csoport szülői értekezleten kerül sor a szülőket érintő téma megvitatására, a gyerekek általános fejlődésének megbeszélésére, a gyermekmunkák megtekintésére, valamint lehetőség nyílik arra, hogy elképzeléseiket, észrevételeiket nyilvánosan is elmondhassák.
- Nyílt napokon lehetőséget biztosítunk az óvodai élettel való ismerkedésre, bekapcsolódásra a gyermeki tevékenységbe, hagyományok ápolásába.
- Óvodai dolgozók, szülők, gyermekek együttes munkája, az óvoda környezetének szebbé tételére.
- Az óvoda, illetve csoportrendezvények alkalmával megosztjuk a feladatokat, az ünnepvárás örömét, a szülőkkel. (Roma nap, Egészségnap)
- A kirándulások /szülő, gyermek/ közös élménnyel erősítik az összetartozást, a bensőséges légkört, a személyességet.
- Hirdetőtábla, melyet a családok figyelmének felhívására rendszeresítünk, jelzik a soron következő eseményeket, a napi menetrend szerinti teendőket, a szülők számára igénybe vehető és nyújtható forrásokat, támogatási lehetőségeket. Összességében bepillantást nyújtva az óvoda mindennapi életébe.
- Önkéntes felajánlással a szülők fizikai segítséget nyújthatnak, közreműködhetnek speciális tevékenységekben, segíthetnek rendezvények meglátogatásában, takarításban, díszítésben stb.

## ***6.2. Óvoda-Gyermekjóléti Szolgálat kapcsolata***

Intézményünk speciális helyzetéből adódóan sok a HH illetve HHH gyermek. Ezt aényt szem előtt tartva kiemelt jelentőséggel bír óvodánkban ennek a területnek a kérdésköre. Az óvodapedagógusoknak kellőképpen figyelemmel kell kísérni az óvodás gyerekek családjait, az ő anyagi, szociális és mentális helyzetüket. A jelzőrendszer folyamatos működtetéséért jó kapcsolatot szükséges ápolni a családgondozókkal. Időközönként tapasztalatcserét kell tartani, mellyel kölcsönösen feltérképezésre kerülhetnek az előforduló problémák. A

két intézmény vezetője mellett szükség van a dolgozó kollektíva teljes együttműködésére, ami lehetővé teszi a kellően professzionális megoldások megtalálását és véghezvitelét.

**A kapcsolat tartalma:** a gyermekek veszélyeztettségének megelőzése és megszüntetése, esélyegyenlőség biztosítása, prevenció.

**A kapcsolat formája, lehetséges módja:** esetmegbeszélésen, előadásokon, rendezvényeken való részvétel, segítség kérése a Gyermekjóléti Szolgálattól, ha a gyermeket veszélyeztető okokat pedagógiai eszközökkel nem tudja megszüntetni, valamint minden olyan esetben, amikor a gyermekközösség védelme miatt ez indokolt.

### **Óvodapedagógus feladatai az óvoda - gyermekjóléti szolgálat kapcsolattartása során:**

- Folyamatos kapcsolattartás a gyermekvédelmi szolgálat képviselőjével
- Szükség esetén közös családlátogatás kezdeményezése és megvalósítása
- A hároméves gyermekek óvodába érkezésének elősegítése, a felzárkóztatás, kompenzálás mielőbbi elkezdése
- A hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek feltérképezésébe való részvétel,
- A szociális hátrányból adódó hiányosságok pótlásának támogatása (lelki, életviteli, neveléspedagógiai segítség, tanácsadás, adományok gyűjtése),
- Az egyénre szabott családsegítésben való aktív részvétel, együttműködés
- A Szociális segítő az intézményben támogatja a jelzőrendszer működtetését, illetve a felmerülő életvezetési, szociális, szocializációs problémák megoldásához nyújt segítséget a gyermeknek, családjának, igény szerint pedagógusoknak, valamint a nevelő-oktató munkát segítő szakembereknek egyaránt.

### **Szociális segítő fő célkitűzései:**

- Óvodapedagógusokkal, és az intézményben dolgozókkal való kapcsolat kialakítása, és folyamatos fenntartása
- Csoportok, gyermekek folyamatos megismerése és nyomon követése
- Team munka kialakítása, fenntartása
- A gyermek/gyermekek veszélyeztettség korai felismerése, kiszűrése, kezelése

**A szociális segítő a fogadóóra keretén belül az alábbi szolgáltatást biztosítja:**

- segítő beszélgetés
- tanácsadás
- információnyújtás
- delegálás
- szociális ügyintézésben való segítségnyújtás

### **6.3. Óvoda-fenntartó kapcsolata**

**A kapcsolattartás tartalma:** az intézmény optimális működtetése, a fenntartói elvárásoknak való megfelelés, illetve az intézmény érdekeinek képviselete.

Tartalmas, szakmaiságon alapuló munkakapcsolat a Polgármesteri Hivatal osztályaival az óvoda zökkenőmentes működése érdekében.

A kapcsolattartás az igazgató feladata.

- ◆ októberi statisztikai elkészítése, átadása
- ◆ az intézmény pénzügyi-gazdálkodási tevékenysége (költségvetés, költségterítés, szociálisan adható kedvezmények stb.)
- ◆ Jelentések, tájékoztatók, beszámolók.

**A kapcsolattartás formái:** szóbeli tájékoztatás, beszámolók, jelentések, egyeztető tárgyalások, értekezleten való részvétel, a fenntartó rendelkezéseinek átvétele, végrehajtása, speciális információ szolgáltatás az intézmény működéséhez, gazdálkodásához, szakmai munkájához kapcsolódóan, statisztikai adatszolgáltatás, az intézmény működésének és tartalmi munkájának értékelése, elektronikus levelezés.

### **6.4. Óvoda - iskola kapcsolata**

- Az iskolával kialakított jó partneri kapcsolattartás tovább folytatására törekszünk. Ennek érdekében új tartalommal töltjük meg szakmai kapcsolatainkat.
- EFOP-3.1.5-16-2016-00001 A tanulói lemorzsolódással veszélyeztetett intézmények támogatása című projekt együttes megvalósítása

Fontosnak tartjuk, hogy az óvoda - iskola átmenet minél zavartalanabb, zökkenő mentesebb legyen. Kölcsönös megbecsülésen, tiszteleten, érdeklődésen alapuló kapcsolatra törekszünk az iskola nevelőtestületével, elsősorban az alsós nevelőkkel.

A hasonló pedagógiai szemlélet, személyes kapcsolatok, ismeretségek megkönnyítik, gyümölcsözővé teszik mindennapi munkánkat.

A kapcsolattartás célja:

- ◆ Az óvodás kisgyermek iskolába lépésének megkönnyítése,
- ◆ Lemorzsolódás csökkentése,
- ◆ Az óvoda-iskola közötti új, horizontális kapcsolatok ápolása
- ◆ Szorongásmentes légkör biztosítása
- ◆ Az óvodában kialakított jó szokások továbbvitele
- ◆ A gyermekek tudásvágygal telve, kíváncsian, örömmel menjenek az iskolába

Feladatok:

- ◆ Pozitív érzelmi töltés kialakítása a pedagógusok, az elsősök és a nagyobb tanulók között
- ◆ Közös tevékenységek alapozzák meg a gyerekek viselkedéskultúráját, új szokások elfogadását
- ◆ Az iskola életének, épületének az ott dolgozó felnőttek munkájának megismertetése

A kapcsolattartás formái:

- ◆ Az elsősöket meglátogatják az óvó nénik
- ◆ A nagycsoportos óvodások ellátogatnak az iskolába, ahol találkoznak leendő tanítónőjükkel
- ◆ Első osztályosok visszalátogatnak az óvodába, közös programok szervezése
- ◆ Tavasszal a leendő tanító nénik ellátogatnak az óvodába, hogy a csoportokban, játék közben ismerkedjenek meg a gyerekekkel.
- ◆ Jó gyakorlatok átadása-átvétele, innovációs törekvések („Karácsonyi Koncert”).
- ◆ Évzáró ünnepeinkre meghívjuk a leendő 1. osztályos nevelőket

Az intézmény törekszik a kölcsönös kapcsolattartásra, együttműködési megállapodás keretében rögzítjük a feladatokat, programokat.

A gyermekek eredményeit az óvoda felhasználja a pedagógiai munka fejlesztésére.

### **6.5. Óvoda - pedagógiai szakszolgálatok kapcsolata**

A kapcsolattartás tartalma, formái:

- logopédiai ellátás,
- nevelési tanácsadás,
- fejlesztés
- tanulási képességet vizsgáló szakértői tevékenység
- önismereti tréning a nagycsoportos gyermekek részére

**Az óvodapedagógus feladatai az óvoda - pedagógiai szakszolgálatok kapcsolattartása során:**

- Az óvodapedagógus szükség esetén kérje külső szakember segítségét (beilleszkedési zavarokkal, tanulási nehézséggel, magatartási rendellenességgel küzdő gyermekek problémáinak feltárása, valamint rehabilitációs célú foglalkoztatása, sajátos nevelési igényű gyermekek szakszerű nevelése érdekében),
- Az óvodapedagógus szükség szerint kezdeményezze a gyermek szakvizsgálatát

Az óvodapedagógus a gyermekek esélyegyenlősége érdekében minden esetben tanúsítson maximális együttműködést a szak és szakmai szolgáltató intézmények munkatársaival, a fejlesztés folyamatáról végezzenek szakmai konzultációt.

### **6.6. Óvoda - Egészségügyi intézmények kapcsolata**

Az egészséges életmódra nevelés érdekében fontos szerepe van az óvodában a gyermekek intézményen belüli ellátásának és szűrésének, mely megkívánja, a háziorvossal, fogorvossal, védőnővel való kapcsolattartást.

**A kapcsolattartás formái:**

- gyermekorvosok, védőnők, fogorvos rendszeres szűrővizsgálatai,
- alkalmankénti esetmegbeszélések
- tájékoztató előadások szervezése szülőknek.

**Az óvodapedagógus feladatai az óvoda - Egészségügyi intézmények kapcsolattartása során:**

- Az óvodapedagógus szükség esetén kérje szakember segítségét
- Az óvodapedagógus szükség szerint kezdeményezze a gyermek szakvizsgálatát,

- Az óvodapedagógus támogassa a családok egészséges életmóddal kapcsolatos ismereteit, ha szükséges legyen segítőtje is a folyamatnak.

### **6.7. Óvoda-közművelődési intézmények kapcsolata**

**A kapcsolattartás tartalma:** színvonalas gyermekműsorok, előadások szervezése, lebonyolítása.

**A kapcsolattartás formája:** intézményen belül, és intézményen kívüli kulturális programok látogatása a gyermekekkel.

#### **Formái:**

- szóbeli, írásbeli tájékoztatás,
- gyermek előadások közös szervezése,
- gyermeknap szervezésében való közreműködés,
- hagyományápolás: ünnepeken, rendezvényeken való részvétel,
- könyvtárlátogatás.

**Gyakorisága:** az adott nevelési évre szóló munkatervben meghatározva.

### **6.8. Óvoda- Roma Nemzetiségi Önkormányzat kapcsolata**

Tuzsér Nagyközségben működik Roma Nemzetiségi Önkormányzat, mellyel intézményünk igyekszik jó kapcsolatot kialakítani. Teszi ezt abból a tényből kiindulva is, hogy gyerekeink roma származásúak.

#### **A kapcsolattartás formái:**

- Folyamatos kapcsolattartás a Roma Nemzetiségi Önkormányzat vezetőjével, esetenként tagjaival
- Az óvoda rendezvényeire való meghívás szorgalmazása
- Az óvoda alapvető dokumentumainak megismertetése

Az esetleges közös pályázati lehetőségek megbeszélése, kihasználása

### **6.9. Külhoni magyar óvodákkal való kapcsolattartás:**

A Kárpát – medence magyar nyelvű intézményei közötti oktatási tér kialakítása érdekében az óvoda a külhoni magyar óvodákkal kapcsolatépítésre törekszik, és – lehetőségei szerint

– szakmai kapcsolatot tart fenn. Szakmai segítségnyújtás, egymás munkájának megismerése, a jó kapcsolat ápolása, szakmai információcsere.

*A kapcsolattartás formái:*

- szakmai napokon történő részvétel
- nevelési program megbeszélése
- egymás programjainak látogatása.

(Az ukrain Szalóka község óvodájával sajnos a covid, majd az orosz-ukrán háború miatt jelenleg nem tudjuk tartani a kapcsolatot.)

***6.10. Kapcsolattartás TÉSZ, Tuzséri Kertbarát klub***

**Kapcsolattartás célja:**

Szakmai segítségnyújtás a 2022. júniusában bevezetett Óvodakert program keretében. Az almafeldolgozó üzem tevékenységének megfigyelése, megtekintése. Az almafeldolgozás folyamatának megismerése.

*A kapcsolattartás formái:*

- Közös faültetés, veteményezés
- Fák, növények gondozásában való segítségnyújtás a Kertbarát klub részéről

***6.11. Református Egyházzal való kapcsolattartás***

Templomlátogatás, egyházi rendezvényeken való szereplés a gyermekek és az alkalmazottak részéről.

## 7. AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGFORMÁI, AZ ÓVODAPEDAGÓGUS FEL- ADATAI

### 7.1. Játék

*Játszom két színes szememmel,  
a két kedves, pici kézzel,  
játszom játszó önmagammal,  
a kisgyermek is játékszer.*

*/Kosztolányi Dezső/*



**Értelmezésünk szerint a játék a tanulás alapvető formája.** A spontán és aktív felfedező játékot öröm, jókedv és izgalom kíséri. Az önmagában is élményt jelentő játék alapozza meg a hatékony tanulást.

A játékot a gyermek alapvető, legfontosabb és legfejlesztőbb tevékenységének tekintjük. Az óvodai játék életre szóló élményeket nyújt, melyeket örömszerzés kísér, a játék öröme növeli a fejlesztő hatást. A játék fontos szerepet tölt be a gyermek fejlődésében, áthatja az egész nevelési folyamatot és kihat a társas kapcsolatok alakulására, a társadalmi elvárások, szerepek, normák elsajátításának színtere, lehetőséget biztosít a jellem- és ízlésformálásra.

A kisgyermek első valódi játszótársa a családban, az óvodában is a felnőtt, mely folyamatosan alakul át a saját korcsoportú társakkal történő együttjátszássá.

#### **A tevékenység helyszíne:**

A játékra mindenhol lehetőséget biztosítunk, de elsősorban a csoportszoba és az udvar a helye a szabad játéktevékenységnek.

#### **Célunk:**

- olyan tulajdonságok kialakítása, amellyel az életre való felkészülést elősegítjük, hiszen a játék kicsiben maga az élet.

- a játéktevékenységek által, a gyermek személyiségének kibontakoztatása, a fölös gát-lások oldása, bátorságának fölkelte, a gondolkodó, cselekvő hozzáállás kialakítása,
- olyan feltételek megteremtése, hogy a gyermek, a játékban meg tudja jeleníteni, élni a külvilágból és a saját belső világából származó benyomásait,
- a játékon keresztül lehetőséget teremteni a gyermeknek, az önállóságra, a közösségben való együttműködésre, saját ötleteinek kipróbálására, fantáziájának fejlődésére, - hogy a lehető legjobban fejlődjön, teljes személyisége, egészséges pozitív énképe, önisme-rete, önbizalma, önmegvalósítása, konstruktív együttműködő képessége.
- játékközpontú tevékenységstruktúra - és pedagógiai hatásrendszer működtetése.

Olyan napi óvodai élet megszervezése, ahol

- ◆ a szabad játék az elsődleges,
- ◆ a gyermekek tudnak önfeledten, örömmel egyedül és együtt is játszani, képesek a sze-repek konfliktusmentes, megegyezésen alapuló elosztására,
- ◆ a játékeszközökre vigyáznak, azokat megbecsülik, és használat után a helyére teszik,
- ◆ képesek saját játéktevékenységek és - eszközök kitalálására, a meglévők kreatív hasz-nálatára,
- ◆ képesek a kitartó játéktevékenységre és a szabályok betartására, annak befejezéséig (pl. társasjátékok, memória, építő, stb.),
- ◆ minimálisan igénylik felnőtt segítségét, beavatkozását.

**Feladatunk:**

- ◆ Segítjük szociális magatartásukat alakító modellek követését, példaképek választását.
- ◆ Az óvodai élet megkezdésének első pillanatától tudatosan közvetítjük a szülők felé a szabad játék fontosságát és az erre épített nevelői, fejlesztői lehetőségeket.
- ◆ A játékon keresztül a gyermeki személyiség sokoldalú fejlesztése, kibontakoztatása
- ◆ Biztosítjuk, hogy a játék és a játékba integrált tanulás minél sokrétűbb, élményeken alapuló tájékozódó tevékenységgé váljon
- ◆ Szabad játékhoz a fejlesztő eszközöket, kellő pedagógiai kulturáltsággal kutatjuk, fej-lesztjük.
- ◆ Megteremtjük a játék feltételeit (hely, idő, eszközök) és a megfelelő csoportlétkört: elfogadó, segítő, támogató attitűd, differenciált módszerek, multikulturális – interkul-turális szemlélet.

- ◆ A gyermekek számára érthető és teljesíthető szabályokat, tevékenységekre készítető, motiváló környezetet alakítunk ki.
- ◆ A gyermekek eltérő fejlődési ütemének függvényében szervezzük a szabad játék tevékenységben megnyilvánuló tapasztalatszerzést.
- ◆ A gyermekek egyéni sajátosságaihoz mérten, rugalmasan változtatunk előzetes terveinken, azonnali önreflexiót alkalmazunk
- ◆ Ötleteket, lehetőségeket, helyzeteket teremtünk a sokszínű játék kialakulásához.
- ◆ Tiszteletben tartjuk a gyermeki játék önállóságát.
- ◆ Szükség esetén, indirekt módon irányítjuk a játéktevékenységet.
- ◆ Felhasználjuk a játék hatásait, fejlesztjük a gyermekek értelmi képességeit (érzékelés, észlelés, figyelem, emlékezet, képzelet, gondolkodás).
- ◆ A gyermek megismerési vágyát, kíváncsiságát, sokoldalú érdeklődését felhasználjuk fejlesztése érdekében.
- ◆ Fejlesztjük a gyermekek önállóságát, figyelmét, kitartását, pontosságát, feladattudatát és kreativitását.
- ◆ Biztosítjuk, hogy a gyermekek óvodába érkezésüktől önállóan választhassák meg játékaikat, játszótársaikat, a játékhoz szükséges eszközöket.
- ◆ Lehetőséget biztosítunk a szemlélődésre, a válogatásra, az egyedüllétre, a tárgyak kreatív használatára, a magányos vagy a társakkal együttműködő játéokra.
- ◆ Szükség szerint a gyermek spontán játéka mellett kezdeményezünk játékszituációkat.
- ◆ Olyan játékokat is kezdeményezünk, melyekben a gyermekek különböző természetes anyagokkal ismerkedhetnek: víz, homok, kavicsok, levelek.
- ◆ Felhasználjuk az anyanyelvi fejlesztésre is a játéktevékenységekben adódó lehetőségeket: szabályalkotás, szerepjátékok.
- ◆ Segítjük és támogatjuk a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek játékát, felhasználva az egyéni fejlesztés lehetőségeit.

**Közbe lépünk, ha:**

- ◆ testi épségüket veszélyeztetik, konfliktust a gyermekek nem képesek önállóan megoldani,
- ◆ zavarják egymást,
- ◆ veszélyben van a játékok épsége.

A barátságos, otthonos környezet, a szeretetteljes, érzelmi biztonságot sugárzó csoportlétkör, biztosítja az önkéntelen szabad játék örömét. Az óvodapedagógus szükség szerint, bevonható társ marad, illetve, bátorító, támogató szerepet tölt be, a szabad játéktevékenység során. A gyermeki kíváncsiság, érdeklődés, tudásvágy felkeltésével, a gyermekek aktuális élményeire, érzelmeire figyelve, a folyamatos játéktevékenység lehetőségének biztosításával, segítjük a gyermekeket, a szabad játékötleteik megvalósításában.

A játék, mint tükör, megmutatja a gyermek személyiségét, fejlettségi szintjét, társas viszonyulási módjait, ezért a megismerés legfőbb eszköze is. A játékkal, mint eszközzel fejlesztjük a gyermekek képességeit, készségeit. Tudatosan teremtjük meg a szabad játék és az óvodapedagógus által indirekt módon kezdeményezett, a gyermek motiváltságát felkeltő-fenntartó, a gyermek által, szabadon választott játék feltételeit, mert a gyermek érdeklődésére épített játékkezdeményezések garantálják, a gyermek komplex személyiségfejlesztésében, az optimális lehetőségeket.

A játék a legfőbb út a gyermekhez, a gyermeki fejlődés segítéséhez, ezért egész óvodai nevelésünket áthatja, a spontán játékhelyzetekben, a játékos tevékenységszervezésben, megvalósuló fejlesztő, nevelő, pedagógiai célú játék. Azaz figyelünk a gyermekek szabad játékára és a spontán élményszerzési lehetőségeikre, mert ebben a pedagógiai alaphelyzetben, valóban, a gyermek képességeire építve, azt alapul véve, tudjuk fejleszteni a gyermek személyiségét, képességeit. A játék tehát olyan lehetőséget jelent az óvodapedagógus számára, amit tudatosan felhasználhat direkt és indirekt irányítási móddal a fejlesztésre. Arra törekszünk, hogy a játék, az a csodálatos közeg legyen, amely lehetőséget ad a gyermek belső képzeletbeli világának visszatükrözésére, a gyermeki vágyak beteljesülésére, a kellemetlen élmények, érzések felszabadítására vagy egy kellemes élmény újbóli átélésére, az új ismeretek, felfedezések megélésére, kipróbálására, a személyiségének komplex fejlesztésére.

A játéktevékenységhez szükséges feltételek biztosításával, az elmélyült, tartalmas, fantázia és érzelemgazdag játék kialakulását segítjük.

A játékban megvalósuló gyermeki szabadság kiteljesedése, megjelenhet a gyermek produktumaiban, vizuális, zenei, konstrukciós, mozgásos szabad alkotásaiban, táncában, rajzában, építményeiben, nyelvi kifejezésében, kommunikációjában, illetve ezek komplexitásában, mint játéktevékenység.

A játéktevékenységek többféle élményhez kötődnek:

- a tevékenység forrásaként megélt élmény,

- a játék tevékenységében átélt élmény,
- környezeti forrásból átélt élmény, ideértve a média hatását is.

A játék a gyermek gondolkodásával szoros összefüggésben és kölcsönhatásban fejlődik. A különböző játékfajták egymást feltételezve és kiegészítve fejlesztik a gyermek személyiségét.

### 7.1.1. Játékfajták

A **gyakorló játék** a legkisebbek jellemző játéka, érzékszervi-mozgásos, kísérletező, vagy funkciós játék. Lényege, valamilyen újszerű cselekvés ismételtetése, a funkció öröme. A gyermek az ismétlések hatására, a különböző képességeit gyakorolja, különböző funkciók fejlődnek. A gyermek, ezen az úton sajátítja el az egyszerű tárgyak használatát, s alakul ki az elemi mozgáskoordinációja, fejlődik, kézügyessége, figyelve és tapasztalatokat szerez a környezetéről.

Az egyszerű mozgásos játékok mellett, a gyúrás, gyúrmázás, rakosgatás, a homokszitalás, vízöntögetés is gyakorló játék.

Ide tartozhat még, a:

- hang, beszéd játékos gyakorlása
- mozgást gyakorló-helyváltoztató játékok
- játékszerek, eszközök rakosgatása
- játék, különböző anyagokkal

A **szimbolikus és szerepjáték**, sok lehetőséget nyújt nevelési szempontból. Két alapvető pillére, a „mintha-helyzet” és a szerep. A „mint,ha” helyzetekben, a képzeletével megeleveníti a világot, helyettesít dolgokat, helyzeteket. A szerepjáték egyfajta mintakövetés. A gyermek, a játék során utánozza azokat, akik hatással vannak rá, például: szülőket, óvodapedagógust, társakat stb. A gyermek kiválaszthatja, eljátszhatja, a valós életben látott szerepeket, élményeket és a szerepek megvalósítása, gyakorlása, elősegíti a szociális tanulást, a gyermek egészséges szocializációs fejlődését. A szerepjáték segít a feszültség levezetésében is. A gyermek, a már megtörtént eseményt, kijátssza magából, illetve újra élheti a kellemes, vagy kellemetlen élményeit, - így rendezzi, dolgozza fel, azzal kapcsolatos érzelmeit. Kiváló lehetőséget nyújt a gyermeknek arra is, hogy a jövőbeli, rá váró, ismeretlen élményeket eljátssza, ezáltal felkészülhet ezekre az eseményekre. Ez a játékfajta az önnevelés mellett a társas viselkedés gyakorlásának legjobb eszköze. A felnőtt szerepek megformálásával, szociális értékek, érzelmek és alapvető

erkölcsi értékek sajátítódnak el. A feltételek tudatos alakításával, változatos lehetőségeket teremtünk a szimbolikus szerepjátékokhoz. Biztosítjuk a szerepjáték lehetőségét a csoportban és az udvaron egyaránt. A játék, az óvodáskor végére teljesebben ki. Megfelelő tapasztalatok és élmények birtokában, önállókká válnak a szerepek elosztásában, a játékeszközök megválasztásában, a játékszabály betartásában.

**Barkácsolás** igénye a szerepjáték egy magasabb szintjén fejlődik ki, mely a nagyobbak tartalmaz tevékenysége. Kibontakozásának lehetőségét a csoportszobákban és az udvaron is biztosítjuk. a barkácsolás a kreatív önkifejezés egyik legfontosabb alkotó tevékenysége.

**Dramatizálás**, bábozás a szerepjátékot gazdagítja. Forrása lehet irodalmi, esztétikai élmény, bármilyen tapasztalat, elképzelés. A bábjáték igazi kifejezőeszköze a mozgás, ami vizuális élményt is jelent a gyermekeknek. A bábjátékban közvetlenül nyilvánulnak meg, gátlásaik feloldódnak, saját érzelmeiket is eljátsszák, ami személyiségfejlesztő hatású.

A szerepek átélését jelzésszerű jelmezek, kellékek, díszletek biztosításával tesszük élményszerűbbé. Szülői gyűjtőmunkával, és közösen készített eszközökkel gazdagítjuk eszköztárunkat, erősítve a kreativitást, alkotókedvet, tompítva a fogyasztói társadalom negatív hatásait.

**Építő és konstruáló játék** magáért az alkotásért folyik, de a szerepjáték gazdagítására is szolgál. Az alkotás igénye, öröme, a kreativitás mellett, értelmi és társas képességeiket is fejleszti. Kedvelt játékaik a különböző méretű és formájú faépítők, az összerakható faautók, vasúti sínek és szerelvények, s a homokban folyó építkezések. A bonyolultabb, többféle lehetőséget kínáló konstruáló játékok, már a kombinatív, produktív gondolkodást is feltételezik.

**Szabályjátékok, mozgásos, - valamint az értelmi funkciókat aktivizáló játékféleségek.**

Természetes módon épülnek be mindennapi nevelőmunkánk folyamatába és fontos szerepet töltenek be a gyermekek fejlődésében. A gyermekek a szabályjátékban is tanulják a helyes magatartás alapvető formáit, a szerénységet, a mértéktartást, az eredményre törekvést, a siker vagy a kudarc megélését. Az iskolaérettség egyik alapfeltétele a szabálytudat. Kialakulásához szükséges, hogy a gyermek késleltetni tudja cselekvési és mozgásvágyát, tudja a cél érdekében bizonyos szabályzóknak alárendelni viselkedését, illetve legyen képes konkrét fogalmi gondolkodásra, amely a szabály megértésének az alapja. Ezekben a játékokban, a szabály és annak betartása motiválja a gyermeket, vagyis ez jelenti magát a játék örömét. Annál izgalmasabb számára az adott játék, minél komolyabban veszi a gyermek a szabályt, és annak betartását. Az óvodapedagógusnak fontos szerepe van, figyelembe kell venni a gyermekek fejlettsé-

gét, a játék megválasztásában, és a szabályoknak a játék előtt való elmagyarázásában, a játéktanítás módjában. A jó szabályjáték segíti a reális énkép alakulását. Megalapozza az alkalmazkodás, a szabályokhoz való pozitív viszonyulást képességét, fejleszti a frusztrációs toleranciát, a másokra figyelést, az együttműködést a szabályok szerinti játékokban. (kártya, társas játék, népi, rituálé-mozgásos játékok)

A képességfejlesztő játékok belső tartalmukkal, szabályaikkal hatnak a gyermekekre. A játék tevékenységek, talaján így teremődik meg „észrevétlen módon” a tanulás.

Óvodánk adottságaiból adódóan az egyes korcsoportok közösen használják az udvari játszótérületeket, amit a téli időszakban is maximálisan kihasználunk. Teljes az átjárhatóság az egy-egy udvarrészen irányító, segítő pedagógusokhoz, a testvérek együtt játszhatnak, a szabad játéknak semmi sem szab határt. A tartalmas és szórakoztató udvari élet, sokféle játékfajta ad lehetőséget, a játszótéri beépített eszközökön túl, a kiegészítő, mobil játékeszközök és felszerelések által, változatosan és komplexen valósulhatnak meg, a különböző játékfajták szerinti játéktartalmak, tevékenységek.

Kiemelt figyelmet szentelünk a közösségen belüli, visszahúzódo, játékokban inkább introvertált, bátortalan, gátlásos, szemlélődő viselkedésű gyermekekre illetve, azokra, akiknek játéktémája egysíkú, szegényes. A pedagógus ilyenkor közvetlen mintaadással, együtt játszással hívja fel a társak figyelmét és vonja be a gyermekeket, az adott gyermek, egyéni érdeklődésének megfelelő közös játékba. Célunk, a gyermek motivációját felkelteni, önbizalmát megerősítve sikerélményhez juttatni és bátorítani, a különböző játéktevékenységekben való részvételre.

A spontán, szabad játék lehetőségekben, a szerep és szimbolikus játékokban mutatkoznak meg elsősorban a tehetség ígéretes gyermekek képességei. Ilyen például, hogy színes gazdag és újszerű, eredeti ötleteik vannak, alkotó, produktív fantáziával játszanak. Bonyolultabb, differenciáltabb szereptartalmakat, játéktémákat és szabályokat hoznak létre. Jó szervező képességgel és fejlett koordináló készséggel rendelkeznek, jó irányítók. Ezek a gyerekek gyorsan reagálnak, jó döntéseket hoznak, látásmódjuk több szempontú.

**A kreatív, tehetség ígéretes adottságokkal** rendelkező gyerekeket az építő, konstruáló, bar-kácsoló tevékenységekben, alkotásaik alapján is felfedezhetjük:

- magas fokú a probléma érzékenységük
- innovatív, szokatlan, eredeti ötleteik vannak
- a helyzeteket, a feladatokat több szempontúan közelítik meg
- könnyedség és rugalmasság jellemzi gondolkodásukat.

Rugalmasan támogatva, felerősítve képességeiket, támogató, pozitív értékeléssel segítjük a képességeik további kibontakoztatását, hiszen így a csoport játék kulturáltságát is fejlesztjük, és a többi gyermek számára is új játéklehetőségeket teremtünk.

**Az anyanyelvi-kommunikációs nevelés lehetőségei:**

A játék során fejlődik leginkább a gyermekek kommunikációja, és az együttműködő képességük. Erre kiváló alkalmat adnak az óvodába lépés első pillanatától kezdve az egymás melletti játékok során váltott néhány szavas tómondatok is és fokozatosan, a gyermekek gondolkodásának fejlődésével, a játékfajták-témák, tartalmak, komplexebbé válásával, egyre fontosabbá válik, a játékélmény kiteljesedése és örömteli átélése érdekében is, a társakkal való kommunikáció, párbeszéd. Az indirekt, a játékhoz kapcsolódó kommunikációban, a gyermekek szabadon kifejezhetik önmagukat, megélhetik a kommunikációjuk tartalmi érthetőségének a másik gyermek által való visszakódolásának sikerességét. Kölcsönösen és észrevétlen csiszolódik kifejezőképességük, a megértés-és megértetés képessége, bővül, árnyalódik, aktív, passzív szókincsük, adekvátabbá válik metakommunikációs eszköztáruk, nonverbális expresszivitásuk. Szabadon megfogalmazhatják, gondolataikat, érzelmeiket, kérdéseket tesznek fel és válaszokat fogalmaznak meg a kooperatív együttműködés során, és kipróbálhatnak konstruktív kommunikációs stratégiákat. Minden játékfajtában jelen van a kommunikáció, de az anyanyelvi játékokkal való tudatos fejlesztést is megvalósíthatja a pedagógus, a játékban való, mintaadó részvétele, ötlete által. Például, a gyakorló játékokban az artikulációs, hangképzési gyakorlatok, légzőgyakorlatok: babaszobai-konyhai tevékenységekhez kapcsolódva: a játék-helyzethez igazodó hangutánzó szavak hangoztatása, a baba altatása, csitítása, dédelgetése, vagy az autós, építő szőnyegen, az építőjátékhoz kapcsolódóan, a közlekedő járművek, állatok hangjának utánzása, beszédszerv ügyesítő játékok beépítése. A legtöbb lehetőséget a szerep – és mimetikus játékok adják, az utánzó, szimulációs játékok, a báb-és dramatikus játékok, ahol különösen a szerepazonosulás révén, belső felszabadultsággal, ösztönösen és motiváltan történik a beszélés és beszélgetés. A társadalmilag elfogadott szerep - magatartásminták és kommunikációs illemszabályok is ezeken a játékokon keresztül is, észrevétlenül szilárdulhatnak meg, például az udvariassági formák, gesztusban és kommunikációban: a kérés, köszönés, megköszönés, az illedelmes elutasítás, felszólítás, a vendégvárás, fogadás, a szerephelyzetek tartalmához illeszkedő egymásra való odafigyelés, meghallgatás, azonosulás és kooperálás,

együttműködés a kommunikációban is. Gyakorolhatják, kipróbálják, a különböző mondatfajták és a hozzájuk kapcsolódó, hanglejtés, hangerő, hangszín, mimikai és gesztus elemek adekvititásának szerepét, produktív jelentőségét a sikeres kommunikációban

A barkácsolástól-a konstruáló-építő, a szabályjátékokig megjelenhetnek a: képleírás-„olvasás”, hasonlatok, szinonímák, fogalomgyűjtés, memória, barkóba, összetett szavak, ellentét játékok stb.

#### **Az óvodapedagógus feladatai:**

- Nyugodt, harmonikus és biztonságos légkör megteremtése, az elmélyült, élményt adó játék feltételeinek biztosításával, interkulturális szemlélettel.
- A szabad játék megfelelő feltételeinek megteremtése.
- A különböző jellegű játékoknak állandó hely és elegendő idő biztosítása, megfelelő csoportlégkör, a különböző játékformákhoz, „gyakorló játékhoz, a szimbolikus játékokhoz”, a szerepjátékokhoz, „konstruáló játékokhoz, a szabályjátékokhoz.
- A szükséges eszközök biztosítása, helyzetek, lehetőségek teremtése.
- Az egyéni élményeken túl a közös élményszerzési lehetőségek biztosítása.
- Együttműködést támogató módszerek alkalmazása a játék során.
- A gyermeki önállóság tiszteletben tartása, a reflektív szemlélet alkalmazása.
- Szülői szemléletformálás, meggyőzés a játék fontosságáról.
- Együttjátás a gyermekkel.
- Megfigyelni a gyermek játékát, felhasználni azt, a nevelési, fejlesztési célok elérése érdekében.
- Szükség szerint indirekt módon befolyásolni a játék menetét.

#### **A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére a gyermek:**

- Mer szabadon játszani, kipróbálni új tevékenységeket.
- Mer és be tud kapcsolódni mások játékába.
- Képes játszani különböző játékfajtákat.
- Kitartóan és kreatívan játszik.
- Saját ötleteit beépíti a tevékenységbe.
- Képes megszervezni és irányítani, alakítani a játékot, játék helyzetet
- Képes másokkal együttműködni, együtt játszani, kommunikálni.
- Jól viseli a győzelem és kudarc élményét.

- Céljainak megfelelően választja ki eszközeit, azokat megfelelő módon alkalmazza.
- Játékokban önként vállal szerepet, felelőséget vállal tetteiért.
- Képesek létrehozni egymással összefüggő építményeket egyéni ötleteik alapján. Játékukban a szerepjáték dominál, önállóan megtervezik a helyét, a szükséges eszközöket, a szerepeket felosztják.
- Élvezik a szabály- és versenyjátékokat, önállóan is alkotnak szabályokat.
- A játék és a „tanulás” összekapcsolódik óvodáskorban.

## 7.2. Verselés, mesélés



Az anyanyelvi kultúra a műveltség megalapozását szolgálja, többnyire játékos mozgásokkal összekapcsolt mondókák, dúdolóok, versek, amellyel hozzájárulunk a gyermek érzelmi biztonságához, anyanyelvi neveléséhez, ezzel megalapozva a könyvekhez való pozitív érzelmi kapcsolatukat, ami elősegíti az olvasóvá válást. A mondókák, dúdolóok, versek ritmusukkal, a mozdulatok és szavak egységével a gyermeknek érzéki-érzelmi élményeket nyújtunk.

### **A tevékenység helyszíne:**

A szabad játékidőben kialakuló verselő, mesélő helyzetek nem helyhez kötöttek. Bárhol, bármikor életre kelhetnek a gyermekek saját igénye, vagy a nevelők játékba integrált kezdeményezéseként. A teljes csoportot felölelő mesehallgatás – mint mindennapos cselekmény – igényli a mesei atmoszféra kialakítását: a mesei tartalmak befogadását támogató helyválasztás és rituálék az óvodapedagógusok módszertani szabadságának megfelelően csoportonként alakítható. A mindennapi mesélés, verselés, mondókázás biztosítja a gyermekek lelki nyugalmát, békéjét.

### Célja:

- Az irodalom megszerettetése, élménynyújtás, személyiségfejlesztés
- Az irodalmi élményekre fogékony gyermekek nevelése
- A gyermek világvéneak kialakítása
- Magyar népköltészet, klasszikus és kortárs irodalmi művek megismertetése
- Erkölcsei értékek, esztétikai élmények közvetítése, és az értelmi képességek fejlesztése, érzelmi biztonság megadása
- a mesék által, az érzelmi intelligencia fejlesztése, a teljes mentálhigiéné megteremtése
- képzeletük, a belső képteremtő, beleélő és reprodukáló képességük fejlesztése, fantázia világuk gazdagítása, a rácsodálkozás örömeinek megéreztetése
- verbális és nonverbális kifejezőképességüknek fejlesztése, általános és relációs szókincsük gazdagítása
- önkifejezési készségük, képességük, kreativitásuk fejlesztése összművészeti eszközökkel

A mese az emberiség kollektív tudásának, kultúrájának egyik legősibb hordozója. Egyszerre létra és híd, az idő és tér vízszintes és függőleges síkjaiban. A mese, a vers, a mondóka, az igazi nyelve az óvodáskornak, hiszen a kisgyermek világvéneben csak fokozatosan alakul ki a mesei kettős tudat, a gyermeki világvéne legfőbb jellemzője, a mágikus gondolkodás. A mese, így válhat a nevelés táltosparipájává. A gyermekek a meseúton járva és az irodalom gyöngyszemein keresztül, észrevétlenül építik és fejlesztik, saját belső pszichikus viszonyulásukat a külvilág dolgaihoz. A mesei tapasztalatok, élmények, érzelmek által, a gyermekek megélhetik és kifejezhetik vágyaikat, érzelmeiket. A megismerési folyamataikban, a szubjektív –én központú gondolkodásuk miatt, még nem különül el élesen a valóság a mese elemeitől. Kádár Annamária szavaival: „a gyermekkornak két tündérvilága van, a cselekvés síkján a játék, és szellemi síkon, a mese.” Óvodai életünkben, kitüntetett szerepe van a mesének, a verselésnek, mondókázásnak, az igényesen választott gyermekirodalmi alkotásoknak. Mindennap, tudatosan tervezett és spontán módon is biztosítjuk a lehetőséget a gyermekek számára, a mesehallgatásra és a mesélésre. A mesélés szokásainak, rítusainak kialakítása segíti a gyermeket a ráhangolódásra és a mesék befogadására.

A szabad játékidőn belüli, spontán és kezdeményezett, és a déli, pihenő-alvásidő előtt történő, az óvodapedagógus által, élőszóval mondott mesélést, egyaránt nagyon fontosnak tartjuk.

Az életkori sajátosságoknak megfelelően megválasztott, mesék világán keresztül, alakítható a gyermekek szemléletmódja, világképe. A mese hallgatása, és a közben létrejövő belső képek, segít a gyermekeknek, megismerni az őket körülvevő külső, és a belső, érzelmi, gondolati világot, ez által, fogódzókat ad a gyermeknek, az intellektuális, erkölcsi-szociális, esztétikai érzelmi viszonyulások, megnyilvánulások, emberi viselkedésformák megismerésében, értelmezésében is. Ezért kifejezetten fontosnak tartjuk, a megfelelő élményt nyújtó, a gyermekek érzelmi, erkölcsi, értelmi, esztétikai fejlődését támogató, irodalmi alkotások kiválasztását.

A mese, mágikus világképe, - mesei törvényszerűsége, a mesealakok, lények, a mese-események és kalandok, a mesei idő, helyszín, eszközök és varázslatok, elősegítik a külvilág mélyebb, pszichikus, lelki megismerését, a történesek közötti összetettebb, belső érzelmi átélést. A jó mese, megoldást kínál és feloldja a gyermek szorongásait, belső feszültségeit, komplexen fejleszti, érzelmi intelligenciáját.

Minden csoportunkban, az óvodapedagógusok módszertani szabadságára van bízva, de nagy jelentőséget tulajdonítunk, a mese hangulat, a mese varázslat, a mesei, közös együttlét intimitásának megteremtésére. Hisszük, hogy a mese ott kezdődik, amikor a mesélő, a hallgató szemébe néz, pl. „nézz, a szemembe tükröt mutatok, nézz a kezemre mesét faragok”, ez, egy improvizációs dal, de lehet furulyaszó, vers, mondóka is, a hangulatteremtő.

A mese egyén – és közösségfejlesztő erővel bír. A közösen megélt mesei áhítat, erősíti a személyes kötődéseket.

Arra törekszünk, hogy az óvodapedagógus mintaadó meseelőadásmódja, jelenléte, beleélő – átélő képessége, a mesélői, nyelvi és metakommunikációs kifejezőképességén, érzelmi-hangulati atmoszféráján át, – illetve bábos meséléskor, a bábok életre keltésével, a mesetartalom és forma egységében, teremtsen meg a mesei varázslatot, a belefeledkező, önfeledt áhítatot, a gyermeknek és a mesélő felnőttnek, egyaránt örömet jelentve.

A mesehallgatás a délelőtti folyamán önkéntes, kötetlen formájú, de arra szoktatjuk a gyerekeket, hogy ne zavarják a mesét hallgatókat, a mesei varázslatot, ezért halk tevékenységre, csendesebb játéktevékenységre kérjük őket, illetve teremtsük meg ehhez, a feltételeket. A meseélmény befogadását elősegítő elhelyezkedést többféle módon is segítjük, hiszen a mesehallgatás alatti szemkontaktust nagyon fontosnak tartjuk, ezért a gyerekeknek látniuk kell a mese mimikai megjelenítését, a mesélő érzelmi töltését.

A mesefolyamatot szívesen jelenítjük meg bábozás és dramatizálás által is, de a heti tematikus terv szerinti, új mese, meséléskor, a hét folyamán, a gyermekek életkori sajátosságát és az

adott mese jellegét figyelembe vesszük, illetve a fokozatosságot és változatosságot is alkalmazzuk, ha szükséges. Ez jelentheti, az óvodapedagógus személyes előadásmódjában történő mesélését; majd eszközzel történő mesélést; a gyermekek által történő, eszközzel való, mesei-történekek mesélését; a mesei élmény, megjelenítését valamely más művészettel, pl: rajzolás, plasztikai alkotás, kézművesség, mozgás, tánc, éneklés, akár komplex módon is. Ezzel is biztosítva a meseismétlés lehetőségét, az ismételt mesehallgatás örömteli meseélményét, a felismerés és ráismerés örömet.

**A bábos mese, a bábozás, a dramatizálás** komplexebbé teheti a mesei élményt, és a gyermek számára, segítheti, a mesei történetbe való összetettebb érzelmi beleélést, a figyelem koncentrációját, és gazdagíthatja a gyermek, saját, belső, képzeleti, vizuális képalkotási minőségét.

Változatos módon, sok lehetőséget biztosítunk a gyermekeinknek arra, hogy elmondják, dramatizálják, elbábozzák kedvelt meséiket. A csoportszobákban a mesekuckó vagy mesesziget kialakításával, megteremtjük a spontán és tervezett, közös és egyéni mesélés – bábozás -dramatizáláshoz a feltételeket. A meseteremtés feltételeként a különböző típusú bábok és a dramatizáláshoz szükséges jelmezek, fejdíszek, kiegészítő tárgyak, a gyermekek számára jól ismert és könnyen elérhető helyen vannak. A meseládikó és a mesefa, illetve a mesetarisznya, kötény, és a kis méretű asztali, illetve nagyobb, álló meseparavánok, egyaránt használhatóak a bábozás és a dramatizáláshoz is.

A bábozás, dramatizálás lehetőséget ad a gyermekeknek, hogy a megélt, vagy általa kitalált mese, mesei tapasztalatok és események által, belső gondolati-érzelmi élményeit feldolgozza és szabadon kifejezhesse. Az óvodapedagógus, saját, mesei kifejezőmódja, illetve, a két óvodapedagógus együtt mesélése, bábozása, a gyermekek számára mintául szolgálhatnak, ösztönözheti mesélőkedvüket, kezdeményezheti a bábozással és a dramatizációval való játékukat. A gyermekek alkotó képzeletét, kreatív képi megjelenítő, és művészi önkifejező képességét, mozgással, ábrázolással, a bábok készítésében és használatában is kifejezésre juttatjuk és ösztönözzük. A nagyobb gyermekek önkifejezési vágyuk által, egyénileg, vagy közösen készíthetnek bábokat, paravánokat, jelmezeket, háttérket a gondos kidolgozottságtól, a jelképes, lényegjelölő, sematikus megjelenítésig.

**A barkácsolás, a vizuális képzőművészet által**, szabadon és fantáziájuknak megfelelően, játékosan és komplexen jeleníthetnek meg a mese szereplőit, színtereit, a különböző technikák

vagy anyagok felhasználásával. A tárgyak, eszközök, anyagok is, a „mintha helyzetekben” átváltozhatnak, megszemélyesíthetnek. Igyekszünk a gyermekeknek többféle bábfajtaát biztosítani és mese közegben bemutatni, pl.: sík, doboz, árny, termés, fakanál, zacskó, kesztyű, kasírozott, marionett báb, meselétra-tárgybáb, ecset báb stb.

A gyermekek életkori sajátosságainak megfelelően választjuk meg a mesélés műfaját és műveit, meseválasztáskor szükség van a tudatosságra, gyermekközpontú korosztályos válogatásra, a csoport és az egyéni fejlettségi szintek figyelembevételére.

Igyekszünk gazdag mesekincset átadni a gyerekeknek: az egyszerűbb formula és láncmeséktől, a bonyodalmasabb és tréfásabb állatmesék, a tündér, fabula, tréfás, csali meséken át a legendák és a magyarság történelmét feldolgozó mondák világáig.

A jó mese és vers élmények mélyen rögződnek, nyomot hagynak a gyermekekben. Az élőszavas mese különösen alkalmas az óvodás gyermek szemléletmódjának és világképének alakítására. A mese-nyelv színes szófordulatai, szimbólumai, mesei motívumai, gazdagítja a gyermekek fantáziavilágát, színesíti szókincsét, formálja verbális eszköztárát. Komplexen fejleszti a kognitív, értelmező gondolkodást, belső problémamegoldást, az anyanyelvi-és kommunikációs képességeket és a szociális kompetenciákat, az érzelmi intelligenciát.

A nyelvi kompetenciáikban fejlettebb, az irodalmi – nyelvi kifejezőmódjukban tehetségesebb gyermekek számára fejlesztő, ösztönző környezetet biztosítunk a saját vers és mesealkotásokra – és „színház előadásokra”. Akár az IKT eszközök használatával (hangrögzítés, meseillusztráció rajzolása és meseszöveg rögzítése egyszerűbb alkalmazásokkal stb.) is támogatjuk, az irodalmi – kreatív, alkotó nyelvi kifejezőképesség területeken megmutatkozó, tehetségigéretes gyermekeket.

Elősegítjük az átélt irodalmi élmény és a saját vers, mesealkotás, más művészetekkel történő kombinálását, mozgással, (tánccal), rajzzal, kézműves tevékenységgel való kifejeződését.

A fejlesztési lehetőségek, megjelenhetnek a társ művészetek kölcsönös komplex hatásában is, azaz egy vizuális alkotás, vagy több gyermek rajza is inspirálhatja, például egy, improvizatív, közös, „mesekönyv” elkészítését.

A kevésbé érdeklődő, visszahúzódó, a beszédprodukciónjában a deklaratív memóriájában bizonytalan, a rövid idejű memóriával rendelkező gyermekek esetében, a nyelv zeneiségét hordozó, mozgással is kísérhető, jól tagolt ritmusú versek, mondókák által, megzenésített versekkel is támogatjuk az irodalmi nyitottságukat, a beszédgátlásuk oldását, beszédbátorságuk és

önkifejezési, megnyilvánulási kedvüket. Segítjük, képzeleti, „arra gondoltam” játékokkal fel-  
szabadítani, belső képi, fantázia világukat, beleélő készségüket, megismerve egyéni érzelmi,  
gondolati világuk jellemzőit, ehhez igazítva önkifejezési módjuk bátorítását, pozitív megerő-  
sítését.

Az érzelmi intelligencia fejlesztésében törekszünk olyan mesei élményekhez juttatni a gyer-  
mekeket, amely fejleszti a mások iránt érzett empátiáját, segít megérteni és pozitív módon be-  
folyásolni önmaga érzelmi viszonyulását mások eltérő érzelmeihez, gondolataihoz, a külön-  
bözőségek elfogadására, és egymás tiszteletére nevel.

„A vers olyan emberi beszéd, ami a dallal, az ősi dallal rokon.”

Latinovits Zoltán: Verset mondok

A népi, dajkai hagyományokra épülő mindennapos mondókázás, dúdolók és versek átszövik  
az óvodai életünk tevékenységeit, egyszerre jelentenek örömteli mozgásos tevékenységet és  
érzéki-érzelmi, esztétikai élményt, a jelentéstartalmat és a ritmust követő mimetikus mozdula-  
tok és a szavak egysége. A gyermekek játékában, a játékos tevékenységekben is, önkéntelen,  
az adott tevékenység tartalmához kötődően, a nap folyamán többször jelennek meg, - az is-  
métlés, a gondolati-és érzelmi jelentéstársítás által, sokszor, tovább motiválva, az adott hely-  
zetben való elmélyülést, átélt jó érzelmeket.

A mondókázás, a gyermek-felnőtt, és a gyermek-gyermek közötti érzelmi kötődést is erősíti.  
A simogatók, höcögtető, tapsoltatók, ujjszámoló, az altatók, ébresztgetők, meghitt közelsé-  
get és intimitást teremtenek az óvodapedagógus és a gyermekek között. A meséket, verseket,  
mondókákat, dúdolókat,- témában, hangulatban, komplexen kapcsoljuk a többi tevékenységi  
formához, azok tartalmához, hiszen a hangulati egység, fokozottabban biztosítja a gyerekek  
számára az esztétikai élményt és az ismerettrögzítést.

A mindennapos mondókázásra, mesélésre jó alapot kínál a magyar népmese, a népköltészet, a  
népi hagyományokat felelevenítő mondókák, a népi rigmusok, a magyarság történelmét fel-  
dolgozó mondavilág elemei, és a klasszikus – és nemzetközi -kortárs mesék, versek is, vala-  
mint más népek, nemzetiségek meséi. (pl: Zelk Zoltán, Kányádi Sándor, Weöres Sándor,  
Gazdag Erzsébet, Szalai Borbála, Nemes Nagy Ágnes, Andók Veronika, Lackfi János,  
T.Szabó Anna, Boldizsár Ildikó, Végh Veronika, Máté Angi, Döbrentey Ildikó-Levente Péter  
stb.)

Minden gyermekcsoportunkban kialakított, gyermek-könyv polc, áll rendelkezésre a gyerekeknek, ahonnan a nap folyamán, szabadon, bármikor elvihetik a könyveket és egyedül, vagy a társakkal a gyermek számára megfelelő helyen, zavartalanul lapozgathatják, nézegethetik a képeket, és közben felelevenítenek, vagy létrehozhatnak saját mesei történetet, elbeszélést, és beszélgetnek. Célunk, a könyvek szeretetére nevelés, és a könyvek nézegetése, és a kép olvasásának belső, felfedező örömeztetése, a könyvekhez kötődő, közösségi, társas beszélgető környezet alakítása, fejlesztése

Rendszeresen járunk bábszínházba, óvodánkban előadóművészeket fogadunk. Ezek az alkalmak, a gyermekek számára örömteli új irodalmi és ösztönző művészeti élményeket nyújtanak, bevezeti őket a színházi kultúra világába, értékteremtő közösségi ünnepként és programként segíti, a közösségformálódást és az óvodán kívüli programként, támogatja a gyermekek érzelmi, és ismereti tapasztalatait, és megtanulják, gyakorolják a színházban elvárt viselkedés és illemszabályokat is.

#### **Feladatunk:**

Az óvodában a 3-7 éves gyermekek életkori sajátosságaihoz igazodóan a népi-népmesék, népi hagyományokat felelevenítő mondókák, rigmusok, a magyarság történelmét feldolgozó mondavilág elemei, meséi, -, a klasszikus és kortárs műveknek megismertetése.

#### **Az óvodapedagógus feladatai a verselés, mesélés tevékenységgel kapcsolatban:**

- Megtervezi a mesék, népi-klasszikus, kortárs alkotások anyaggyűjteményét
- Irodalmi művek iránti érdeklődés felkeltése
- Megteremti az élmény átadásához szükséges családi, biztosságot nyújtó légkört
- A tevékenységek tanulásszervezési formáit helyesen kötetlen/kötött módon választja meg
- A mese, versmondás befogadását zavaró külső ingereket kiküszöböli
- Élményszerű előadásmóddal közvetíti a verselés, mesélés anyagát
- Kialakítja a mindennapi mesélés igényét, hogy a gyermekek a régi és újélményeket, tapasztalatokat befogadják, illetve újra átélhessék

- Személyes kapcsolatot alakít ki a gyermekekkel, amely feltétele a mese hatására keletkezett élmények belsővé válásának és feldolgozásának.
- Segíti az önálló vers és mesealkotást, fantáziát
- Elvezeti a gyermekeket a mindennapi életről szóló, vagy annak egy-egy mozzanatát magában foglaló állatmeséktől, rövid történetektől, a bonyolultabb népmesék képi világához és történéseihez
- Szükség esetén segíti a szimbolikus- szerepjátékot, bekapcsolódik az előkészítés feladataiba, és a szerepek felosztásába
- A mesekönyveket, a képeskönyveket hozzáférhetővé teszi a gyermekek számára, a könyvek helyes használatára, értékük megbecsülésére nevel

**A verselés – mesélés az anyanyelvi nevelés legkézenfekvőbb alapja és leghatásosabb alakítója.**

A mondókák, a gyermekversek a fonológiai komponens fejlesztésében nagy szerepet játszanak, a beszédpercepció differenciálódásában is fontos szerepük van.

**Játszhatunk:**

- Magán és mássalhangzó, hangutánzó szótagokkal, hanggyakorlatokat- hangsor játékok
- beszédgimnasztikai és artikulációs játékok mondókák és versek által
- manónyelv játékok – magánhangzó kiemelése mondókában, versben
- hangvadász játék - ismert mondókában, versben magán és mással hangzó differenciált kihallása és kódolása differenciált mozdulatokkal.
- magánhangzó időtartam differenciált kihallása és kódolása mozdulatokkal
- halandzsa mondókák, nyelvtörők, nyelvgyötrők
- szókincsfejlesztés: dajkanyelv, népi kifejezések,
- általános-és relációs szókincsfejlesztő játékok pl.: „Kié lehetet játék” meseszereplők eszközei, tárgyainak felsorolása alapján a meseszereplő kitalálása
- meseszereplők tulajdonságainak megnevezése, egy-egy cselekvésre, ígére szógyűjtés: megy, jár, bandukol, kullog stb.
- hangulatfestő, hangutánzó szavakkal játékok népmesei hasonlatok,
- mesekezdő-befejező mesei formulák megismerése
- jellemző tulajdonság szerint a mesei szereplők jelzős megnevezése, beszédes játékos nevek
- meseszöveg-gondolati és érzelmi, szabad improvizációs közösségi játék
- meseszöveg-önálló történetmesélés-időrendre épülő eseménysort alkotó képek, illetve különböző mesesztori képek, kockák alapján
- mese befejezés- egyéni ötlet alapján, vagy megadott, különböző érzelmi meghatározottság szerint.
- népmesei sztereotípiák, népmesei hasonlatok használata -mondat befejező játékokkal
- mesefolytatás-átstrukturálás lehetőségével
- bábozás, mesedramatizáció játékok –mesék újbóli elmesélése, egyéni mese alkotása

- rím, vers, mese mondás és önálló, egyéni alkotás
- leírás, történet elbeszélés készítés – pl.: „Melyik meséből jöttem?” játékok stb.
- „messzelátó, mese távcső” és egyéb játékokkal a mesetörténet –részlet-jellegzetes jegy, megjelenítése metakommunikációs eszközökkel

### **Várható eredmények óvodáskor végére**

- Várják, kérik a mesemondást, szeretik a verset, mondókát.
- Önállóan kezdeményeznek mesélést, verselést.
- Megszilárdulnak a mesehallgatás szokásai, figyelmesen, csendben hallgatják a mesét.
- Folytatásos mesék, verses mesék, meseregények szálait össze tudják kötni.
- Van kedvelt mesehősük, játékaikban észrevehető mesei elemek.
- Ismert meséket - motívumait - báboznak, dramatizálnak.
- A mesében elhangzottakról beszélgetnek, érdekes szólásokat, neveket megjegyeznek.
- Szeretnek meséskönyveket nézegetni, azokat óvják.
- Ismeri a magyar népmesék, klasszikus és kortárs művek világát és hőseit
- Szívesen ismételtet verseket, rigmusokat
- Képes meséket, történeteket improvizálni, és azokat mozgással, utánnézéssel megjeleníteni, kifejezni

### **Korcsoportonként irodalmi műfaj anyag**

#### **3-4 évesek:**

- népi mondókák, dúdolók, höcöggetők, tapsolgotók, hintáztatók, dajkarímek, hangutánzó mondókamesék,
- láncmesék, gyermekkörnyezetünk valóságos történetei, rövid mesék állatokról, emberekéről,

#### **4-5 évesek:**

- népi mondókák, több versszakos mondókák, hangutánzó rövid mesék, környezetről, felnőttek világáról szóló versek, rövid, ismétléssel, refrénnel tagolt vidám, ritmusváltó versek
- többfázisú állatmesék, egyszerűbb tündérmesék
- novellisztikus- gyermek élet valóságos meséi

#### **6-7 évesek:**

- mondókák, kiszámolók
- találós kérdések, tréfás beugratók felelgetők,

- csúfolódók, szólások, közmondások,
- tréfás-csali mesék
- verses mesék
- bonyolultabb szerkezetű állat- és tündérmesék,
- terjedelmesebb, cselekményes realiztikus, novellisztikus mesék,
- folytatásos mesék
- magyar mondavilág elemei, meséi

A mese, a mesei hangulat így válik az óvodai tevékenységek közegévé, pl: mesetorna, mimetikus mese, illetve a mesei környezetben, kerettörténetbe megteremtett anyanyelvi, külső világ tevékeny megismerése komplex tevékenységek.

### **7.3. Ének, zene, népi játék, tánc**



A környezet hangjainak megfigyelése, az ölbeli játékok, a népi gyerekdalok, az egyéni és közös élményt nyújtó éneklés, zenélés és zenehallgatás, felkelti a gyermekek zenei érdeklődését, formálja zenei ízlésüket, esztétikai fogékonyságukat, melynek során felfedezik a dallam, a ritmus, a mozgás szépségét. A népdalok éneklése, hallgatása, a népi játékok a hagyományok megismerését, továbbélését segítik, felébresztik a gyermekek zenei érdeklődését és alapot adnak a zenei műveltség továbbfejlesztéséhez.

#### **A tevékenység feltételeinek megteremtése:**

Az ének-zene és ehhez kapcsolódó mozgás mindennapjaink része, a nap folyamán számtalan alkalom adódhat éneklésre, mondókázásra vagy dalos játék játszására. A gyermekek a játékidő bármely részében énekelhetnek, körjátékozhatnak, mondókázhatnak. Az énekes tevékenységekhez szükséges eszközök:

- hangszerek, saját készítésű hangszerek, fejdíszek, egyéb eszközök rendelkezésükre állnak.

**Célunk:**

- ◆ A zenei képességek fejlesztésén túl, a zenét szerető, kulturált, boldog ember nevelése.
- ◆ A zene világának sokoldalú megismertetésével, az éneklés, a zenélés iránt érdeklődő gyermekek nevelése, a zenei igényesség iránti fogékonyságuk felébresztése.
- ◆ A zenei befogadásra való képesség megalapozása, zenei – és éneklési képességeik, mozgáskultúrájuk fejlesztése, érzelmi életük gazdagítása.
- ◆ Népi hagyományaink őrzése és beépítése a gyermekek ének-zenei nevelésébe, táncaiba.
- ◆ Klasszikus és kortárs zeneművek által, zenei ízlésük, esztétikai fogékonyságuk fejlesztése.
- ◆ Zenei igényességgel rendelkező, zenehallgató és zeneszerető gyermekek nevelése.
- ◆ Megismertetni a gyermekeket, elsősorban magyar népdalokkal, illetve más népek dalaival.
- ◆ A közös éneklés, zenélés, hangszeresjáték örömeinek átélése, megéreztetése.
- ◆ A gyermekek térbeli tájékozódásának, mozgásának fejlesztése, változatos térformákkal és egyszerűbb tánclépések elsajátításával.
- ◆ Zenei képességeik, sokoldalú fejlesztése - és általa, a zenei önkifejezésük változatos, sokrétű megvalósítása.
- ◆ Az improvizációs készségek, zenei rögtönzések elősegítése, ösztönzése.
- ◆ Zenei anyanyelv kialakulásának elősegítése

**A tevékenység szervezésének feladatai:**

Zenei nevelésünkben elsősorban, Kodály Zoltán irányelveit követjük. A közös énekléseink, a körjátékok, a gyermekdalok és gyermek néptáncok, közösségi, esztétikai és művészeti szempontból is, meghatározó élményekké válnak a gyermekeknek.

- Építünk a gyermekek által már ismert dalokra, mondókákra, zenékre, a gyermekek életkori és egyéni képességeire és szükségleteire.
- Az egész nap folyamán lehetőséget teremtünk a spontán éneklésre, mondókázásra, a zenei élményszerzésre, a gyermekek zenei kreativitásának kibontakoztatására, hangszeres kipróbálására, használatára.
- Biztosítjuk a gyermekek számára, a tevékenységeikbe, játékaikba illeszkedő, azokat gazdagító, élményt nyújtó gyermekdalok, énekes játékok megismertetését, élménygazdagító gyakorlási lehetőségét, segítségét.
- Az ének zenei képességeket fejlesztő játékokat beépítjük, a mindennapi óvodai tevékenységekbe.
- A játékos „ének, zene, énekes játék, gyermektánc” spontán és szervezett tevékenységeinket, komplexitásban valósítjuk meg más tevékenységi formákkal.

- Változatos módszerekkel és eszközökkel keltjük fel és tartjuk fent a gyermekek aktivitását, figyelmét és a gyermek szabad választási jogát.
- Zenei nevelési feladatainkban, egyaránt törekszünk az egyéni és a közösségi zenei élmény biztosítására, a közösen énekelt gyermekdalok és gyermektáncok megtanítására, átadására. A gyermekek életkorának megfelelően választott, bemutatott és módszerekkel gyakorolt tánclelépéseket, koreográfiákat ismertetünk meg a gyermekekkel.
- A mozgásos, táncos, nagy teret igénylő tevékenységekhez, körültekintően teremtjük meg a megfelelő fejlesztő, nevelő légkört, az akadálytalan, biztonságos teret, időt és a szükséges eszközöket, kellékeket.
- A táncokhoz az énekléshez, a zenéléshez megteremtjük a zenei befogadáshoz szükséges felszabadult, közvetlen, aktivitásra serkentő, oldott, érzelmi légkört.
- Megismertetjük gyermekeinket népzenei hangszerekkel, népdalokkal, gazdagítjuk zenehallgatásukat, megismertetjük, és cselekvően is átadjuk a néphagyományainkhoz kötődő népszokásokat, rigmusokat, zenei költséket.
- Az énekes játékokkal tudatos mozgásfejlesztést is végzünk, javítjuk a mozgáskoordinációt, testtartást, testsémát, koncentrációt, erősítjük a téri érzékelést, új mozgásformákat ismertetünk meg.
- Nevelésünkben, a zenei képességfejlesztés anyagában, feladattartalmi szintjeiben, igazodunk a gyermekek életkori sajátosságaihoz, és a differenciált, egyéni bánásmód, feladatadás, és értékeléshez. A személyre szabott, pozitív, támogató értékelést alkalmazzuk. Bátorítjuk azokat a gyermekeket, akik félénkebbek, gátlásosabbak.
- Tevékenységeinket spontán, vagy kötetlen egyéni, páros mikro csoportos, vagy szervezett, frontális formában is tartjuk, mely bizalommal teli hangulatban zajlik és a gyermek hibázásának lehetőségét sem zárja ki. Lehetőség van a korrigálásra, megfelelő számú gyakorlásra. Fontos, hogy minden gyermek szabadon és szorongás nélkül, belső motivációból vegyen részt a tevékenységekben. A játékban maradó, a szervezett tevékenységbe bekapcsolódni nem kívánó gyermekek érdeklődését is felkelthetik a dalok, körjátékok és szabadon bekapcsolódhatnak.
- Az óvodai ének-zenei nevelés feladatainak eredményes megvalósításával megalapozzuk, elősegítjük a zenei anyanyelv kialakulását is.

A zene, a mozgás, a ritmus, már az anyaméhben jelen van, majd a kisgyermek ringatásában, az ölbeli játékokban, höcögtetőkben, mondókákban, dúdolókban is megjelenik, és egész életünket elkíséri, meghatározza. Jelen van az életünk minden fontosabb érzelmi pillanatában. Így, a beszéd mellett, személyiségünk egyik legfőbb alakítója és kifejezőmódja is. Az óvodáskorba lépő gyermekek, már sok dalocskát és mondókát ismernek, zenei fogékonyságuk, már ekkor megmutatkozik, a mondókákat és gyermekdalokat önkéntlen, - és a felnőtett utánzó, - ritmusmozdulataikban is. A népi gyermekdalok, az énekes játékok a gyermeki tevékenységek tartalmához, könnyen köthetőek, ezért az óvodai élet valamennyi tevékenységében, szívesen mondókázunk, éneklünk vagy játszunk körjátékot, táncolunk a különböző tevékenységeinkben, a különböző játékokhoz kötődően. A zenei anyag többsége a naptári évhez, a természet jelenségeihez, az évszakok változásaihoz, az emberi élet fordulópontjaihoz, valamint különböző – állami, egyházi, jeles – ünnepekhez fűződik. Az ének, a zene, a népi játék, a néptánc, a néphagyomány, az ünnep meghatározó szerepet tölt be a nemzeti nevelésben, az élményalapú érték közvetítés eszközével, korosztályi sajátosságokra építve.

A gyermekek számára, ezek a dalok a magyar nyelv ritmusának megfelelően, könnyen elsajátíthatóak, és készségeiknek megfelelően választva, öröm-és érzelem-teli, szívesen játszott, énekeltek és táncolt, tevékenységek lesznek. A dalokhoz kapcsolódó mimetikus mozgulatsorok, a gyermekeknek mozgásos örömet jelentenek, és első, tudatosan figyelt szándékos metakommunikációs, mimetikus, kifejezéseik is lesznek. Ezek a mozgulatok észrevétlenül segítik megalapozni, a ritmuskészségüket és később a mozgásban, táncban, már pontos kifejeződésüket.

A zene és a nyelv fejlődése, komplexen kapcsolódik a gondolkodás fejlődéséhez. Ezért a zenei képességek, óvodán belüli megalapozásának és fejlesztésének óriási szerepe van a gyermek, kognitív, értelmi képességeinek, a megismerő funkcióinak, észlelés, emlékezet, figyelem, koncentráció, és a fantázia, a kreativitás, fejleszthetőségének is.

A dalok éneklése és a hozzájuk kapcsolódó mozgásos szabályok betartása során, a gyermek megosztott figyelemmel, egy időben, egyszerre, pontosan végrehajtva, többféle tevékenységet végez. A zenére való tudatos ráfigyelés fejleszti a gyermek megfigyelőképességét, s a mozgás megvalósítása közben figyelme szándékosává válik, érzékeli a ritmust, emlékezetében felidéli a motívumokat. Dallamot, ritmust részekre, elemekre bont, összehasonlít, újra összerak: gondolkodási műveleteket végez. Fejlődik akarata is. A ritmusérzéklet fejlesztő játékok, mondókák, az olvasási készség, a hangszerek próbálgatása, a finommozgások által, az íráskészség kialakulását segítik.

A közös éneklés, a páros, vagy körjátékok, táncok, a mozdulatsorok, motívumok, a játékokat kísérő érintések, szemkontaktusok, erősítik a gyermekek egymás iránti figyelmét, belső érzelmi összpontosításukat, egymásra hangolódásukat és a közösségi élményt. A néptáncok, népdalok, szimbolikus nyelvi világa, segít megteremteni a körjátékok autentikus világát, felkelti a gyermekek érdeklődését, az eszközökkel, kellékekkel játszott népi játékok, ma is szívesen játszott játéka a gyerekeknek, így válnak a néphagyományok, ma is örömmel átél és tovább éltetett, értékteremtő közösségi értékekké.

A népzene éneklése, hallgatása, a népi játékok és néptáncok, a népszokások tevékeny átélését és megértését biztosítják a gyermeknek, szélesedik ismeretkörük, bővül szókincsük és erősödik identitástudatuk.

A gyermektáncot beépítjük a gyermekek óvodai életébe, mind csoportszinten, mint az óvodai rendezvényeinken, illetve az „Igy tedd rá” táncsoportunkban is alkalmuk nyílik megismerkedni vele a gyerekeknek.

A gyermekek a tánc legalapvetőbb - a képességeiknek, életkoruknak megfelelő - mozdulatait sajátítják el: ringások; lépések különböző irányokba: előre, oldalra, hátra; kifordulások; vonulások; futások; dobbantások; érintők; csapások; tapsok; ugrások egy és két lábon; szökdelések; forgások egyedül és párban, különböző gesztusok.

A gyermektáncok közül, elsődlegesen ismertetjük meg a magyar néptáncot. Ezek a helyi népi dalos játékok, népdalok, mondókák, alapvető néptánc mozdulatok, dramatikus szokások is erősen meghatározhatják gyermekeink identitástudatát. Óvodáinkban játszott énekes népszokások: Lucázás, Pásztorjáték (Betlehem), Farsang, Komatálazás, Pünkösöd, Lakodalmas, Vásáros, Fonó. Ezeket a népszokásokat az aktuális ünnepeken, évzáró műsorokon is felelevenítik, megjelenítik a gyermekcsoportok.

Megismerkedhetnek a népi kultúránkra jellemző alapvető mozgásformákkal: csárdáslépések, szökdelések, ugrások, forgások, gesztusok és térformákkal (kör, csigavonal, kanyargós járás, kaputartások, sorok, fogyó, gyarapodó formák).

A gyermekek környezetében sokféle zenei hatás érvényesül, ezért a zenei esztétikai igényességük megalapozását, a mindennapi óvodai gyermekdalok énekek, népdalok és énekes gyermekjátékok által, a gyermeknéptánc és mozgásminták, tánclépések során, fokozatosan és tudatosan formáljuk. Igyekszünk elérni, hogy a zenét értő, szerető, kulturált emberekké váljanak. Arra törekszünk, hogy az éneklés, az énekes játékok és a zenélés nyújtson örömet a gyerekeknek és keltse fel érdeklődésüket, formálja zenei ízlésüket.

Gyakran használunk ritmushangszereket, lehetőséget biztosítunk a spontán zenélésre, éneklésre, táncra, mozgásra, az improvizációs képességek fejlődésére.

A gyerekek számára biztosítjuk emellett hangszerbemutatókon, népi előadásokon való részvételt.

- Koncerteken való részvétel
- Mesés zenei előadások, színház

A zenehallgatásnál tudatosan figyelünk, hogy az adott ünnepkörhöz, évszakhoz, heti tervekhez tartozó műveket hallgassák a gyermekek.

Mindig az egyéni fejlettségre alapozunk, differenciáltan valósítjuk meg a fejlesztést, az egyéni érésnek, időt biztosítunk. Tervező munkák során, a tudatos és felépített, komplex személyiségfejlesztés a cél.

Az óvodai zenei nevelésben nagyon nagy szerepe van a pedagógus személyiségének, személyiségéből és zenei képességeiből fakadó tudásának, kreativitásának, pedagógus attitűdjének.

A mindennapi nevelő munkák folyamán, Forrai Katalin: „Ének az óvodában” gyűjteményt használjuk.

Zenei nevelésünk a következő fejlesztési területeket tartalmazza:

- Éneklési készség fejlesztése
  - hangterjedelem
  - dalanyag
- Hallásfejlesztés
  - magas-mély reláció
  - halk-hangos különbsége
    - dallamfelismerés, zenei emlékezet fejlesztése
    - dallambújtatás, belső hallás fejlesztése
  - motívum-visszhang
    - hangszínek megfigyelése
    - zenehallgatás
- Ritmusérzék fejlesztése
  - egyenletes lüktetés
  - ritmus
    - tempókülönbségek: gyorsabb, lassabb tempó
- Mozgás, térforma fejlesztése

- Ritmushangszerek
- Zenei formaérzék fejlesztése
- Zenei alkotókedv, kreativitás fejlesztése

**Korcsoportonkénti zenei anyag:**

**3-4 éves kor:**

- 5-7 mondóka (mondókahossz: 2-4 motívum)
- 10-14 játékdal
- 3 műdal

Dalhossz: 8-12 ütem.

Hangkészlet: sz-m, l-sz-m, m-r-d, sz-m-r-d

A játékok elsősorban kétszemélyes jellegűek, illetve egyszerű, utánzó mozgással kísért meg-személyesítő játék.

**4-5 éves kor:**

- 4-6 mondóka (mondókahossz: 4-6 motívum)
- 12-15 játékdal
- 3-4 műdal

Dalhossz: 12-16 ütem.

Hangkészlet: sz-m, l-sz-m, m-r-d, sz-m-d, sz-m-r-d, d-l-sz, m-r-d-1.

A játékok csoportos jellegűek: körjáték, szerepcserélő, sorgyarapító, párválasztó.

**5-6-7 éves kor:**

- 4-6 mondóka, (mondókahossz: 6-12 motívum)
- 20-26 dal,
- 5-6 műdal.

Dalhossz: 12-18 ütem.

Hangkészlet: sz-m, l-sz-m, sz-m-d, m-r-d, sz-m-r-d, l-sz-f-m-r-d, m-r-d-1, m-r-d-l-sz, r-d-l-sz.

A játékok új térformákat, sor- és ügyességi feladatokat, esztétikus mozgást igénylő párjátékokat tartalmaznak.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Élményhez juttatjuk a gyerekeket éneklés, zenehallgatás során.
- Megszerettetjük az éneklést gyermekdalokkal, népi gyermekdalokkal.
- Tiszta éneklésre, intonálásra szoktatjuk gyermekeinket.

- Fejlesztjük zenei hallásukat, ritmusérzéküket, harmonikus mozgásukat, éneklési készségüket.
- Megfigyeltetjük a gyermekekkel az őket körülvevő szűkebb és tágabb környezetük hangjait.
- Megalapozzuk a zenei anyanyelvet.
- Játékos alapra helyezzük a zenei nevelést, fejlesztjük a zenei kreativitást.
- Megismertetjük a gyerekeket a népi mondókákkal, ölbeli játékokkal, dalokkal, énekes játékokkal.
- A dalanyagot összehangoljuk a zenei feladattal.
- Folyamatosan lehetőséget biztosítunk az éneklésre, zenei önkifejezésre.
- Differenciált egyéni fejlesztést biztosítunk a zenei tehetségigéretes és a zene iránt nem érdeklődő, vagy képességhátrányai csökkentéséért felzárkóztatást igénylő gyermekeket.

***A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:***

- A gyermekek tudnak tisztán énekelni, egyöntetűen gyorsabban, lassabban, halkán, hangosan, magasabban.
- Felismerik egymás hangját, környezetük hangjait (tárgyak, eszközök, közlekedési, időjárási jelenségek hangja) a hangszerek hangjait; ismert dalokat, dallamdúdolásról, motívumaikról;
- Visszhangozzák a hallott szövegeket, dallamokat, ritmus motívumokat, dallammotívumokat.
- Érzékeltetik az egyenletes lüktetést tapsolással, dobolással, hangszerekkel.
- Képesek motívumonkénti dallambújtatásra, motívumhangsúly kiemelésére.
- Képesek változatos térformák kivitelezésére.
- Kitalálnak mozgást, játékokat: dalokhoz, zenéhez; dallamot: mondókákhoz.
- Képesé válnak zenei élmények befogadására.
- Ismerik a magas-mély, a halk-hangos, a gyors-lassú zenei fogalompárok közötti különbségeket.
- Felelgetős játékokat segítség nélkül képesek játszani.
- Megkülönböztetik a dal ritmusát és egyenletes lüktetését.
- A jól ismert dalokat, mondókákat ritmusról felismerik.
- Körbejárnak kézfogással, szép testtartással, ismerik az egyszerű táncos mozgásokat.

- Önmaguktól tudnak térformákat kialakítani.
- Képesek egyensúlyváltást kiváltó mozgásokra.

Eszköztár:

- Dallamhangszerek: furulya, metalofon, xilofon
- Ritmushangszerek: rumbatök, fadob, triangulum, ritmusdob, kasztanyetta, ujjcintányér, cintányér, nyeles csörgő,
- Hangszerkészlet (21 db-os)
- Hallásfejlesztéshez a csoportszobában fellelhető zajkeltő tárgyak
- Dalos játékokhoz tartozó eszközök: kalap, kendő, kötény, bot
- Magnó és különböző zenei stílusú igényes zenei CD-k
- Saját készítésű, egyszerű ritmushangszerek: diókoppantó, csörgők, rázogatók, csattogók, dobok

Felfigyelünk a **kimagasló zenei képességekkel** rendelkező gyermekekre, számukra magasabb szinten tervezzük a képességfejlesztő tevékenységeket.

Megfigyelés módszerével az óvodapedagógusok felfedezik a zenei területen tehetséges gyermekeket, akinek jellemzői: nagyon jó hallása és ritmusérzéke, a hangokra különösen érzékeny, könnyen emlékszik dallamokra, sokat és szépen énekel, szereti a zenét hallgatni, zenére ösztönösen mozog, kitartóan foglalkozik a zenével, zenei játékokkal, dallamokat improvizál, családjában sok esetben van zenész vagy zenerajongó.

A gátlásos, befelé forduló gyermekek, vagy valamilyen készségbeli-képességbeli hátrányuk, pld: nem tudnak tisztán énekelni, magas, vagy túl mély a hangjuk, gyenge a hallásuk, bátortalanok, visszahúzódóak, zenei nevelésüket türelemmel és sok-sok egyéni érzelmi támogatással segítjük. Elsődleges szerepe van ilyenkor az ölbéli játékoknak, höcögtetőknak, (még a nagyobbak esetében is) érintéseknek, dicséretnek, biztatásnak. Fokozatosan vonjuk be először páros, felnőtt-gyermek, majd gyermek-gyermek, később, mikrocsoportos tevékenységekbe, egyénre szóló feladatokkal motiválva, bekapcsolódásra ösztönözve őket. A gyermekek egyéni képességeinek-és, annak hiányának megfelelően, zenehallgatással, táncsal is felkelthető az éneklés, vagy körjátékokban való részvételhez az érdeklődés. Az éneklési készség egy adottság, a bátortalanabb gyermekek a körjátékok-választó, futó, ügyességi játékok során sikereket érhetnek el, ezzel oldva szorongásukat és a tevékenység iránti fogékonyságukat növelve.

**Anyanyelvi, kommunikációs nevelés, integrálási lehetőségei:**

A zenei (akusztikus észlelés, zenei memória) hallás, ritmus és formaérzék fejlesztése, a beszédhanggal való játékok, a környezet hangjainak megismerése, megnevezése által is fejleszhető. Játékos képességfejlesztés mondóka, gyermekdalok által: ismert dalok manónyelven, magánhangzó kiemelésével történő éneklése, megkönnyíti a gyermekek számára, a pontos, tiszta hangképzésére való koncentrációt. A ciklizálva éneklés által, a dallam pontos megtartása, a zenei hangok belső hallás alapján történő kiemelését is segítjük, valamint a bátortalanabb gyermekek esetében az éneklési készséget, kedvet is erősíthetjük ezekkel a játékokkal. Beépülhetnek a metakommunikációs és nonverbális kifejezések, pld: mozgás improvizáció fejlesztése során, a zenére történő érzelmkifejező mozgások, gesztusok mimikai kifejezések által. A szöveg és mondattan játékokból: pld: komolyzenei mű meghallgatása után érzéseik, gondolataik elmondása, vagy egy-egy kitalált mondathoz, mondókához, dallamimprovizáció készítése.

**Feladatunk:**

- ◆ A zenei nevelés alapvető feltételeinek megteremtése, a tudatos, tervszerű és folyamatos fejlesztő hatások megszervezése.
- ◆ A felhasznált zenei anyag igényes válogatása, az életkor és a csoport képességszintjének figyelembevételével.
- ◆ Zenei élmények nyújtása az egész nap folyamán: játék közben dúdolgatás, énekelgetés, zenehallgatás.
- ◆ Kihasználjuk az **IKT eszközök** nyújtotta lehetőségeket is a zenehallgatás területén (cd. stb).
- ◆ A dalanyag választásánál figyelünk arra, hogy a néphagyományörzés mellett **ünnepekhez is kapcsolódjon**.
- ◆ A kezdeményezésekhez a nyugodt légkör, megfelelő hely, elegendő idő megteremtése, szükséges eszközök biztosítása (pl.: hangszer, énekes játékhoz szükséges kellékek, stb.).
- ◆ A kezdeményezéseken a zenei tapasztalatok tudatos fejlesztése, megerősítése, rendezése

A kezdeményezések anyagát mindig az óvónő választja ki a csoportjába járó gyermekek fejlettségi szintjének, életkorának, egyéni képességeiknek figyelembevételével. Mindezt úgy kell összeállítani, hogy minden gyermek élményhez jusson, örömét lelje az éneklésben, zenélésben, táncban, és mindemellett fejlődjön zenei képessége és kreativitása.

Minden kezdeményezésnél legyen a kisebbeknek szóló, egyszerűbb dal, mondóka, és legyen nagyobbaknak szóló, komplikáltabb mozgással járó, hosszabb lélegzetvételű mondóka, énekes

játék is. A kezdeményezések kötetlenek, a tevékenységen való részvétel és annak időtartama a gyermek fejlettségétől, korától, motiváltságától függ. Addig vesz részt benne, amíg igényli (főleg a kicsiknél).

### **Várható eredmények óvodáskor végére**

- A gyermekek tudnak tisztán énekelni, egyöntetűen gyorsabban, lassabban, halkán, hangosan, magasabban.
- Felismerik egymás hangját, környezetük hangjait (tárgyak, eszközök, közlekedési, időjárási jelenségek hangja) a hangszerek hangjait; ismert dalokat, dallamdúdolásról, motívumaikról;
- Visszhangozzák a hallott szövegeket, dallamokat, ritmus motívumokat, dallammotívumokat.
- Érzékeltetik az egyenletes lüktetést tapsolással, dobolással, hangszerekkel.
- Képesek motívumonkénti dallambújtatásra, motívumhangsúly kiemelésére.
- Képesek változatos térformák kivitelezésére.
- Kitalálnak mozgást, játékokat: dalokhoz, zenéhez; dallamot: mondókákhoz.
- Képesé válnak zenei élmények befogadására.
- Ismerik a magas-mély, a halk-hangos, a gyors-lassú zenei fogalompárok közötti különbségeket.
- Felelgetős játékokat segítség nélkül képesek játszani.
- Megkülönböztetik a dal ritmusát és egyenletes lüktetését.
- A jól ismert dalokat, mondókákat ritmusról felismerik.
- Körbejárnak kézfogással, szép testtartással, ismerik az egyszerű táncos mozgásokat.
- Önmaguktól tudnak térformákat kialakítani.
- Képesek egyensúlyváltást kiváltó mozgásokra.

#### 7.4. Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka



„Minden gyermek egy művész, a kérdés csak az,  
hogyan maradjon művész, ha már felnőtt”

Picasso

A rajzolás, a festés, a mintázás, építés, képalakítás, a kézi munka, ábrázolás különböző fajtái, a műalkotásokkal, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés fontos eszközei a gyermeki személyiség fejlesztésének.

#### Célunk:

- ◆ A gyermekek szabad önkifejezése, élmény- és fantáziavilágának gazdagodása és annak képi kifejezése.
- ◆ A gyermekek esztétikai érzékenységének, szép iránti nyitottságának alakulása.
- ◆ Nemzeti szimbólumokkal történő megismertetés
- ◆ A gyermekek tér, forma és szín képzeleinek gazdagodása.
- ◆ Képi gondolkodás fejlődése
- ◆ Igény kialakítása az alkotásra, a kreatív önkifejezésre, a környezet esztétikai alakítására
- ◆ A gyermeki alkotások közösségi rendezvényen való bemutatása és a tehetségek bátorítása
- ◆ **Egyedi ábrázolás-képi látásmódjuk ösztönzése.**
- ◆ Tér, forma, szín élmény és fantázia világuk gazdagítása.
- ◆ Térbeli tájékozódó komponáló – rendező képességük fejlesztése.
- ◆ Kézügyességük, finommotorikájuk fejlesztése
- ◆ Képzeletük, kreativitásuk gazdagítása; élmény és fantáziaviláguk tartalmasabbá tétele.
- ◆ A belső szemléleti képek, szabad önkifejező tartalmi megjelenítésének gazdagítása.
- ◆ **Szemelyre szabott, egyéni differenciált fejlesztés megvalósítása.**

**Feladatunk:**

- ◆ A gyermekek környezetük iránti érzékenységének alakítása, alkotó-alakító tevékenységük feltételeinek megteremtése.
- ◆ A gyermeki személyiség fejlesztésének biztosítása a műalkotásokkal, népművészeti elemekkel, esztétikus tárgyi, természeti környezettel való találkozás során.
- ◆ Az egész nap folyamán teret, időt, lehetőséget és eszközöket biztosítani e tevékenységhez
- ◆ Megismertetni a gyerekekkel a különböző anyagokat, eszközöket és azok használatát
- ◆ Megismertetni az ábrázolás technikai alapelemeit, és eljárásait.
- ◆ Esztétikus környezet biztosításával, művészeti alkotások megismertetésével megalkotjuk a gyerekek esztétikum iránti vonzódását, jó ízlését.

Az ábrázolás az önmegvalósítás, önkifejezés eszköze; a játékra épül, a játék egyik formája.

A gyermek saját szintjén, saját elgondolásai szerint, saját élményeit jeleníti meg. Az örömmel végzett változatos ábrázoló tevékenység által alakul ki a gyermekek igénye az alkotásra, az önkifejezésre, a környezet esztétikai alakítására és az esztétikai élmények befogadására.

A gyermekek egyéni fejlettségét és képességét figyelembe vesszük, és ehhez igazodva segítjük képi-, plasztikai kifejezőképességük, térbeli tájékozódó- és rendezőképességük alakulását, valamint a gyermeki élmény és fantáziavilág gazdagodását és annak képi kifejezését.

A csoportszobákban és az udvaron egyaránt biztosítjuk a megfelelő feltételeket a játékidőben zajló ábrázoláshoz.

Feladatunk: egy elhatárolt hely biztosítása, ahol a nap folyamán a gyerekek saját választásuk szerint szabadon tevékenykedhetnek. Ehhez megfelelő méretű és minőségű eszközöket biztosítunk, melyek a gyermekek számára elérhető helyen vannak.

Az ábrázoló tevékenységek a mindennapi játékba integrálódnak.

Legelőször (kicsiknél) megismertetjük a gyerekeket különféle anyagokkal, eszközökkel és a legegyszerűbb technikákkal. E korosztály sajátossága a firkálgatás, mázolás, gyurkálás. Ezen keresztül tapasztalják meg az anyagok tulajdonságait, a színeket, a formákat.

A **kiemelt figyelmet igénylő gyermekeknél** hangsúlyosan fejlesztjük a vizumotoros és finom-motorikus készségeket, ezért tervezetten biztosítunk számukra erre irányuló, differenciált feladatokat egyéni képességeikhez, igényeikhez igazodóan (tehetségfejlesztés, hátránykompenzáció).

**Ösztönözzük alkotóképzetüket, ábrázolási szándékukat fenntartjuk.** Az elkészült alkotásokat a csoportszobában jól látható, a gyermekek által könnyen megfigyelhető helyekre tesszük ki.

Tiszteletben tartjuk és támogatjuk a gyermekek ötleteit, elképzeléseit, és mások munkájának megbecsülésére neveljük őket.

Elősegítjük a tehetségek fejlődését.

Igyekszünk elérni, hogy a szülők értékeljék gyermekeik munkáit és adunk lehetőségeket az otthoni közös, „gyerek-szülő alkotásokra” is.

Megismertetjük a gyerekeket a felhasznált eszközök, anyagok tulajdonságaival, használati lehetőségeivel, a takarékoskodás fontosságával. A személyes példamutatáson keresztül, megtanítjuk a gyermekekkel, hogy maguk után pakoljanak el, az eszközökkel, anyagokkal takarékosan és figyelmesen bánjanak.

Alakítjuk környezetkultúrájukat, esztétikai igényességüket. Ösztönözzük őket, a közvetlen környezetük, esztétikai alakításának részvételében.

**Az ábrázoló-alkotói tevékenységek az óvodai nevelésünk egészében érvényesülő, a gyermek számára az egész nap folyamán, szabadon elérhető és megvalósítható örömteli tevékenység.**

A gyermek az őt körülvevő világot megismerve, az átélt érzelmi élményeit, megtapasztalásait, **saját, egyedi látásmódja, szemlélete, és érzelmei alapján, az ábrázolás különböző formáiban újra képezheti és belső gondolati képei alapján megjelenítheti,** rajzolásban, festésben, mintázásban, építésben, képalakításban, vagy bármely kézi munkában létrehozott **egyedi alkotásban.**

**Ez az örömteli önkifejezési tevékenységforma, a gyermeki személyiség fejlesztésének is fontos lehetősége és eszköze, a belső képek gazdagítására épül.**

Az óvodai élettevékenységeink, a szervezett, komplex játékos tevékenységi formákban megélt tapasztalatok, élmények, a **természetben tett megfigyeléseink, rácsodálkozásaink a természet, a körülöttünk lévő környezeti valóságunk szépségére, vagy éppen különlegességére, és főként, a más művészetekkel irodalmi-és zenei élményekkel való összekapcsolása is, gazdagíthatja a gyermek belső képi világának, fantáziájának, egyéni alkotói kifejezőmódját.** Arra törekszünk, hogy a gyermekek szabadon, a számukra rendelkezésre álló, illetve megismert eszközök,

anyagok, ábrázolási technikák alapelemeit, eljárásait, akár **változatosan, együttesen is merjék alkalmazni.**

Ebben nagy felelőssége van a pedagógusnak, hiszen a megfelelő, az ábrázolást támogató **inspiráló alkotói – ugyanakkor nyugodt környezet- illetve, eszköz és feltételrendszer** megteremtése a csoportban, elsődleges feladat. **Az óvodapedagógus feladata megismertetni** a gyermekeket az eszközök használatával, a különböző anyagokkal, a rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás és kézimunka, különböző **technikai alapelemeivel és eljárásaival.**

**Az óvodába lépés első pillanatától kezdve,** a gyermekek óvodai **életterében,** az életkoruknak mindig megfelelő -biztonságos- technikák, eszközök és anyagok, számukra könnyen hozzáférhetően és az általuk jól ismert, **a nap folyamán mindig elérhető,** praktikusán és esztétikusan, **tevékenységre ösztönző módon, az ábrázolás és vizuális tevékenységek számára kialakított csoportszoba-részben, asztalnál, alkotó sarokban, polcokon megtalálhatóak, szabadon alkalmazhatóak.** A tevékenységek állandó helyének meghatározásánál, kiemelten figyelünk **a természetes fényviszonyokra, hogy lehetőség szerint ablak közelében, és a természetre való rálátással legyenek kialakítva az alkotó sarkok, kis műhelyek.** Természetesen az alkotói szabadságnak **nem kötelező tere és helyszíne ez a terület,** hiszen arra ösztönözzük a gyermekeket, hogy az élmény és fantázia világuk képi, ábrázoló kifejezése során, próbáljanak ki új lehetőségeket is, ezért a **síkfelületek mellett, függőleges síkban, vagy asztal helyett, földön, csomagolópapíron** és egyéni alkotások egymás mellettsége, vagy közös képalkotás igényével, együtt is alkothatnak a gyermekek. Az évszakoknak megfelelően szívesen próbáljuk ki: a homokba rajzolás; aszfaltra, krétával nyomhagyás, rajzolás; hó festés-képalkotást; táblarajzokat stb.

**Az alkotói folyamatokban, sokszínű és összetett lehetőséget kínálunk a gyermekek kifejezőképességének érzékenyítésére, fejlesztésére,** az ábrázolás különböző fajtáiban megjelenő technikák által, elsősorban a vágás, tépés, hajtogatás, ragasztás, varrás, gyurmázás, agyagozás, építés, dekopázs, üvegfestés, kasírozás, és más egyéb, ábrázoló-képalkotó-környezetalakító technikákkal, módszerekkel.

**Környezetünket kulturáltan, esztétikusan alakítjuk ki. Kerüljük a túlzásfolttságot, a harsány színeket, a szín- és formaharmóniát igyekszünk a gyermekeket körülvevő környezetben is megteremteni.** A környezet kultúra alakítása, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés legfőbb színtere, a gyermek óvodai közvetlen élettere, a csoportszoba és az óvoda, más helyiségei.

*Az környezetesztétikai belső igényességet, látásmódot, a gyermekekkel együtt is alakítjuk, a csoportszoba díszítésekor, évszakonként, illetve az adott ünnepekhez, valamint a gyermekek aktuális élmény és ismeretére épülő tevékenységeik, és a komplex nevelési tartalmaink megvalósításakor.*

Szívesen vonjuk be őket ezekbe a tevékenységekbe, a csoportszoba új képének alakításába, folyamatos apróbb változtatásokba, mert ez által otthonosan érezhetik benne magukat és megismerkedhetnek egymás elképzeléseivel, ötleteivel is. Az érzelmeken alapuló ünnepi készülődést aktívan kihasználjuk, ajándékokat készítünk, díszítünk, „átöltöztetjük” környezetünket. Dicsérettel, bátorítással, útmutatással, segítségadással ösztönözzük a gyerekeket, hogy az alkotás öröm legyen számukra.

*Az ünnepekre való készülődések kapcsán, a gyermekek az adott, évszakok, illetve, a hagyományos-népi és a nemzeti ünnepek jellegzetes jegyeit, értékeit kifejező szimbólumrendszerrel is megismerkednek.*

*A heti és tematikus tervekben a tevékenységek szervezésének alapja a külső világ tevékeny megismerése tevékenységforma tartalmi, az évszakok változásai, a természet szépségei, a társadalmi környezet ünnepei.*

*A tevékenységi formák komplexitása által, nemcsak a díszítésben, hanem a tudatos nevelési célok és feladatok meghatározásában, a heti terv szerinti, komplex játékos tevékenységsszervezésben is, tudatosan kerülnek meghatározásra az adott témában, a rajzolás, festés, mintázás, kézi munka, nevelési tartalmak különböző, differenciált, több szintű, megvalósítási, felkínálási lehetőségei - a tevékenységek motivációs, főként, fantázia és képzeletgazdagító szervezési, módszerbeli és megvalósítási lehetőségei. Kifejezetten támogatjuk, az egyedi, sokféle szempontú megközelítésben kifejeződő, egyéni gyermekalkotások, produktumok létrehozását.*

*Lehetővé tesszük és elfogadtatjuk a gyermekekkel -a felnőtt példaadó, támogató, személyre szóló pozitív mintaadó értékelése által is- hogy mindannyian máshogyan láthatjuk a minket körülvevő valóságot és más készségekkel tudjuk ezeket megjeleníteni is. A saját maguk és mások alkotásának értékelésénél is arra neveljük a gyermekeket, hogy tiszteljék mások alkotásait, produktumait, legyenek képesek önmagukat is helyesen és elfogadóan értékelni. (az első firka rajzok esetében is)*

*Éppen ezért –főként a komplex művészeti élmények által - ösztönözzük is a gyermekeket, hogy a szín, forma és tér kifejezőmódjukban, az építő-alakító-alkotó képi világukban is, merjenek saját belső gondolataik, érzelmeik és képeik alapján, az általános külső valóság képeitől akár*

jelentősen más, **absztrakt kifejezőmódot is használni**. Ilyen lehet a komolyzenére való festégetés, vagy egy vers, vagy megzenésített versre való improvizációs vizuális alkotótevékenység is.

**A tehetséggondozás, felzárkóztatás lehetőségei:**

Az óvodai nevelésben törekedni kell a gyermeki alkotások közösségi rendezvényen való bemutatására és a tehetségek felismerésére.

***Figyelemmel kísérik az aktuális rajzpályázatokat, támogatják és ösztönözzük a gyermekeket a részvételre.***

**Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka nevelésünk alapttechnikái, eszközei:**

Az éves tevékenységterveinkben, az adott korcsoportra vonatkozóan és a kiemelt nevelési-fejlesztési céljaiknak megfelelően, kerülnek pontos, részletes meghatározásra, a további módszerek, eszközök, technikai eljárások.

- Az óvodapedagógus előtérbe helyezi a természetes anyagok, termékek felhasználását. Feladata az új megoldások keresése, a kreatív, környezettudatos gondolkodásra, fenntarthatóságra való nevelés.
- Nyomhagyás, nyomdával (játéknyomda, zöldség-gyümölcs, szivacs, kupak stb.)
- Vízrel – homokba; homokkal – üveglapra, papírra rajzolás stb.
- Rajzolás: pálcával homokba, zsírkrétával, ceruzával, tollal, filctollal, aszfaltkrétával stb.
- Festés: ujjal, tenyérrel, lábbal; zöldségekkel, gyümölcsökkel, falevéllal, szivaccsal más tárgyakkal
- Mintázás – formázás: só-liszt gyurmával, gyurmával
- Festés különböző papírokra, fóliákra, zacskókra
- Tépés; vágás; ragasztás;
- Papírhajtogatás, origami
- Kollázskészítés; mozaikkészítés; montázskészítés;
- Terménykép készítése, hajtogatás;
- Varrás; öltögetés; gyöngyfűzés;
- Fonások;
- Gipszöntés; gipszlenyomat készítés;
- Kasírozás; - bábkészítés zacskó, fakanál, termények felhasználásával.

**Eszközeink: változatos vásárolt anyagok, eszközök és természetes anyagok, termékek:**

- gyurma, színes, lisztgyurma stb.
- rajzlap; A/4-es, fehér és színes lapok, karton: foto, hullám, dekor- kartonok; hullám,-,-  
hártya-krepp papírok; szalvéták, újság és egyéb képek
- fonalak, cérnák, gombok, gyöngyök, vasalható gyöngyök; textilek, zsenillia szálak, go-  
lyók; dekorgumi, mozgószemek, szállak, golyók, szalagok, csillámporok, flitterek, de-  
korkövek, hungarocellgolyók, lapok, figurák
- színes tempera, vízfesték,
- ragasztók, tapétaragasztó, kétoldalúcsillámragasztók,
- ollók, műanyag formázó-és nyomhagyó készletek, formalyukasztók stb.

A változatos technikákhoz minden csoport megfelelő alapkészlettel-eszközökkel rendelkezik. Az alapkészleten túl a csoportok saját elképzeléseik, terveik alapján biztosítják és készítik elő a szükséges eszközöket.

**Várható eredmények óvodáskor végére**

- A különböző technikákat fejlettségüknek, képességüknek megfelelően alkalmazzák. Fokozott önállósággal használják a megismert technikákat és képesek az óvodapedagógusi kezdeményezés nélkül is az alkotásra
- Képesek saját elképzeléseik megvalósítására, nyitottak az új befogadására
- Ismerik és alkalmazzák a közös munka során a munkamegosztást és az ehhez kapcsolódó szabályokat.
- Vigyáznak egymás munkájára és megbecsülik azt.
- Rendelkeznek a helyes ceruzafogás, vonalvezetés technikájával.
- Fejlett finommozgással, szem-kéz koordinációval, alkotó fantáziával rendelkeznek.
- Ismerik az alap és kevert színeket, árnyalatokat, a színkeverés technikáját.
- Színhasználatuk gazdag, használnak árnyalatokat, az eszközöket készség szinten használják.
- Manipulációjuk, finommotorikájuk, szem-kéz koordinációjuk, kitartásuk, téri és síkbeli tájékozódásuk, monotonia tűrő képességük egyéni képességeikhez igazodóan fejlett.
- Emberábrázolásukban megjelennek a részletek.

- Formaábrázolásuk változatos, képesek hangsúlyozni a legfontosabb megkülönböztető jegyeket.
- Szívesen mintáznak, megfigyelés, valamint képzelet után is tudnak formát alkotni.
- Bátrabbak, ötletesebbek az építésben és a téralakításban, felismerik a térbeli kiterjedéseket.
- Észreveszik, felismerik és örülnek a körülöttük lévő szépnek, esztétikumnak, szívesen vesznek részt környezetük alakításában, szépítésében.
- Tudnak véleményt alkotni műalkotásokról, pozitívan és empátikusan képesek véleményt formálni, értékelni, közös alkotásaikat, társaik produktumait.
- Önállóan és csoportosan készítenek egyszerű játékokat, maketteket, kellékeket, bábokat.

### **7.5. Mindennapos mozgás**



**A mozgás a gyermek legtermészetesebb megnyilvánulási formája,** jelentős szerepet tölt be az óvodás korú gyermek fejlődésében. Erre az életkorra jellemző, hogy mozgás, tevékenység által szerez információt környezetéről, segíti a térben való tájékozódást, a helyzetfelismerést, a döntés és az alkalmazkodóképességet, valamint a személyiség akarati tényezőinek alakulását. A mozgás, kedvezően befolyásolja az egész szervezet fejlődését, beleértve az értelmi fejlődést. Hozzájárul a harmonikus, összerendezett, fegyelmezett nagy és kis mozgások alakulásához. A társakkal való együttmozgás tapasztalatainak gazdagításával a gyermek én-határainak, a másik észlelésének az önfegyelem, alkalmazkodás, kooperáció képessége fejlődésének elősegítése.

Elősegíti a harmonikus testi-lelki fejlődést.

Fontos szerepe van az egészség megőrzésében, megóvásában.

Kedvezően befolyásolja a gyermeki szervezet növekedését, teherbíró-képességét és az egyes szervek teljesítőképességét.

A mozgásfejlesztés magában foglalja az aktív nagy mozgást és a finommotoros fejlesztést egyaránt.

Szervezeti formái a játékokban, a mozgásos játékokban, spontán játékokban azon belül a szabadjátékokban, szervezett mozgásban, a mindennapi mozgásfejlesztésben, a kirándulások alkalmával jelennek meg.

#### **A tevékenység helyszíne:**

A különböző mozgásformákat, mozgásos tevékenységeket teremben és szabad levegőn, (udvaron, közös séták) eszközökkel és eszközök nélkül spontán, vagy szervezett formában az óvodai nevelés minden napján - az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve - biztosítjuk minden gyermek számára. Fontos szerepet tölt be udvarunk, így biztosítjuk a **mindennapi szabad levegőn** történő mozgást. A jól felszerelt tornatermeink rendszeres és spontán mozgást biztosítanak óvodás gyermekeink számára. Lehetőség nyílik arra, hogy a csoportszobában korlátlanul és szabadon használják a mozgás fejlődését elősegítő változatos eszközöket. A **mindennapos mozgás tevékenység a napirendbe illeszkedik**, lehetőség szerint szabad levegőn. **Rendszeres séták és kirándulások** lehetőségét is kihasználjuk a gyermekek mozgásfejlesztése érdekében.

#### **Célunk:**

A gyermek természetes, harmonikus mozgásának, testi képességeinek fejlesztése, erőnlétük, állóképességük fokozása. A gyermek térben való tájékozódásának, alkalmazkodó képességének, a személyiség akarati tényezőinek fejlesztése játékosan, játékok és fejlesztő feladatok által.

#### **Feladatunk:**

- ◆ különböző szervezeti formák megteremtése, sokoldalú mozgástapasztalatok szervezése a gyermekek mozgásszükségleteinek kielégítése érdekében;
- ◆ a mozgásigény, fejlettség, terhelhetőség megismerése
- ◆ a rendszeres és jó légkörben végzett mozgással a mozgás megszerettetése, a mozgáskedv megőrzése;
- ◆ a mozgásfeltételek folyamatos biztosítása zárt térben és a szabadban egyaránt;

- ◆ minél több mozgáslehetőség biztosítása eszközzel vagy eszköz nélkül, spontán, szabad játék, irányított mozgás keretében, akár zenével is összekötve.
- ◆ az egyéni szükségletek és képességek figyelembevételével minden gyermek számára lehetőséget biztosítunk a mozgásigénye kielégítésére;
- ◆ világos, konkrét értékeléssel a pozitív énkép alakulásának támogatása;
- ◆ mozgásos, játékos tevékenységek rendszeres alkalmazása, szabad levegő kihasználása
- ◆ Figyelünk arra, hogy az **értékelés, a hiba javítása** személyre szóló legyen, és motiváló

#### Várható eredmény az óvodáskor végére

- A gyermekek szívesen mozognak, kitartóak a mozgásos játékokban.
- Ismerik az irányokat, tudnak a térben tájékozódni.
- Szeretik a szervezett mozgásos tevékenységeket.
- Szeretnek futni.
- A gimnasztikai gyakorlatokat esztétikusan végzik.
- Képesek labdát pattogatni, vezetni.
- Képesek célba dobni, egykezes felső dobással.
- Az ugrásokat talajérkezéskor fékezni tudják.

#### 7.6. Külső világ tevékeny megismerése

„A mező meghálálja a napfényt  
meg az esőcseppeket,  
és gondoskodik az élőlényekről.  
Akkor vagy jó, ha te is olyanná válsz, mint a mező:  
vigyázol mindenre, ami él –  
legyen az bogár, madár, állat, növény vagy ember.”

Boldizsár Ildikó

A környezettudatos, fenntarthatóságra nevelés áthatja az óvodai nevelés egész folyamatát. **A természet – és környezet ismeretére, szeretetére és védelmére nevelés, a környezettudatosság,**

*a környezetkultúra alakítása, folyamatosan történik, beépül a gyermekek valamennyi tevékenységébe.* Ennek a tevékenységi formának a *tartalmát* a környezet élő és élettelen alkotóinak, azok jellegzetességeinek, a közöttük lévő összefüggéseknek és matematikai jellemzőinek változatos sokasága adja.

A környezeti nevelés fogalma magában foglalja a felfedeztető ismeretnyújtást és képességfejlesztést, valamint a természet szeretetére, tiszteletére és védelmére nevelést, vagyis a természet- és környezetvédelemre nevelést.

*A fenntartható környezeti nevelés, a ma és jövő generációi számára, általános emberi értékek tekintendők, így időszemléletében, egy élethosszig tartó folyamatnak a megalapozását jelenti az óvodai nevelésben.*

Ezért, az óvodapedagógus és maga az óvodai környezet és az óvoda többi dolgozójának, minthaadó szerepe nagyon fontos és komplex szerepet tölt be a kitűzött pedagógia-nevelési célok sikeres és hatékony megvalósításában, a kisgyermek személyiségformálásában, ez irányú személyiségjellemzőiknek, tulajdonságaiknak, megalapozásában. A tevékenységek szervezésében kiemelt jelentősége van, az óvodán belüli foglalkozásokon kívül, *a külső, természetes helyszíneken történő élményszerzéseknél, az óvodán kívüli sétáknál, kirándulásokról, programokról.*

A gyermek aktivitása és érdeklődése során tapasztalatokat szerez a szűkebb és tágabb természeti- emberi-tárgyi viszonyairól. A valóság felfedezése során pozitív érzelmi viszonya alakul a természethez, az emberi alkotásokhoz, tanulja azok védelmét, az értékek megőrzését.

A gyermek, miközben felfedezi környezetét, olyan tapasztalatok birtokába jut, amelyek környezetben való, életkorának megfelelő biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükséges.

Megismeri a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások, a családi és a tárgyi kultúra értékeit. A megfelelő érzelmi viszony kialakítása mind a természeti, mind a társadalmi környezetünk iránt a környezetvédelmi nevelés alapjául szolgál. A gyermek ismereteiben, környezethez valóalkalmazkodásában a családi nevelésnek alapozó, döntő jelentősége van és a fejlődés folyamán az elsődleges szerepe meg is marad. Ezért tartjuk kiemelkedően fontosnak, hogy óvodánk tudatosan fejlesztő eljárásaival kiegészítse ezt

a nevelést és az esetleges hátrányokat kompenzálja. A környezet megismerése során matematikai tartalmú tapasztalatoknak is birtokába jut a gyermek, a környezet formai, mennyiségi, nagyságbeli és téri viszonyairól.

### **A tevékenység helyszíne:**

A környezet megismerése áthatja a gyermekek életét, az óvodai tevékenységük egészét.

A csoportszobában kialakított "természetsarok" tükrözi az aktuális évszak jellemvonásait, tartalmazza a környezet megismeréséhez szükséges eszközöket, tárgyakat (pl. nagyító, ismeretterjesztő könyvek), anyagokat.

Arra törekszünk, hogy amit csak lehet a helyszínen, a természetben figyeltessünk meg, így szerezzenek cselekvően tapasztalatokat a gyermekek.

Az óvoda udvarán kialakított óvodakertben saját maguk is megtapasztalhatják a veteményezést, ültetést, növények gondozását.

**Célunk:** olyan tevékenységek biztosítása és olyan környezet kialakítása, ahol

- a gyermekek **tapasztalatokat szereznek** az őket körülvevő természeti és társadalmi környezetből, életkoruknak megfelelő szinten,
- ismereteik birtokában biztonságosan **elgazodnak, tájékozódnak** szűkebb környezetükben,
- ismerjék, szeressék, védjék környezetüket, alakuljon környezettudatos szemléletmódjuk.
- tanulják meg az olyan magatartásformákat, amely a természeti és társadalmi környezet megóvásához szükséges. (szelektív hulladékgyűjtés)
- ismerjék meg a népi hagyományokat, szokásokat a családi és tárgyi kultúra értékeit és tanulja meg ezek szeretetét és védelmét.
- a gyermekek önálló véleményalkotásának, döntési képességének fejlesztése

### **Feladatunk:**

- Minél több élményhez juttatás a szűkebb és tágabb természeti, emberi, tárgyi környezetben.
- A szabadban tevékenykedés alkalmával a természeti-társadalmi környezet megfigyeltetése, aktív és passzív szókincs bővítése.
- A virág- és zöldségtermesztés feltételeinek megteremtése.

- Ha lehetőség van rá, kisállatok gondozása.
- A tevékenységek végzéséhez megfelelő és elegendő eszköz biztosítása.
- A gyermeket körülvevő környezet szépség megláttatása.
- Erősítse a gyermekekben az élő- és élettelen természet védelmének fontosságát, a szülőföld és a hazaszeretet jelentőségét.

A környezeti nevelés színterét nehéz szétválasztani a többi nevelési területtől, szinte körbefogja azokat, ezért az évszakok témakörét alapul véve tervezzük és szervezzük óvodai életünket. A négy évszak ritmikusságára, változásaira, a hónapok aktuális eseményeire építünk. Feladatainkat a gyermekek spontán érdeklődésére alapozva, illetve korosztálynak megfelelően a gyermekekkel együtt tervezzük meg. A gyűjtő munkákba a szülőket is aktívan bevonjuk.

Komplex foglalkozásaink magukban foglalják a testápolástól a közlekedésig, a családtól a helyes viselkedésig mindazt, ami a gyermeknek támpontot nyújthat a környezetében meglévő szabályok megismeréséhez és gyakorlásához. Ezek a tervezett kezdeményezések, illetve spontán ismeretszerzések a nap bármely szakában megvalósíthatóak. Lehetőséget adunk a gyermekek önálló véleményalkotására, döntési képességeik fejlődésére, a környezet alakításában.

Óvodásaink aktívan részt vesznek környezetük tisztaságának megőrzésében /szemetes használat, levélszeprés, gereblyezés, virágültetés, bokrok, fák, virágok megóvása/.

Kirándulások alkalmával tudatosítjuk a gyermekekben, hogy viselkedésükkel ne zavarják az élővilág nyugalma. Mindezekkel elősegítjük a környezettudatos magatartásuk formálását, alapozását, alakítását.

Az **értékelésnél figyelembe vesszük** a gyermekek eltérő képességeit, fejlődési ütemét.

### **Környezettudatos elveink**

Óvodánk elkötelezett a fenntarthatóság biztosítása mellett. Valljuk, hogy a természetes és épített környezet értékeit meg kell őriznünk, s ezt a szemléletet tovább kell adnunk a ránk bízott gyermekek számára. A környezet és energiatudatos szemléletmód fókuszba állítása alapján tervezzük és valósítja meg a megfelelő tárgyi környezet kialakítását ez az elv határozza meg az eszközeink beszerzését, vásárlását is.

Fontosnak tartjuk azt, hogy **a környezeti nevelési elveket** már a gyermek óvodába lépésétől érvényesítsük az oktató-nevelő munkánkban, melyek a következők:

- Környezettudatosság alakítása.
- Környezettudatos magatartás a gyermeket nevelő, oktató, fejlesztő felnőttek részéről.
- A környezet megóvása az utókor számára.
- A természet felfedeztetése értékeinek védelmére.
- Állatok, - növények szeretetére, védelmére nevelés
- Olyan környezettudatos magatartás kialakítása, amely megalapozza azt, hogy az általunk nevelt gyermekek megelőző, elővigyázatos tevékenységeikkel a környezetükért felelős és azért felelősséget vállaló személyiséggé váljanak.
- Környezet – és energiatudatos szemléletmód megalapozása

**Célunk:** nemcsak az óvodánkba járó gyermekek, szülők és közvetlen környezetünkben lévők szemléletváltása is. A gyermekeket saját nyelvükön, játékos formában, a mese, a báb, a kézművesség eszközeivel szólítjuk meg.

**Feladatunk:**

- Az óvoda udvarának megtisztítása minden allergiát, mérgezést, sérülést okozó növénytől
- Védjük, óvjuk az udvar faunáját. Az udvaron madáretetőt és fészkelő odút helyeztünk el, télen eleséggel, nyáron vízzel és fürdési lehetőséggel látjuk el a madarakat
- A gyerekekkel együtt folyamatosan telepítjük, gondozzuk az udvar növényvilágát.
- A nevelőmunka tervezésében megtalálhatók a környezeti nevelés elvei, tartalmi jellemzői
- Nevelőmunkánk hatékonyságát segíti, hogy az ismeretszerzés tevékenységek során valósul meg.
- Dolgozók életmódjukkal pozitív mintát nyújtanak a környezettudatos magatartásra.

Kiemelt figyelmet fordítunk a környezet – és energiatudatos magatartás csíráinak kialakítására, megalapozására. - Ennek érdekében kihasználjuk az óvodáink szűkebb és tágabb környezetének kedvező adottságait. Az óvoda udvarán és a közvetlen környezetében található gazdag növényvilágot évszakok változását követve folyamatosan megfigyeltetjük.

Gyermekeink aktív résztvevői az óvodánk udvarán található virágágyások gondozási folyamatának. A gyermekeken keresztül törekszünk a szülők szemléletmódjának változtatására.

Óvodakertünket folyamatosan gondozzuk, ápoljuk. Újabb és újabb megfigyelési lehetőségeket biztosítunk számukra.

Kiemelten törekszünk a mindennapi élethelyzetekhez kapcsolódóan az energiatakarékos:

- vízfogyasztás
- elektromos áram,
- élelmiszer felhasználás minden lehetőségének kihasználására.

### **Várható eredmény az óvodáskor végére**

- Szereti, óvja, védi, gondozza a természetet
- Biztonságosan mozog és tevékenykedik az őt körülvevő közvetlen környezetben
- Ismeri lakcímét, szülei nevét, foglalkozását
- Ismeri tágabb környezetében néhány intézmény nevét, rendeltetését
- Felsorol alapvető foglalkozásokat, ismeri ezek munkaeszközeit
- Felsorolja az évszakokat, napszakokat, ismeri azok jellegzetességeit
- Becsüli, óvja a környezetet, ismerik a természet körforgását és megújulás folyamatát.
- Tudják az évszakok, hónapok, napok neveit, sorrendjét.
- Felismeri az öltözködés és az időjárás összefüggéseit
- Csoportosítani tudja az állatokat jellemző tulajdonságai alapján, gondozását, védelmét
- Ismeri a növényre jellemző tulajdonságokat, valamint a növény fejlődése és az időjárás közötti összefüggéseket, gondozását, védelmét.
- Tudja és alkalmazza azokat a magatartásformákat, amely a természeti és társadalmi környezet megóvásához szükséges
- Ismerik, átérzik a család, a haza, a hazaszeretet fogalmát. Ismerik, pozitívan kötődnek hagyományos ünnepeinkhez.
- Képesek megnevezni főbb testrészeit, érzékszerveik funkcióját.
- Rendeltetésszerűen, bátran használják a tevékenységek eszközeit.
- Felismerik az időjárás és öltözködés összefüggéseit.
- Megismeri a konyhakert, virágoskert növényeit.

### **7.7. Matematikai tapasztalatok**

Az óvodás gyermekek matematikai műveltségtartalma nem választható el a környezet megismerésétől. A folyamatosság az osztatlanság tevékenységek koncentrációja változásokat eredményez a matematika nevelés területén is. Az iskolába lépéshez szükséges fejlettségi szint

eléréséhez a nagycsoportban megjelenhet a kötött szervezeti forma. A különböző tevékenységek végzése közben számtalan matematikai tapasztalatot szereznek a gyermekek, amely alapjául szolgál a tervszerű matematikai fejlesztésnek is. A játék tere, a foglalkozások szervezeti kerete úgy épül fel, hogy a szituációkba helyezett eszközök és feladatok minden egyes gyermek számára lehetőséget adjanak a bekapcsolódásra, a saját szintjén. Egy adott témában és annak különböző tartalmi megközelítésével való játékos kötetlen/ kötött foglalkozás addig tart, ameddig azt a csoport és az egyén érdeklődése, fejlettsége lehetővé teszi.

***A matematikai nevelés célja:***

A környező világ mennyiségi, alaki, nagyságbeli, téri viszonyaival kapcsolatos tapasztalatszerzés, ismeretszerzés és azok tevékenységeiben való alkalmazása.

**Célunk, hogy:**

- matematikai tartalmú tapasztalatoknak, ismereteknek a birtokába juttassuk a gyerekeket,
- ismerjenek fel mennyiségi, alaki, nagyságbeli és téri viszonyokat,
- alakuljon ítélőképességük, fejlődjön tér-, sík- és mennyiség szemléletük.
- a világra nyitott, érdeklődő szemléletük alakítása által, fejlődjön logikus gondolkodásuk, értelmi képességeik, problémamegoldó képességük

**Az óvodapedagógus feladatai:**

- Megtervezi matematika fejlesztés feladatait, egyéni képességekre koncentrál, és azok között is differenciál
- Kihhasználja a fejlesztési lehetőségeket, amelyben a gyermekek fejlettsége az irányadó
- Megszervezi a lehetőséget annak, hogy az adott szituációban a gyermekek spontán módon, az adott tevékenységbe differenciáltan bekapcsolódva irányítottan szerezzenek matematikai tapasztalatokat
- Irányítja a fejlesztés folyamatát, vagy résztvevőként segíti a probléma megoldását
- Eldönti, hogy a játékban milyen matematikai problémát oldanak meg, valamint megkeresi a segítség módját a gyermekek matematikai gondolkodásának fejlesztésére
- Segítse elő a gyermek önálló véleményalkotását és fejlessze döntési képességeik fejlődését, a problémamegoldó gondolkodást.
- Felébresszük a gyerekekben a matematika iránti érdeklődést, segítsük a matematikai szemlélet megalapozását. A gyerekek korai matematikai tapasztalatait és érdeklődését

tudatos óvodai neveléssel, a gyerekek fejlődését biztosító módszerekkel, megerősítéssel válnak igazi tudássá. A tevékenységi forma szoros kapcsolatban van a természeti-társadalmi-emberi környezettel.

- Ezért fontosnak tartjuk, hogy a külső világ tevékeny megismerése, a környezetnek -a gyermekek életkori igényeihez, ötleteihez igazított, - játékos cselekvő felfedezése és a sok oldalú tapasztalatszerzés által, differenciáltan biztosítsuk minden gyermek számára, a matematikai tapasztalatok élményalapú, felfedezést, játékos megismerését.
- Ösztönözzük, a gyermekek, saját felfedezésből adódó tapasztalataiknak, önálló véleményüknek, meglátásaiknak, kérdéseiknek megfogalmazását.

#### **A matematikai tartalmú tapasztalatszerzés ajánlott nevelési-tanulási-fejlesztési tartalmai**

- Minőségi eltérések megfigyeltetése (nagyobb-hosszabb, alacsonyabb-magasabb, keskenyebb-szélesebb stb.)
- Mennyiségi eltérések megfigyeltetése (sok, kevés, több, kevesebb, semmi, eggyel több stb.)
- Mennyiségi eltérések megállapítása, létrehozása (párosítás, csoportosítás, számlálás, bontás, hozzáadás-elvétel).
- A térbeli kiterjedés és megjelenés jellemző jegyei alapján (forma, nagyság, szín, felület stb.) összehasonlítása, szétválogatása, halmazok képzése-és bontása, megadott és kitárlált szempontok szerint.
- Különböző mennyiségi-minőségi differenciák - azonosságok és különbözőségek- megállapítása, létrehozása
- Matematikai alpműveletek játékos formában történő gyakorlása, a kilenc gondolkodási művelet alapján. Igaz-hamis állítások létrehozása manipulációban, illetve fogalmi szinten.
- Kialakítjuk és stabilizáljuk a mennyiség és számfogalmat – tö-és sorszámlálás; páros-páratlan számok
- Számfogalom megerősítése, egyszerű nyitott kérdéssel, egyenlettel (titkos szám stb.)
- Játékos, szituációs környezetben gyakoroltatjuk a több-kevesebb-ugyanannyi fogalmát, a viszonyítást. A mennyiségi relációk érzékeltetése és a matematikai szimbólumának („falánk kacsza csőre” stb.) relációs jelek alkalmazásának gyakoroltatása.
- Fejlesztjük szerialitásukat, -egyszerű (egy tagú) és összetett (több tagú), (forma, nagyság, szín, felület, számosság stb.) szempontok alapján, létrehozunk sorozatokat, felismerünk élethelyzetekben megmutatkozó (időbeli, formai) sorozatokat is.

- Megismerjük a síkmértani alapformákat: kör, háromszög, négyszög, téglalap, - körbe rajzolással, színezéssel, síkban való szabad konstruálással, másolással stb.
- A mértani testek jellemző jegyeinek megismertetése -gömb, kocka, gúla, henger, téglatest stb. térbeli építmények létrehozásával – „mérnök játék” modellkövetés és problémahelyzet állítás, kreatív ötletek felhasználása- környező világunk tárgyainak tulajdonságai és ezek alkalmazása.
- Azonosság, egyenlőség megfigyelése (színezés, tépés, vágás, festékfolt)
- Tengely szimmetria síkban-térben. – Tükrözés.
- Becslések, mérések (felület, térfogat, tömeg).
- Vonalak megfigyeltetése, vonalvezetés (áthúzás, beszínezés, egyenes, ferde, görbe vonal rajzolása, zárt vonalak).
- Testsémafejlesztés:
- Térbeli tájékozódás (nagymozgás térben, tükörben, tárgyakhoz viszonyítva, testrészek mozgatása párhuzamosan, ellentétesen, testrészek helyzetének változtatása).
- Síkbeli tájékozódás-labirintusjátékok
- Térbeli tájékozódás -téri irányok azonosítása, megkülönböztetése (jobb-bal)
- Logikus gondolkodás, szabályok felismertetése: kombinatorika, függvényjáték
- Űrmérték, folyadék mérés, folyadék mennyiségének megállapítása
- Halmazállapotok összehasonlítása

### **Várható eredmény az óvodáskor végére**

- Szívesen részt vesz matematikai tevékenységekben
- Legyen képes tulajdonságok szerinti válogatásra, sorba rendezésre, kiegészítésre
- Értse és helyesen használja a tanult mennyiségekkel, halmazokkal kapcsolatban az összehasonlítást kifejező fogalmakat
- Azonosítanak, másolással építenek tér- és síkbeli alakzatokat.
- Szívesen vállalkozzon a problémák megoldására
- Matematikai helyzetekről, problémákról saját gondolatait szabadon elmondhatja
- Mennyiség és számfogalmuk kialakulóban van – a 6-10 -es számkörben, az alapvető számolási műveleteket megértik és játékos, manipulációra épülő, cselekedtető tevékenységekben képesek azokat alkalmazni

- Tudnak a térben tájékozódni (irányok, névutók használata).
- Követni tudja az irányokat, ismeri és használja a mennyiségi relációkat

**A matematikai tehetségéretű gyermekek:** azok a gyerekek, akik kifejezetten érdeklődnek a számok, a matematikai műveletek iránt, érzékelésük, emlékezetük, és főként, képzeletük, logikai készségük fejlett, problémaérzékenyek, a problémamegoldásban kreatívak, gyors megoldó képességűek, illetve, a matematikai élménytapszlatoknak, ismereteknek, az integrált és kreatív felhasználása, eredeti új, elgondolások alkalmazása, kombinálása jellemzi őket.

**A logikai-matematikai tehetségéretű gyermekek** fejlesztése során, igyekszünk, egyedi, önálló, kreatív gondolkodásukat kibontakoztatni. Nyitott feladatadással, problémaszituációk felállításával, logikai-és konstrukciós játékhelyzetekben, eredeti ötleteik, szokatlan meglátásaik inspirálásával, fejlesztjük divergens gondolkodásukat, szóbeli és kooperatív, szociális kompetenciáikat. Törekszünk, az egyéni és csoportos tanulási helyzetekben, a problémamegoldó képességük kibontakoztatásában, olyan helyzeteket teremteni, amelyben a logikus gondolkodásuk mellett, a kombinatív gondolkodásukat is fejlesztjük, olyan tevékenységekben, ahol a többszörös nézőpont szerinti összefüggéseket, és abban, a lényeges információkat kell összehangolni.

***Azok a gyermekek, akiknek, matematikai tapasztalataik hiányosak, számolási készségük, mennyiség és számfogalmuk kialakulatlan, bizonytalan, emlékezetük nem elég tartós, megbízható, a problémákat nehezen oldják meg, gondolkodási képességeik fejlesztésében, és a megismerési folyamataikban segítjük őket.***

Egyéni, fejlesztő játékokkal, szemléletes-cselekvő manipulatív tevékenységekkel, változatos segítségadással, az alpműveletek megértését biztosító – a gyermek érdeklődését megragadó és megtartó – feladat és játéktartalommal, a gondolati művelet, többszörös gyakorlásával, pozitív, bátorító, megerősítő értékeléssel rögzítjük a részképességfunkciókat, műveleteket, és ezek által juttatjuk sikerhez a gyermeket. Értelmi képességeinek kibontakoztatásával, növeljük önbizalmát és készségét a tevékenységekben való aktivitásra, a játékokban való újabb sikerélmények eléréséért.

**Ananyelvi játékok integrálási lehetőségei:**

- Légzőgyakorlat játékok, egy levegővétellel számolás
- Verbális emlékezet fejlesztése memória kártyával

- Halmazokkal végzett műveletek során, gyűjtőfogalmak alá szógyűjtés, szókincsbővítés
- Fogalmi és relációs szókincsbővítés: matematikai kifejezések
- Kérdéskultúra – és mondataalkotási készségük
- Az ok-okozati gondolkodási műveletek fejlesztésével, a nyelvi-logikai következtetési sémák
- Saját készítésű komplex játékokban az anyanyelvi tartalmak és a számok, illetve műveletek összekapcsolása: pl.: adott szám értékének megfelelően, adott fogalom alá tartozóan, adott hanggal kezdődő szavak gyűjtése,
- Adott hang kihallása a szóból, beszédhang differenciálása és adott helyének meghatározása – játékos helyzetben (vonatkocsik, ház emeletei stb.) sorszámnev megnevezéssel stb.

### **7.8. Munka jellegű tevékenységek**

*„A lelki egészségnek két kritériuma van, képesség a munkára,  
és képesség a szeretetre.”*



A munka, az egyén, a csoport, a társadalmunk létfeltételeinek, anyagi, szellemi alapjainak a megteremtését jelenti, - ugyanakkor az örömmel, belső késztetésből induló önkifejező, alkotó tevékenységet is. ***Az értékteremtő, munka jellegű, játékos tevékenység, sok vonatkozásban azonosságot mutat a játékkal, a cselekvő tapasztalással-tanulással- így, ezekkel komplexen, a személyiségfejlesztés fontos eszköze.***

A tapasztalatszerzésnek és a környezet megismerésének, a munkavégzéshez szükséges attitűdök és képességek, tulajdonságok, kitartás, az önállóság, a felelősség, a céltudatosság alakításának fontos eszköze, lehetősége.

Munka jellegű tevékenységre bárhol lehetőség nyílik, így az óvoda épületében és az udvaron egyaránt teremtünk rá alkalmakat.

Erőfeszítésre készítet és pozitívan és sokoldalúan hat a motoros képesség fejlődésére is. A munkában a gyermekek sokszínű tapasztalatokat szereznek a környezetről, az anyagok milyenségéről, az eszközök használatáról.

### **Célunk:**

Olyan tevékenységek biztosítása, ahol:

- a gyermekek **tapasztalatokat és ismereteket szereznek**, a társadalmi környezetből aktív cselekvésen keresztül, így személyiségük fejlődik,
- a gyermekek érzik azt, hogy fontos az általuk elvégzett munka, ez fáradtságot, kitartást igényel tőlük, de benne rejlik az elvégzett munka öröme,
- a munkavégzés során **szociális és verbális képességeiket** gyakorolják,
- megismerik a munkaszervezés menetét.

### **Feladataink** (az óvodapedagógusok és a nevelőmunkát segítő alkalmazottak)

- Segítünk a gyermekeknek megkülönböztetni a játékot és a munkát, bár a munka játékosága megmarad.
- Rávilágítunk az önkiszolgálás és a közösségért végzett munka jellegű tevékenységek eredményeire, az elvégzett feladat jelentőségére.
- Megtanítjuk a gyermekeknek, hogy az elvégzett munkáért elismerés jár (dicséret).
- Észre vesszük és rámutatunk az óvodai élet bármely tevékenységben a munkavégzés lehetőségére.
- Ösztönözzük a gyermekeket arra, hogy önként vállaljanak feladatokat. Minden olyan munkát elvégezhetnek a gyermekek, amihez kedvük van és testi épségüket nem veszélyezteti.
- A munkavégzés során biztosítjuk az önállóságot, felhasználjuk önkéntességüket, nyitottságukat, megismerési vágyukat, aktivitásukat.

- Biztosítjuk, hogy önállóan választható lehetőség és ne kényszerített feladat legyen munkavégzés, mely rendszeresen, folyamatosan épül be mindennapjainkba.
- Figyelünk a gyermek szülői házból hozott hozzáállására, érvényesítjük a fokozatosság, önkéntesség alapelvét és a differenciált bánásmódot. A képességfejlesztés érdekében összehangoljuk a családokkal a feladatokat és elvárásokat
- Az életkoruknak megfelelő, változatos munkalehetőségeket biztosítunk, lehetővé tesszük, hogy megismerjék a különböző munkaeszközök használatát, motiváljuk a gyerekeket azok kipróbálására.
- Ügyelünk a higiéniai szokások, szabályok betartására, a balesetveszély elhárítására
- Fokozatosan vezetjük be a különböző munkafajtákat, s közben figyelembe vesszük az egyéni képességeket
- Erősítjük a munkatevékenységek iránti pozitív hozzáállást a gyerekekben.
- Azokat a munkatevékenységeket, amelyek elvégzésére a gyerekek önállóan is képesek, nem végezzük el helyettük. A gyermekeknek megfelelő méretű és mennyiségű, a testi épségét nem veszélyeztető munkaeszközt biztosítunk, melyek hozzáférhető helyen, a gyermekek rendelkezésére állnak.
- A napirendben elegendő időt biztosítunk arra, hogy a gyermekek egyéni tempójuknak megfelelően végezhessék el feladataikat.
- A gyermekektől pontos, precíz munkavégzést várunk el.
- Munka jellegű tevékenység elvégzése után az eredményt tudatosítjuk, megláttatjuk, elismerjük és óvjuk, rámutatunk, hogy értéket képeztünk. A munkavégzés értékelését folyamatosan, konkrétan és reálisan végezzük.
- A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében előtérbe helyezzük a személyes példaadást és a pontosan megfogalmazott utasításokat, figyelünk, hogy az eszközök mindig a rendelkezésükre álljanak, így ha igénylik, szabadon tevékenykedjenek.
- Az elvégzendő munka során folyamatosan segítjük, javítjuk, dicsérjük a gyermeket, arra serkentve, hogy legközelebb a feladatot önállóan végezze el – ezzel alakítjuk felelősségtudatát.

#### **A gyermekek munkajellegű tevékenységei:**

- az óvodai életet végig kísérő önkiszolgálás,
- segítségnyújtás az óvodapedagógusnak és más felnőtteknek, a csoporttársaknak

- az élő környezet rendszeres gondozása, udvaron végzett kerti munka (faleveleket gereblyéznek; gondoskodnak a madarak etetéséről, havat sepernek, lapátolnak; magvakat ültetnek, virághagymákat dugványoznak, figyelik fejlődésüket, gondozzák, locsolják, gyomlálják, kapálják),
- élősarok gondozása
- önálló tevékenységként végzett, önként vállalt alkalmi megbízatások,
- naposi munka,
- alkalmi megbízások,
- csoport hagyományok ápolásához kapcsolódó munkák (ünnepi készülődés, dekoráció készítés, díszítés stb.),
- a csoport érdekében végzett tevékenységek.
- Óvodakert mindennapi gondozása

**Fontos, hogy:**

- A gyermekek szívesen kapcsolódjanak be, önként vállalják a munkában való részvételt.
- A gyermekek tudják, hogy mikor végeznek hasznos, eredményt létrehozó munkát.
- Tanulják meg a munkavégzés pontos menetét, mert itt a részmozzanatok nem lehet felcserélni.
- Becsülik meg mások munkáját, a közös tevékenység alatt tudjanak alkalmazkodni egymáshoz, pozitív viszony alakuljon ki bennük a munkához.
- Tapasztalják meg, hogy a munka rendszeresen ismétlődő tevékenység, melyet újra és újra kell végezni.
- A gyermekeket arra motiváljuk, hogy vegyék ki részüket a közös feladatokból, szívesen és önbizalommal vállalják el a számukra felajánlott, alkalmi megbízatásokat, a csoportért végzett, naposi és egyéb munkát – környezet-növény-kisállatgondozást.
- Biztonságos és balesetmentes munkafolyamatokat biztosítunk.
- A játékos, munka jellegű tevékenységekhez, a gyermekeknek megfelelő méretű, minőségű (funkcionalitású) és a gyermekcsoportnak- a közösségi munkavégzéshez megfelelő mennyiségű munka-játék eszközt biztosítunk.

- A munka jellegű játékos tevékenységekben is törekszünk a gyermekek egyéni komplex képességfejlesztésére és a teljes személyiségük kibontakoztatására, differenciált feladat, segítségadással, munkaszervezéssel és az egyéni ötletek, valamint a közösség együtt létrehozott céljainak, terveinek adaptív, kooperatív technikákkal való megvalósítása által is, biztosítani a gyermekek egyéni és közösségi sikerélményét, sikerességét, az elvégzett tevékenység megtapasztalható hasznosságát.

A gyermekek életkori és egyéni sajátosságaihoz igazodva, a „Féléves nevelési tervünkben”, pedagógiai tudatossággal és szakszerűséggel, a fokozatosság és folyamatosság, valamint az egyéni bánásmód és differenciálás módszerével tervezzük és szervezzük meg, a játékos munkajellegű tevékenységtartalmakat, munkafajtákat. Valamint, az azokon belüli feladattartalmakat, köröket és a megvalósítás, bevezetés, szokás-szabályrendszer alakítás, a gyakorlás, az ön- és társ ellenőrzés, értékelés, a nevelő-fejlesztő folyamatait, módszereit, eljárásait, eszközeit. Az egyes munkatevékenységek, például naposi rendszer, vagy az ebéd-étkezéshez kötődő tevékenységek bevezetésében, fontos a pedagógus és a nevelőmunkát közvetlenül segítők tudatos jelenléte, egyirányba ható nevelői hatásrendszere. Főként a példadó felnőtt minta, az együtt tevékenykedésben fokozatosan megvalósuló gyermeki önállóság biztosítása, a folyamatos elismerés, dicséret, támogató, segítő korrigálás, javítás és a társak előtti megerősítése a gyermeknek, és az általa, a társakért végzett tevékenység sikerének, szerepének.

A tevékenységek során, fontos az együttműködő, kooperatív és kommunikációs képességek megerősítése, a közös munkafolyamatokban, ezen képességek, részképességeinek folyamatos, egyéni és közösségi fejlesztése.

Célunk, hogy elérjük, hogy a gyermekek szívesen végezzenek saját maguk és a társaik számára olyan cselekvéseket, melyek a munkatevékenységek körébe tartoznak.

Fontos fejlesztő alapelv: „ne csináljunk meg azt a gyermek helyett, amit a gyermek is el tud végezni” –vagyis, a munkavégzéshez mindig csak annyi segítséget biztosítunk, ami ahhoz kell, hogy a gyermek a lehető legnagyobb önállósággal végezze el feladatait, így sikerélményhez jusson. A fejlesztő hatás, éppen az által tud a legjobban érvényesülni, ha a gyermek önfelelt játékként, figyelmet lekötő cselekvésként éli meg, a számára örömmel vállalt, izgalmas, kihívást jelentő feladatot, illetve a későbbiekben, a rutinszerűség által, a siker ismétlődését jelentő számára. A gyermeknek mindig azonnal visszajelzünk, megerősítjük, hogy jól végezte el a dolgát és hogy abban, mások is örömeiket élik meg.

### **A munkavégzés tartalma az óvodában:**

#### Önkiszolgáló munka:

- Az étkezéshez kötődő önkiszolgálással, a személyi higiéniahoz, testi szükségletekkel kapcsolatos tevékenységek önálló végzése. (testápolás-öltözködéshez kapcsolódó pld: szekrény rendbetétele, ruhahajtogatás, elpakolás)

#### A csoport és a közösségért végzett tevékenységek:

- A közvetlen tárgyi – játszó környezet, a csoportszoba, a tevékenységekhez kapcsolódó játék és egyéb eszközök előkészítése, elpakolása. (játékpakolás, játékok elrendezése, helyére vitele stb.)
- A közös, csoport ünnepek, egyéni, személyes ünnepek, például születésnap, kapcsán a közösségért végzett készülődés, rendrakás, pakolás. (pl: babaszoba ünnepi díszítése, takarítás- babafürdető játék stb.)
- Rendszeresen előforduló megbízatások végzése. (naposi rendszer, napi időjárás megfigyelés, virágfelelős, játékfelelős)
- Időközönként előforduló tevékenységek az élményszerző, gyűjtögető séták, kirándulások.

#### Alkalmi megbízatások:

Önállóan, vagy párban végzett, alkalmi megbízatások teljesítése:

- pld: feladatteljesítés, szomszéd csoporttal való kapcsolatban: átvinni, elkérni valamit - az óvodapedagógus kérésének megfelelően, és az ő közvetett, ellenőrző figyelve mellett.
- váratlanul jelentkező helyzetek, megoldásában van szerepe, ezért előre nem tervezhetők: (pld: segítségkérés másik csoportból, irodából)

Egész csoportot végezheti (pl.: játékok rendbetétele, nagytakarítás ünnepek előtt stb.)

- otthoni gyűjtőmunkák (termések, falevelek, színes újságok, képek, könyvek gyűjtése)
  - Segítség az óvodapedagógusnak és más felnőtteknek.
  - Segítségadás egymásnak, kisebbeknek
  - A csoporttársakkal együtt végzett tevékenység, illetve értük vállalt tevékenység.

- Az óvoda udvarán, kertjében, a gyermekek által elvégezhető kisebb munkák. (kisméretű eszközökkel: gereblyezés, lombseprűzés, ásás, locsolás, kertgondozás)
- Virág és konyha-és fűszerkerti tevékenységek pl: virághagymák, zöldség magvak, palánták ültetése, gondozása, locsolás, a termékek begyűjtése, felhasználása, feldolgozása. (zöldség, gyümölcssaláta készítés, befőzés, sütés-főzés).

A gyermek éppúgy élvezzi a munkatevékenységet, mint a játékot. Gyakran nem is választható szét e két tevékenység. Ha a munkafolyamatokat játékos jelleggel, cselekvő tapasztalásba ágyazva, a gyermekek aktív tevékenységeire, utánzási vágyára, önkéntességére építjük, ha minden egyes gyermek képességeinek megfelelő szintű feladatot kap, a munka pozitív élményforrássá lesz.

A munka az életre való felkészítést éppúgy szolgálja, mint a személyiségfejlesztést. A tevékenységek között nagy szerepe van az önkiszolgálásnak, melyet a gyerekek, próbálnak minél korábban önállóan végezni.

A gyermek saját magáért végzett tevékenysége: önkiszolgáló munka

Pedagógiai alapvetésünk, hogy saját képességeik szerint, koruktól függetlenül akkor végezzék el az önkiszolgálással kapcsolatos tevékenységeiket is, amikor képesek lesznek rá. Ezért a munkajellegű tevékenységek bevezetésében és fejlesztésében is együttműködünk a családi, szülői háttérrel és közösen, kölcsönösen alakítjuk a gyermek képességeit, motivációját a tevékenységek iránt. Például megbeszéljük, hogy a gyermek, otthon is önállóan gyakorolja az öltözködést, a szobájában tartson rendet, segítsen a szüleinek, idősebb családtagjainak, a terítésben, az étkezések előkészítésében stb.

A gyermek szükségletei önálló kielégítésére fokozatosan válik képessé, és a tevékenységek, a gyakorlás következtében válnak szokássá. Mivel a gyermekek ebben is különböző fejlettségi fokon vannak, eltérő ütemben fejlődnek, ezért fontos a differenciált bánásmód. Az a cél, hogy a gyerek saját cselekvőképességéhez viszonyítva eljuthasson az optimális szintre.

A minden korcsoportban előforduló munkatevékenységek az életkorral egyre bővülnek, tartalmukban kiszélesednek, a munkamozzanatok mind bonyolultabbá válnak. A gyermekek önkéntességét, nyitottságát, megismerési vágyát, aktivitását, érdeklődését, tudatosan használjuk fel, nevelési céljaink megvalósítása érdekében.

A csoporttársakkal együtt végzett tevékenység, illetve értük vállalt tevékenység.

Kiemelt célunk még: A másokért végzett tevékenység területe, annak kialakítása, fejlesztése.

A mindennapjaink folyamán ügyelünk arra, hogy sok-sok ilyen tapasztaltot szerezhessen a gyermek. Mindezt személyes példamutatással, a helyes magatartás megerősítésével, kiemelésével érjük el.

A naposi rendszert és az önkiszolgáló tevékenységeket a mindennapjainkban kombináljuk. A naposi munkát, általában 4-5 éves életkortól vezetjük be, melyet megelőz az önkiszolgáló tevékenység, így az alapkészségekkel, azaz, az alapvető feladatokkal és eszközökkel már jól tudnak bánni a gyermekek és ismerik az eszközöket is.

Választott módszereinket, eszközeinket a csoport ismeretében, a nevelési célokban megfogalmazott feladatok tekintetében határozzuk meg. Nagyon fontosnak tartjuk, hogy a munkavégzés ne időszakos legyen, hanem rendszeres és folyamatos tevékenység, ami beépül az óvodai mindennapokba. A gyerekek tanuljanak meg önállóan dönteni, feladataikat egymás között megosztani. A naposság feladattudatot feltételez, figyelemösszpontosítást igényel. Ügyelünk, hogy minden gyermek, sorra kerüljön. Aki nem akarja vállalni, azt nem erőltetjük, türelemmel, tapintattal igyekszünk felkelteni érdeklődését, motiváltságát a tevékenység iránt., Minden csoportban, általában a csoportnévhez is igazodó, dekoratív, esztétikus napostáblákkal és kötényekkel motiváljuk a gyermekeket a feladatra. Illetve, az önkiszolgáláshoz, ugyancsak dekoratív, mesei, játékosra épülő, a folyamatos tízóraiást jelölő táblácskát helyezünk ki, amely egyszerre szolgálja a gyermek ösztönzését, önmagára figyelését az étkezésben és a folyamatos tevékenységek közben is, támpontot ad az óvodapedagógusnak és a tízóraiást közvetlenebbül figyelemmel kísérő dajka néninek is.

A játékelrakás is játékos, hangulatos mesei elemekre épül, zenére történik, piktogramok is segítik a játéknak a csoportszobában való helyének megtalálását. A közösségi tudat alakítása mellett, az esztétikai érzékük is fejlődik ez által.

Többféle alkalmi megbízatást, munka jellegű tevékenységet kínálunk fel a gyermekeknek. Elegendő időt, nyugodt légkört, biztosítunk a munkafajtákban való élményszerzésre. Példaadó precíz, együttműködő magaratást mutatunk a gyermekek számára. Figyelünk, a biztonságos, balesetmentes, munkavégzésre. Az értékelés során, ami motiválja a gyermekeket, támogató, pozitív értékeléssel, hozzájárulunk, hogy sikerélményhez jussanak, fejlődjön esztétikai igényességük, érzékük.

*Az óvoda, a csoport életével kapcsolatos munkák:*

Évszakoknak megfelelően, aktuálisan, csoportszoba díszítése.

Ebben a tevékenységben, a gyermekekkel közösen alakítjuk ki az elképzelésünket, előkészítjük a meglévő díszítő –játék tárgyainkat, eszközeinket, megtervezzük a tárgyak helyét, szerepét, funkcióját, és a gyermeki ötletek alapján új tárgyakat készítünk, helyezünk el, illetve új funkciókat, „szertartásokat” vezetünk be. Ennek a tevékenységnek fontos része a csoportszobai élősarok, vagy kuckó évszaknak, ünnepnek, aktualitásnak megfelelő átrendezése is, mely tevékenységekben, bár különböző mértékben, de már a legkisebb gyerekek is szívesen részt vesznek.

A nagyobbakkal a játékeszközeink, például társasjáték dobozok stb. javítása, műanyag kisebb játékok tisztítása is ide tartozik.

Növény és állatgondozás, környezet rendjének megőrzése:

Év közben folyamatosan bővítjük élősarkunkat, gondozzuk növényeinket. Minden csoportban élősarkot alakítunk ki, ahová a terméseket, magvakat közösen gyűjtjük. Ezek gondozásában, rendbetartásában, a növények ápolásában is részt vesznek a gyerekek.

A gyermekek részt vesznek az időszerű kerti munkában.

A kerti munka területei:

Óvodánkban ez a munkafajta nagyon tartalmas, lehetőségei adottak. Viszonylag nagy kerttel és udvarral rendelkezünk, ahol a virágok és zöldségek mellett gyümölcsfáink is vannak. A sajátos arculat kialakításához e lehetőséget használtuk ki, két kiemelt témánkban a környezet és egészségvédelem területén. Tavasztól folyamatosan lehet tevékenykedni, közben rengeteg ismeretet szereznek, megtapasztalhatják a természet, a környezet és az ember kölcsönhatását

**Ősz:** levéleseprés, ásás, locsolás, komposzt elszórása, magok gyűjtése, lemetszett gallyak összegyűjtése stb.

**Tél:** hóseprés, madáretetők elhelyezése, folyamatos feltöltése eleséggel, hókupacok lesöprése bokrokról stb.

**Tavaszi:** ásás, gereblyezés, csíráztatás, ültetés, veteményezés, virágültetés, gyomlálás, locsolás stb.

**Nyár:** kerti virágok, cserjék, növények locsolása, gondozása; szemétszüret;

Az óvodapedagógus feladatai:

- Biztosítsa minden gyermek számára, hogy kedve és képessége szerint elvégezhesse az önmagával kapcsolatos és társaiért végzett munkatevékenységet.

- Olyan munkalehetőségek biztosítása, ami a gyermek számára elfogadható, önállóan elvégezhető (óvodakertben is).
- Keressen lehetőséget a szülők munkahelyi munkájának, illetve a környező kertekben folyó munka megismerésére
- Szervezze meg a családok hobbikertjeiben a gyümölcsszüret megtekintését, esetleges gyermeki segédkezést.
- Folyamatosan biztosítsa és lehetőség szerint bővítse a szükséges és a gyermek számára megfelelő munkaeszközöket, azok állandó, bármikor elérhető helyét.
- Arra törekedjen, hogy minden munkatevékenység a gyermek számára örömet jelentsen.
- Konkrét, reális, fejlesztő értékelés nyújtása

#### Felzárkóztatás-Tehetségkibontakoztatás:

Azok a gyerekek, akik kevésbé vállalkoznak önállóan feladatok elvégzésére, illetve önmagukkal kapcsolatos önkiszolgáló tevékenységeiket is nehezen végzik el, sok segítségadással, bátorítással, a munkajellegű tevékenység még játékosabbá tételével és a munkafolyamatok egyszerűbb tagolásával próbáljuk az önbizalmukat, munkakedvüket felkelteni és sikerélményhez juttatni őket. Ezekben az esetekben, fontos lehet a támogató társakkal együtt végzett, vállalt tevékenységvégzés is, melyben a segítségadás mértékében, a feladatok adásában differenciálhat a pedagógus. A gyermek érdeklődési körének feltérképezése által, olyan munkajellegű tevékenységet választunk, melyben kiteljesedhet, illetve mások számára, a közösségben is elismerést vált ki tevékenységével.

Azok a gyerekek, akik szívesen vállalnak másokért, a közösségért feladatokat, képesek konstruktívan együttműködni, kommunikációjuk fejlett, átlátják a munkafolyamatokat, jó szervezők, irányítók, képesek segítséget nyújtani és dönteni, ők segíthetnek a társaiknak és őket további egyéni nagyobb megbízatásokkal, projekteken és kooperatív munkafolyamatokban lehet tovább fejleszteni tehetségígéretes képességüket.

#### Az anyanyelvi nevelés megvalósítása:

A munka jellegű játékos tevékenységekben elsősorban a természetes élethelyzetekhez kötődően, az egyes munkatevékenységek és munkafolyamatoknak megfelelően, a gyermekek életkorához igazodó mértékben, terjedelemben alakul, az adott területhez kapcsolódó, komplex fogalom használat: pld: ruhadarabok, edények, játékeszközök neve stb.

A különböző, tevékenységműveletek, feladatok megnevezése és megélése közben, a kölcsönös kommunikációs közegben, fejlődik a gyerekek aktív, passzív szókincse, árnyaltabbá, választékosabbá válik a nyelvi eszköztár-és kifejezésmódjuk. Szabatosabbá válnak a mindennapi, rendszeres tevékenységekben használt illemszabályok, kérések, kínálások, felszólítások, irányítások. Az ismert tevékenységekben, helyesebbé válnak, bővülnek a mondatszerkezetek, a mondatfajták, a szófajok, a ragozás, a toldalékok, morféimák, grammatikai illeszkedése pontosabb lesz. Az együttműködő tevékenységekben a beszédkapcsolatok konstruktívabbá, közvetlenebbé és nyílttá válnak - az információtartalom gyorsabb megértését eredményezi a rendszeres tevékenységvégzés. A fogalmi gondolkodás erősödik. Az alkalmi megbízatások által, új beszéd-tartalommal, kifejezésekkel-és jelentésekkel gazdagodik kommunikációjuk. Növekszik beszéd bátorságuk.

Minden munkatevékenységhez kapcsolható meghatározott anyanyelvi játék, pl: szinonimagyűjtés, ellentétpár; kifejezetten a munkatevékenység-elemek, műveletek sorrendiségéhez kötődő tevékenység-megnevezések, ehhez kapcsolódó igaz, hamis állítások, barkóba játékok, verselések, mondókák. ciklizálás, történet mesélés, elbeszélés, leírás készítés stb

#### A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

- Testi szükségleteiket ki tudják elégíteni, illetve bizonyos mértékig tudják késleltetni is azt.
- Ismerik a testápolással, öltözködéssel, étkezéssel kapcsolatos munkafolyamatokat és azokat képesek önállóan is elvégezni.
- Erősödik feladattudatuk, kitartásuk, egyre több szabályhoz tudnak alkalmazkodni.
- Munkájukban önállóak, igényesek, örömmel, kitartóan végzik közösségi munkájukat.
- Gyermekünk szeretnek közösen dolgozni, a munka megosztásában képesek önállóan is dönteni.
- Ismerik a közvetlen környezetükben található munkafolyamatokat.
- Szívesen vállalnak egyéni, alkalmi megbízatást, bonyolultabb feladatot is tudnak teljesíteni.
- Örömmel segítenek a kisebbeknek és a felnőtteknek.
- Mások munkáját tisztelik, megbecsülik.

### 7.9. A tevékenységben megvalósuló tanulás

Az óvodai nevelési gyakorlatunkban a tanulás folyamatos, melynek színtere a komplex játékos tevékenység.

Programunk felfogása szerint az óvodai tanulás elsődleges célja az óvodás gyermek kompetenciáinak fejlesztése.

#### A tanulás lehetséges formái az óvodában

- az utánzásos minta és modellkövetéses magatartás és viselkedéstanulás (szokások alakítása),
- a spontán játékos tapasztalatszerzés,
- a játékos, cselekvéses tanulás,
- a gyermeki kérdésekre, válaszokra épülő ismeretszerzés,
- az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, felfedezés,
- a gyakorlati problémamegoldás.

#### A tevékenység helyszíne:

Óvodánk teljes területe (épület, udvar) és környezete egyaránt lehetőséget ad a tanulás folyamataira.

**Célunk:** olyan tevékenységek megszervezése, amelyekben

- az óvodás gyermekek kompetenciái, képességei sokoldalúan fejlődnek, az attitűdjeik erősödnek, tapasztalataik bővülnek
- megismerik a felfedezés örömét, érdeklődésük, kíváncsiságuk az ismeretlen iránt kialakul,
- a gyerekek kreatívan használják meglévő ismereteiket és érzékszerveiket a tanulási folyamatokban,
- nyitottak a variálásra, az újszerű megoldások keresésére.

#### Feladataink (az óvodapedagógusok és a nevelőmunkát segítő alkalmazottak):

- A játékoság megőrzésével, megfelelő motivációval, a játékos tevékenységek végzésével a céltudatos képességfejlesztést megvalósítja.
- Az egyéni- és életkori sajátosságok figyelembevételével határozzuk meg további feladatainkat, a felzárkóztatásnál és tehetséggondozásnál
- Lehetőséget biztosítunk az önálló cselekvésre, a gyermek képességeinek fejlesztésére, építve előzetes tapasztalataira - úgy, hogy támogató környezetet biztosítunk, ahol lehetőségük a felfedezésre, a kreatív megoldások megtalálására.

- A gyermekekkel közösen a megszerzett ismereteket feldolgozzuk, rendszerezünk
- Biztosítjuk, hogy a tanulás a teljes személyiség fejlődését, fejlesztését szolgálja
- A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek fejlesztését egyéni fejlődési ütemük figyelembevételével tervezzük, szervezzük meg.
- A tanulást támogató környezet megteremtése során építünk a gyermekek előzetes tapasztalataira, ismereteire
- A tanulás irányítása során személyre szabott, pozitív értékeléssel segítjük a gyermekek személyiségének kibontakozását.

Óvodapedagógusaink a tanulást támogató környezet megteremtése során építenek a gyermekek előzetes tapasztalataira, ismereteire. Az önálló tanulás támogatása érdekében az intézmény pedagógiai programjával összhangban történik a nevelési-oktatási módszerek, eljárások kiválasztása vagy kidolgozása és azok bevezetésének megtervezése.

Pedagógiai programunk felfogásmódja, hogy a tanulást folyamatosan utánzásos, spontán és részben irányított ismeretszerzéseként értelmezi. Ez az egész nap folyamán adódó helyzetekben, természetes és szimulált környezetben, kirándulásokon, séták alkalmával, az óvodapedagógusok által kezdeményezett játékos komplex tevékenységekben valósul meg.

A tanulás feltétele a gyermek cselekvő részvétele, aktivitása, közvetlen tapasztalatszerzése az egyes tevékenységekben. Az óvodai tanulási folyamat elsődleges célja az óvodás gyermekek képességeinek fejlesztése, tapasztalatainak bővítése, rendezése, melyet az óvodapedagógusok a nevelés szerves részeként kezel. Az óvodapedagógus gazdag értékelési eszköztárral rendelkezik, melyből a gyermek életkori sajátosságainak figyelembevételével tudatosan választja ki a leginkább megfelelőt. A vezető irányításával az intézményben kialakítjuk a gyermekek értékelésének közös alapelveit és követelményeit- ezek az intézményt szabályozó dokumentumokban találhatóak-melyekben hangsúlyosan megjelenik a fejlesztő jelleg. A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében a pedagógiai munka mellett, speciális ismeretekkel rendelkező szakemberek segítségével érhetjük el a megfelelő fejlettségi szintet.

#### **A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:**

- Örömmel vesznek részt a felfedező tevékenységekben, érdeklődők, kíváncsiak.
- Meglévő tudásukat felhasználják az új ismeretek megszerzése érdekében.
- Törekednek a problémamegoldó gondolkodásra.
- Együttműködnek a megoldások keresésében, kooperatívak

## 8. ÓVODÁNK HAGYOMÁNYAI, ÜNNEPEINK

„Az ünnep a szív legfőbb gazdagsága.”  
Csorba Győző

*A népi hagyományos, és nemzeti, keresztény kulturális, és szellemi értékeink által gazdagodik a gyermekek érzelmi fogékonysága, erősödik énképük, nemzeti identitástudatuk.*

*Az ünnepek, hagyományok, tevékeny, cselekvő felidézésével, a közösségben történő megélésével élménytapsztalataik felerősödnek.* Az ünnepben való együttlét, együtt tevékenykedés, fokozza, a közösség összetartozásának érzését, a csoportkohéziót, a csoportidentitást.

A tevékenységek által belsővé válnak *a hagyományok, ünnepek rítusai, mozzanatai*, a megélt *komplex élmények által fejlődnek*, szociális, esztétikai élményeik, *alapvető személyi érzelmi értékmotívumaik.*

A hagyományok szokásrendszere, segíti a hatékony tapasztalatátadást *az évszakforduló ünnepei (és más “jeles napok”)* alkalmával, a természet az évszakok az időjárás, az emberi élet és tevékenységek periodikusságában *a gyermekek, a tevékenységek által, megismerhetik a természet és a körülöttünk lévő környezet szépségét és megérthetik, fenntartható használatának és védelmének jelentőségét.*

*Szeretnénk, hogy hagyományos óvodai ünnepeink által, a gyermekek átélhessék az ünnepek tartalmi élményét, mélységét, sokszínűségét. A szokásokban rejlő tevékenységek által, megtapasztalhatták és eltanulhatták, a ránk hagyományozódott cselekvő rituálékban rejlő ismereteket, szertartásokat, hogy megérezhessék, minden ünnepi alkalomnak, a külső és belső varázsát, a formai megjelenítésnek és a belső érzelmi, hangulati minőségnek, az egyediségben rejlő fontosságát.*

„Az ünnep, keretet és szigetet ad életünknek, elválasztja a hétköznapiakat egymástól.”

*Valljuk, hogy szükségünk van az ünnepekre, a hagyományos rendezvényekre, mert az ezekre való készülődés távlatokat nyit, színesíti hétköznapijainkat.* Minden eseményt érzelmi előkészítés, örömteli, tevékeny várakozás előz meg, melynek csúcspontja maga az ünnepi együttlét. *Az ünnepek fontos eszközei az érzelmi és értékorientált közösségi nevelésnek*, segítik, erősítik a családhoz, a többi gyermekhez, a csoporthoz, az óvodához, a városhoz, a hazához való kötődést.

*A következőkben, sorrendbe foglaljuk össze ünnepeinket, valamint hagyományos rendezvényeinket – melyeket mindkét intézményünkben megvalósítunk:*

**Szeptember:**

- Új gyermekek befogadása, „fészek” hangulatú, szülői beszoktatás.
- Népmese napja
- Őszi kirándulás (élményszerző túrák, séták)
- „Kertpedagógiai kalandok” – ovikertünk folyamatos gondozása

**Október:**

- „Náddal síppal zenei világnap” -közös táncház a gyermekekkel.
- Állatok világnapja
- „Tök-jó napok” (sütőtök-őszi zöldségek) - témanap/téma hét
- Nemzeti ünnep-október 23. (nemzeti identitástudat, hazaszeretet, szülőföldhöz való kötődés megerősítése)

**November:**

- Márton napi mulatság és lámpás felvonulás. (november 11.)

**Kiemelt Érzelem Központú Ünnepek:**

**December: Téli ünnepkör**

Célunk, a gyermeki élet hagyományos ünnepein keresztül, az ünnephez kötődő pozitív érzelmi kötődések erősítése.

- **„Adventi-ünnepre hangolódó”** A keresztény kultúrkörhöz kapcsolódóan, az adventi gyertyákat hétfőnként gyűjtjük meg, minden alkalommal eggyel többet. A világító gyertyák számának növekedése, szimbolizálja a növekvő fényt, a Karácsony ünnepét.

Az ünnepeinken beszélgetéssel, énekléssel, zenehallgatással, verseléssel az ünnephez kötődő mesékkel, történetekkel mélyítjük szeretetkapcsolatainkat, az egymáshoz való tartozás örömteli érzését.

**Mikulás ünnepség:** A hagyományok szerint az ünnep keresztény kulturális eredete, Szent Miklós (a gyermekek védőszentjének) jó cselekedeteinek ünnepe.

Az örömteli várakozás idejében, csoportjainkkal levelet küldünk a Mikulásnak, melyet folyosóinkra kihelyezett „Mikulás postaládájába” teszünk bele. Óvodáink öltözőit, csoportszobáit díszítjük, hangulatossá, ünnepivé varázsoljuk. Verssel, dalokkal köszöntjük a Mikulást és a hagyományokhoz kötődően a krampuszokkal, ajándékokkal örvendeztetjük meg a gyermekeket.

- **Lucázás:** (december 13.)

Luca napi népszokások felelevenítése: pl.: Luca búza ültetés, Luca naptár készítése, Luca széke, Lucázás – kotyolás népszokásainak felelevenítése dramatikus játékokkal.

- **Karácsony:**

Karácsonykor, családi, szeretetteljes légkörben, adventi alkotó délelőttökön, készülődünk közösen az év legszebb napjára, ünnepére. Mézes süteménnyel kedveskedünk egymásnak, melyet a gyermekekkel közösen díszítünk ki.

A gyerekek, ajándék játéksomagot kapnak, amit csoportjainkban ünnepi hangulatban terített asztaloknál, nyugodt légkörben bontunk ki és az egymáshoz tartozás, szeretetteljes élményét éljük át a csoportokban kialakult belső hagyományokkal is kifejezve, a közösség, szeretetegységének kifejezésére; a karácsonyi ünnepi fények, gyertyalángok közös meggyújtása, énekléssel, verseléssel; a közös karácsonyfa alatt, az ajándékok kibontása, közös ünnepi karácsonyi terített asztalnál való, ünnepi étkezés.

**Január:**

- „Új év köszöntése” szerencsét hozó jelképekkel, hagyományörző játékokkal. (malac, len-cse)

- „Iskolalátogatás”, együttműködés az iskolával: az óvónők a gyerekekkel az iskolai óralátogatások alkalmával, meglátogatják volt óvodásainkat, és megtekintenek egy tantermet, körbejárják az iskolát. Cél: iskolaátmenet segítése, tájékoztatás, tapasztalatcsere.

**Február:**

***Óvodánkban a farsangi ünnepkör*** a vidámság és a szórakozás hete. Koncert, farsangi felvonulás, maszkabál, vidám játékok, fánksütés színesíti a hetet.

**Farsang,** vízkeresztől húshagyókeddig, a nagyböjt kezdetéig tartó időszak elnevezése. Hagyományosan a vidám lakomák, bálók, multságok, népünnepélyek jellemzik.

Óvodánkban, ***a farsang kihirdetése*** télüző csörömpöléssel, vidám, állat-alakoskodó játékokkal, rigmusokkal, medvetáncoltatásokkal történik meg, így nyitjuk meg farsangi hetünket. Kreatív ötletekkel állarcokat készítünk, festünk.

A népszokás kellékeként kiszabáb égetéssel elűzzük a telet, elengedjük rossz szokásainkat és örömteli készülődéssel, tavaszváró versekkel, dalokkal, várjuk a szép tavaszt.

### Március:

- **Nemzeti ünnep, Március 15.** - Nemzeti ünnepünk méltó megünneplése.  
Irodalmi művek hallgatása: Mese a magyar huszárról, csatáról; „vonulós” - katonás játékok, zászló és kokárda készítés.  
A megemlékezés szimbólumait (nemzeti színű zászló, tulipán) kihelyezzük az óvodák közelében lévő emlékműhöz.
- **„A víz világnapja”** (március 22.) - kiemelt témahét, közös tevékenységi délelőttök.  
A téma, komplex élményeken alapuló megismertetése. A környezettudatosságot, az újrahasznosítást népszerűsítő, energiatakarékosságra nevelő játékok, tevékenységek szervezése és megvalósítása. Kiállítások, újrahasznosított anyagokból, tárgyakból, rajzkiállítások, vízzel való kísérletezések, a víz kiemelt szerepe az életünkben stb. nevelési tartalmak megjelenítése.

### Április:

#### **Húsvéti ünnepkör-kiemelt téma hét**

**Húsvét** a tavaszvárás a tavasz eljövételének, a természet újjáéledésének ünnepe.

A húsvét hétfőhöz köthető hagyományok, népszokások, **a locsolkodás**, az óvodai tevékenységeinkben is megjelennek. A fiúk locsolóverset mondanak, majd meglocsolják a lányokat, akik, az óvodában készített, hagyományos és modern technikákkal festett és díszített húsvéti tojásokkal, apróbb édesség figurákkal (csokinyuszi, csibe, tojás) kedveskednek a fiúknak.

- **Tojáskeresés az óvoda helyiségeiben, udvarán.** Húsvéti tojás készítése különböző technikákkal.
- **Beszélgető-kör:** az ünnephez kapcsolódó hagyományaink, történeteink, tapasztalataink felidézése. Tavaszi ágak hajtásával, teremdíszítéssel ünnepeljük és tesszük hangulatosabbá csoportjainkat, óvodánk épületeit.
- **Tavaszi élményszerző kirándulások szervezése.**
- **Roma és egészségnap**-kiemelt nap

Április 8. Nemzetközi Roma Nap. A Nemzetközi Roma Napon világszerte a roma kultúra gazdagságára és a közösség társadalmi szerepére hívják fel a figyelmet. Óvodánkba már hagyománnyá vált, hogy ezen a napon különböző programokat szervezünk, megismertetjük a gyerekeket a roma ételekkel, zené-

vel, tánccal. Felhívjuk a figyelmet az egészséges életmódra a szűrővizsgálatokkal, előadásokkal.

- **Föld napja** - kiemelt témahét (április 22.)
  - **Kirándulás**, a föld napjának megünneplése, a tágabb természeti környezet megismerésével, megfigyelésével, a környezettudatosságra neveléssel. Környezetvédelemmel kapcsolatos összefüggések feltárása, kísérletezés.
  - **„Szemétből-játék”** - új játékeszközök készítése, újrahasznosítható eszközökből. (Memória játék-kupakokból, dobozból autó, labirintusjáték stb.)
  - **Óvodai nyílt hét**- az óvodai beiratkozás ideje alatt betekinhetnek a szülők az óvoda életébe, a gyerekek megismerkedhetnek a leendő óvónénikkel, gyerekekkel.

### Május:

Május a gyermekek számára a közeledő nyarat, a viruló természetet, a jó időt, a szabadlevegőn töltött időt, a közös udvaron végezhető tevékenységeket jelenti. Annak érdekében, hogy még szebb legyen az udvarunk, folyamatosan gondozzuk a virágokat, magaságásainkat.

- **„Madarak és fák napja”** (május 10.)

A zöld jeles nap célja, hogy felhívjuk a gyermekek figyelmét a fák védelmének fontosságára, szerepére, a madarak védelmének feladatára. Az óvodáinkban kihelyezett madáretetőket, madárodúkat megfigyeljük, folyamatosan feltöltjük, jelentőségéről beszélünk.
- **„Ültess egy virágot”:**

Virágok, magvak ültetése; Az óvodáink csoportjainak, magaságásainak gondozása, közös kertrendezés, ültetés, locsolás, a kertek szebbé varázslása közösen.
- **Anyák napját** gondos előkészületek előzik meg.

Saját készítésű „meglepetés ajándékokat” készítünk. A csoportok életkori sajátosságának és a szülői igényeknek megfelelően, meghitt bensőséges – különböző időtartamú és módszerű - meglepetés vers és dalsokkal, tánccal, zenével, körjátékokkal egybefűzött, ajándék anyák napi-köszöntővel és virággal, saját készítésű ajándékkal kedveskednek az anyukáknak, nagymamáknak.

- **Ballagó nagycsoportosok kirándulása:**

Minden évben kiránduláson vesznek részt a gyermekek. 2024-2025-ös nevelési évben a Tisza partra szerveztük a kirándulást, mely helyszínt hagyománnyá szeretnénk tenni. Játékos vetélkedőt, kompozást, sétát, jégkrémezést, pizzázást szerveztünk, mely nagyon jó hanglatban telt.

- **„Óvodai ballagás”**

A ballagást az óvoda és a család közös nagy ünnepének tartjuk, mikor mindkét helyen az ünneplés középpontjában, a gyermek áll és az egész gyermekcsoport.

Az egész óvodát szépen feldíszítjük, a gyermekek tarisznyát, ajándékot kapnak, s ünnepélyes külsőségek között búcsúznak el nagycsoportosaink az óvodától. Elbúcsúznak a csoportoktól, a feldíszített virágkapun jelképesen is átbújva, átélhetik, hogy ők már ki-nőték az óvodát és iskolába mennek. Általában ovi-búcsúzó bankettel ünneplünk előző nap, ahol elbúcsúznak a kicsiktől, középsősöktől.

**Június:**

- **Nemzeti Összetartozás Napja (június 04.)**

értékeink, szokásaink, hagyományaink tisztelete.

- **Gyermekhét**

A gyermekközpontú értékszemléletű nevelés erősítése. Célunk, hogy a gyermekek érez-zék, most ők az ünnepeltek. Vidám hangulatú, a közös élményeken alapuló tevékeny-ségeket, játékokat valósítunk meg.

Kiemelt programok: vidám, meglepetés színházi előadások, zenés előadóművészek, bű-vész, kutyabemutató, bohóc trükkök, ugrálóvár, kirándulások, jégkrémezés.

**Rendszeresen – általában kéthavonta egyszer,** tekintünk meg, egy művészi előadást, -gyer-mekszínházat – bábszínházat; zenés-táncos előadást, ezeket az óvoda tornatermében, vagy óvodán kívüli rendezvényként szervezzük meg a gyerekeknek. Ügyelünk arra, hogy az előadás, gyermekközpontú és művészi értékében is színvonalas legyen.

**Környezetvédelmi tevékenységünkhöz** kapcsolódó **kiemelt ünnepeink, jeles napok alkalmá-val:** víz világnapja, föld világnapja, madarak- fák napja, állatok világnapja, környezetvédelmi világnapokhoz kötődően, céltudatosan szervezzük kirándulásokat (Tisza part, Kastélykert, stb).

*Az óvodáik kiemelt, speciális pedagógiai szemléletének megfelelően*, az adott óvodai terület-hez kötődően, évről-évre próbáljuk gazdagítani a gyermekek élménytapsztatatait, a témában való autentikus kalandozások által, az adott területekhez kötődő ismereteiket, tudásukat gazdagítani és legfőbbképpen az érdeklődésüket elmélyíteni, a világról alkotott szemléletüket komplexebbé tenni. Ennek megfelelően, válogatunk a nevelési évben kiemelt, az adott óvoda, adott nevelőközössége által, preferált céllal megvalósítani kívánt, ünnepek, hagyományos programok, jeles napok, rendezvények között.

Az óvodai ünnepek jelentős alkalmak óvodánk életében. Tartalmasabbá és színesebbé teszik gyermekeink számára a hétköznapokat. Bevezetik óvodásainkat a néphagyományok világába. Lehetőséget adnak nyitni a tágabb környezetünk felé, erősítik az óvodánk kapcsolatait. Meghatározó szerepük van az érzelmi nevelésben és a szocializációban. Az ünnepekre való aktív készülődések, ráhangolódások megelőzik a jeles napokat, melyek kreatív ötletek megvalósítására, változatos tevékenységekre motiválnak. A verses- dalos-dramatikus műsorok felkeltik a gyermekek szereplési vágyát, teret adnak az önmegvalósítási törekvéseknek. Az ünnepek örömteli hangulatai maradandó élményekké válnak, erősítik a csoportokban az összetartozást, a közösségi érzést, segítik a társas kapcsolatok alakítását.

**Ünnepeink fényét emelik az esztétikusan feldíszített óvoda, az ízlésesen terített asztal, az ünneplő ruha, apró meglepetések, a gyermekek által készített ajándékok.**

### **Gyermekközösséggel kapcsolatos ünnepek, rendezvények**

- Karácsony
- Anyák napja
- Évzáró, Ballagás

A Ballagás nyilvános.

### **A pedagógiai program hagyományos ünnepei az óvodában**

- Gyermekek név-és születésnapja
- Mikulás
- Karácsony
- Gyermekközösségi nap („Egészséges, mint a makk”)
- Farsang
- Húsvét
- Roma nap

- Gyermeknap
- Nagycsoportosok búcsúja

#### **A felnőtt közösséggel kapcsolatos rendezvényeink:**

- Karácsony
- Pedagógus nap
- Közös kirándulások
- Nyugdíjba menők búcsúztatása

#### **Természettel összefüggő hagyományos jeles napok**

- Víz napja
- Föld napja
- Komposztálás világnapja
- Madarak és fák napja

#### **Pedagógiai programhoz kapcsolódó egyéb rendezvények**

- Nemzeti ünnep
- Színházlátogatás
- Művelődési Ház látogatása

Az ünnepek, rendezvények megoldási módját, eszközeit, szervezeti kereteit az óvodapedagógusok a nevelést segítő alkalmazottakkal - a gyermekek életkori sajátosságainak figyelembevételével- határozzák meg. A megünneplések időpontját, és a megszervezés felelősét az éves Munkaterv tartalmazza. A dolgozók munkarendjét az ünnepségek figyelembevételével kell kialakítani, annak érdekében, hogy a megfelelő személyi feltételek rendelkezésre álljanak a szervezésben és megvalósításban fontos az egyenlő teherviselés elve.

#### **A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:**

- A gyermekek felismerik a természet változásának éves körforgását, tisztában vannak az ünnepek sorrendiségével, évszabbeli helyével.
- Tudnak megnevezni néphagyományokhoz, nemzeti ünnepekhez és természetvédelmi jeles napokhoz kapcsolódó ünnepeket, megemlékezéseket, népszokásokat.
- A gyermekek tájékozottak a családi élet szokásaiban és a multikulturális értékekben egyaránt

## 9. PROGRAM DOKUMENTÁCIÓJA

Az óvodai nevelés tervezettsége fontos, mert tudatos, felkészült munkát eredményez. A tervezés korlátoz, irányt ad, segíti a folyamatok célirányos, célszerű egymásra épülését. Ugyanakkor a jó terv a szabadságot, rugalmas alkalmazást, a gyermekekhez való igazodást biztosítja.

Szabadságot, mert a célok, keretek tervezettsége megadja az óvodapedagógusnak a kompetenciát a részletekben való elmélyülésre, a gyermekek egyéni fejlettsége szerint.

A tervezés alapelve minden területen egységes legyen – egyéni képességfejlesztés –, és mindenhol érvényesüljön, legyen az napirend, tanulás vagy munka.

A tervezés segíti a gyermekek fejlődési ütemének követését, jelzi a fejlődésbeli lemaradásokat, láttatja az egyénhez kötődő feladatokat.

Legfontosabb a gyermekek folyamatos megfigyelése, megismerése.

Az óvodapedagógusnak azt a szintet kell megtalálnia, amit a gyermek már tud, illetve, amit segítséggel meg tud oldani. Ez a játékon keresztül a tanulásban – és minden más tevékenységben – jól látható.

### **a) A csoportnapló (2024. szeptember 1-től az ovikrétában vezetendő)**

A naplót a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a nevelési-oktatási intézmények névhasználatáról szóló 20/2012. (VIII. 31.) EMMI-rendelet 91. §-a alapján valamennyi óvodai gyermekcsoportban szükséges vezetni.

Az óvodai csoportnaplóban egy nevelési évre, azaz szeptember 1-jétől a következő év augusztus 31-ig terjedő időre rögzíthetők az adatok és a feladatok, melyet intézményünkben gépen vezetjük, s szükség szerint kinyomtatjuk.

### **Az óvodai csoportnapló tartalmazza:**

- ❖ A gyermekek nevét, óvodai jelét,
- ❖ a fiúk és lányok számának összesített adatait, ezen belül megadva a három év alatti, a három–négyéves, a négy–ötéves, az öt–hatéves a hat–hétéves gyermekek számát,
- ❖ a nevelési évben tankötelessé váló gyermekek nevét,
- ❖ a sajátos nevelési igényű gyermekek számát,
- ❖ továbbá azon gyermekek számát, akik bölcsődei ellátásban részesültek,
- ❖ a napirendet, a napirend szerinti tevékenységek időtartamát és a tevékenységeket,

- ❖ a hetente ismétlődő közös tevékenységeket tartalmazó hetirendet napi bontásban,
- ❖ a gyermekek születésnapjait,
- ❖ nevelési éven belüli időszakonként
  - a nevelési feladatokat,
  - a szervezési feladatokat,
  - tervezett programokat és azok időpontjait,
  - gyermekek neveléséhez szükséges, a teljes óvodai életet magában foglaló tevékenységek, foglalkozások keretében az óvoda pedagógiai programjában meghatározott tevékenységi formák tartalmi elemeit,
  - az értékeléseket
- ❖ a feljegyzést a csoport életéről (ünnepek, rendezvények, események).
- ❖ beszoktatási tervet,
- ❖ értékelő feljegyzéseket,
- ❖ a hivatalos csoport látogatásokat (pl.: óvodavezetői látogatás),
- ❖ baleset megelőzésével kapcsolatos intézkedések

A gyermekek egészséges fejlődéséhez, fejlesztéséhez a **napirend** biztosítja a feltételeket a megfelelő időtartamú tevékenységformák megtervezésével. Napirendünk, hetirendünk egész nevelési évben nem változik.

Míg a napirend minden csoportnál azonos, addig a **hetirend** csoportonként változó.

A **nevelési feladatokat** félévre tervezi minden csoport, melyek a következők:

- Az 1. félév: szeptember 01. – február 28.

- A 2. félév: március 01. – augusztus 31.

b) **Felvételi és mulasztási napló (2024. szeptember 1-től az ovikrétában vezetendő)**

(20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról VII. fejezet/

c) **Iratkezelés**

a nevelési-oktatási intézményekben/ A kötelezően használt nyomtatványok/88.§ az óvoda által használt nyomtatvány szerint; vezetése napi feladat).

d) **a felvételi előjegyzési napló (2024. szeptember 1-től az ovikrétában vezetendő)**

Az óvodai felvételi előjegyzési napló az óvodába jelentkezett gyermekek nyilvántartására szolgál.

- ❖ A felvételi előjegyzési naplóban fel kell tüntetni
  - az óvoda nevét,
  - OM azonosítóját,
  - címét,
  - a nevelési évet,
  - a napló megnyitásának és lezárásának időpontját,
  - az óvodaigazgató aláírását,
  - papíralapú nyomtatvány esetén az óvoda körbélyegzőjének lenyomatát is.
  - A napló nevelési év végén történő lezárásakor fel kell tüntetni a felvételre jelentkező, a felvett és a fellebbezés eredményeként felvett gyermekek számát.
  
- ❖ A felvételi előjegyzési napló gyermekenként tartalmazza
  - a gyermek nevét,
  - oktatási azonosítóját
  - gyermek becenevét
  - gyerek nemét
  - állampolgárságát,
  - anyanyelvét,
  - anyja születéskori nevét,
  - apja, vagy törvényes képviselője nevét,
  - lakóhelyének, tartózkodási helyének címét,
  - nem magyar állampolgárság esetén a tartózkodás jogcímét,
  - születési helyét és idejét,
  - lakcímkártya számát,
  - személyi azonosító okmány megnevezését
  - személyi azonosító okmány számát
  - Taj számát
  - felügyeleti joggal rendelkező személy(ek)
  - felvételi adatok:
    - kiválasztott feladatellátási hely
    - jelentkezés sorszáma
    - jelentkezés időpontja

- felvétel időpontja
  - igénybevétel kezdete
  - jogviszony várható befejezése
  - döntés időpontja
  - kötelező felvételt biztosító, kijelölt óvoda neve
  - szülői igények
  - igazgató javaslata
  - annak tényét, hogy a gyermek a jelentkezés időpontjában részese-e bölcsődei vagy óvodai ellátásban
- a jelentkezés sorszámát, időpontját

**e) A gyermek fejlődését nyomon követő dokumentáció (2024. szeptember 1-től az ovikrétában vezetendő)**

➤ **Értékelés szempontjai:**

- A gyermek motoros fejlettsége
- A gyermek kommunikációs fejlettsége
  - beszédértés
  - beszédprodukción
- A gyermek szociális fejlettsége
- A gyermek önállóságának fejlettsége
  - önállóság
  - önszabályozás
  - szokások
- A gyermek kognitív fejlettsége
  - megismerő funkciók

➤ **Anamnézis**

**f) Óvodai törzskönyv (2024. szeptember 1-től az ovikrétában vezetendő)**

Az óvodai törzskönyv az óvodára vonatkozó legfontosabb adatok vezetésére szolgál.  
*Az óvodai törzskönyv tartalmazza*

- a törzskönyvi bejegyzések hitelesítésének időpontját, az óvodaigazgató aláírását, papíralapú nyomtatvány esetén az óvoda körbélyegzőjének lenyomatát,
- az óvoda nevét és címét,
- nevelési évenként az óvoda általános adatait (önkormányzati, nem önkormányzati jelleg, nevel-e sajátos nevelési igényű és nemzetiségi gyermekeket, gyakorló intézményként működik-e, a gyermekek október 1-jei létszámát, az összes férőhely és a szükséges férőhelyek számát, gyermekcsoportjainak számát, az óvodapedagógusok számát, a bérgazdálkodó, a munkáltató és gondnokság megnevezését,
- az óvoda nyitvatartási idejét (év, heti időszak, napi időszak és időtartam),
- a gyermeklétszámot nevelési évenként összesítve, továbbá az október 1-jei és május 31-i állapot szerint, a korosztálonkénti bontást, a sajátos nevelési igényű és a hátrányos, továbbá a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek számát, a gyermekcsoportok október 1-jei számát,
- nevelési évenként az étkezésben részesülő és nem részesülő gyermekek számát,
- az engedélyezett és betöltött összes álláshely évenkénti számát,
- az óvoda telkeinek adatait nevelési évenként (összes terület, tulajdonos, a kert, a beépített terület és az udvar területe),
- az óvoda épületeinek adatait (építés éve, használat jogcíme, fűtési módja, légtere, alapterülete, a WC-k száma, a szolgálati lakások száma, a felújítások adatai),
- kimutatást az óvoda helyiségeiről (alapterület, férőhely, minőség, használat, a gyermekcsoportok közvetlen ellátását szolgáló helyiségek, egyéb helyiségek),
- az óvoda könyvtárának adatait (állományát, állományának gyarapodását, csökkenését) nevelési évenként,
- az óvodapedagógusok és egyéb alkalmazottak adatai közül a nevet, születési helyet és időt, a végzettséget, szakképzettséget, a beosztást, a szolgálati idő kezdetét, a munkába lépés és kilépés időpontját.

**g) Gyermekvédelmi dokumentumok:**

- a hátrányos és veszélyeztetett gyermekek nyilvántartása
- rendszeres óvodába járás ellenőrzésének feljegyzései,
- a gyermekvédelmi felelős dokumentációja, tervezése, eseteirásai

**h) Tevékenység vázlat:**

Pedagógusi igényünk szerint készítjük el, amikor fejlesztő tevékenységünkhöz szükségesnek gondoljuk.

**Kötelező elkészítenünk a következő esetekben:**

- vezetői látogatásra,
- minősítő folyamatban történő látogatásra,
- bemutató foglalkozásokra,
- hospitálásokra,
- gyakornokként a gyakornoki tervben meghatározott időpontokra.

Tartalmazza a következőket:

- Az óvodapedagógus neve
- A tevékenység helye/korcsoport
- A tevékenység ideje
- Tevékenységforma
- A tevékenységforma tartalmának megjelenítési módja
- A tevékenység előzménye
- A tevékenység tartalma/témája
- A tevékenység célja
- Nevelési feladatok
- Didaktikai feladatok
- Képesség- és készségfejlesztés
- Alkalmazott módszerek, eljárások
- Eszközök
- A tevékenység irányításának módja
- A tevékenység szervezeti formája
- A tevékenység során alkalmazott munkaformák

- A tevékenység/foglalkozás kidolgozása (3 oszlopban): idő; a fejlesztő tevékenység felépítése, a foglalkozás menete; a fejlesztés módszerei, munkaformák, eszközök, megjegyzése
- Felhasznált irodalom

### ***A nevelés és tanulás tervezése***

Az óvodapedagógus számára alapvetően fontos feladat a teljes nevelési folyamat tudatos átgondolása még akkor is, ha jelentős mértékben építünk a spontán, gyermeki ötletekre, tapasztalatokra. A tervezésben tudatosan vegyük számításba, hogy az egyes gyermekek fejlődési üteme különböző és a gyermek fejlődését tekintve is különböző szinteken lehet egyik vagy másik képességét illetően. A fejlődés dinamikája tehát egy-egy gyermek esetében a különböző területeken más és más lehet. A nevelés és tanulás tervezése egy tömbben, egymással szoros kölcsönhatásban valósítható meg. A gyermeket foglalkoztató élmények és tapasztalatok éppen olyan részei a nevelésnek, mint az óvodapedagógus által előzetesen átgondolt és megtervezett feladatok. A gyermeki személyiség fejlesztése, az életre való felkészítés feltételezi a gyermek szűkebb és tágabb környezetében megszerzett, átélt élményeinek és tapasztalatainak, ötleteinek, aktuális tevékenységeinek beépítését a nevelőmunka egészébe. Ezért a tervezés során külön is biztosítani szükséges a gyermeki tapasztalatok előre nem tervezhető tartalmának megjelenítését a tervező és megvalósító munkában. A gyermekek folyamatos megfigyelése, az óvodások élményeinek meghallgatása és közös élmények nyújtása a tervezés előkészítő folyamatához tartozik. A rövid időszakot átfogó tervezés ugyanakkor lehetővé teszi olyan nevelési alaphelyzet kialakulását, amiben a gyermek és az óvodapedagógus aktív egymásra hatása képes a nevelési, tervezési folyamatot befolyásolni. Alapvetően a tevékenységek megtervezéséből kiindulva a neveléstanulás komplex egymásra hatását figyelembe véve szükséges tervezni. A tervezésnél ne az ismeretanyag növelésére, hanem a több alkalommal, sokoldalúan, különböző nézőpontokból való megközelítésre helyezzük a hangsúlyt. Kevesebbet, de azt alaposabban, többoldalú tapasztalatszerzés és tevékenykedtetés segítségével tervezzük meg.

### **A nevelés időkeretei:**

A nevelés céltudatos megtervezése során alakítjuk ki a gyermekek óvodai életrendjét, időbeosztását. A hetirend és a napirend az a szervezeti keret, ami biztosítja a gyermek számára a nyugodt, kiegyensúlyozott, kiszámítható óvodai környezet megteremtését. A napirend biztonságot, támpontot ad és állandóságot jelent a gyermek számára. A napirenden belül rugalmasan

figyelembe vehető az egyes tevékenységek időigénye. A napirend a gyermekek nyugodt napi életét biztosítja, figyelembe veszi a fejlődés közben bekövetkezett változásokat. A gyermekek szokásrendszerének kialakításával biztosítjuk a napirenden belül megvalósuló tevékenységek végzésének zavartalanságát.

## **10. ÓVODÁNK BELSŐ ELLENŐRZÉSI TERVE – ÉRTÉKELÉSI RENDSZERE**

### **Szakmai-pedagógiai munka ellenőrzése**

Az óvoda belső ellenőrzési rendszere átfogja az óvodai nevelőmunka egészét. Célja az intézményben folyó pedagógiai munka segítése, fejlesztése. A folyamatos belső ellenőrzés megszervezéséért, hatékony működéséért az óvoda vezetője a felelős. Az ellenőrzések ütemezését, konkrét időpontját, az értékelési szempontsört a mindenkori éves óvodai munkaterv részét képező belső ellenőrzési terv határozza meg, melyet az óvoda vezetője készít el.

Az éves munkaterv minden évnnyitó nevelőtestületi értekezleten a nevelőtestület jóváhagyásával készül. Az adott évre tervezett ellenőrzésekről már ekkor tudomást szereznek a nevelők.

Az ellenőrzési terv tartalmazza az ellenőrzés területeit, módszereit és ütemezését.

Az ellenőrzési tervben nem szereplő, rendkívüli ellenőrzésről az óvodavezető dönt. Nevelési évenként egy alkalommal minden óvodapedagógus ellenőrzésére sor kerül. Az ellenőrzés tapasztalatairól a vezető feljegyzést készít, amelyet ismertet az óvodapedagógussal.

A nevelési évről értekezleten az óvodavezető értékeli a pedagógiai munka belső ellenőrzésének eredményeit. Ismerteti a nevelőtestülettel az ellenőrzés általános tapasztalatait, megfogalmazza az esetleges hiányosságok megszüntetéséhez szükséges intézkedéseket.

### **Az ellenőrzés, értékelés területei:**

- Szakmai pedagógiai munka
- Munkáltatói jogkörből adódó ellenőrzések

### **A következő dokumentumok segítik az ellenőrzést, értékelést:**

- Az óvoda munkaterve, amely egy nevelési évről szól.
- A csoportok éves nevelési, fejlesztési terve,
- Értékelések

- Egyéni fejlesztés dokumentumai

**Óvodánkban a pedagógiai munka belső ellenőrzésére jogosult:**

- Óvoda igazgatója
- Óvoda igazgatóhelyettese

**Célja:** a nevelési intézmény szakmai tevékenységének és a pedagógusok munkájának általános pedagógiai szempontok szerint történő értékelése, ellenőrzése.

**Fajtái:**

- Pedagógus ellenőrzése
- Az igazgató értékelése
- Intézmény ellenőrzése

***11. Sajátos nevelési igényű gyermek fejlesztésével kapcsolatos feladataink***

Óvodai nevelésünk során sajátos nevelési igényű gyermekeknél is a nevelés általános célkitűzéseinek megvalósítására törekszünk.

Az együttnevelés a szakértői bizottság véleményének figyelembevételével történik.

Az SNI-s gyermek fejlesztése érdekében együttműködünk a különböző szakemberekkel, szükség esetén igénybe vesszük a pedagógiai szakszolgálat szolgáltatásait, illetve utazó gyógypedagógus segítségét.

Az utazó gyógypedagógus fejlesztő foglalkozásaihoz megfelelő helyet biztosítunk.

Egyéni fejlesztésüket specifikus fejlesztéssel oldjuk meg.

A pedagógiai diagnózisban szereplő javaslatokat és a gyógypedagógus iránymutatásait, javaslatait beépítjük a pedagógiai folyamatokba.

A napi foglalkozásoknál figyelembe vesszük a gyermekek adottságait, képességeit és e szerint módosítjuk a foglalkozás témáit.

A gyermekek teljesítményeinek elemzése alapján az adott szükségletekhez igazodó módszereket alkalmazunk, probléma esetén alternatív megoldásokat keresünk.

Kulcs fontosságú kompetenciákat játékos formában fejlesztünk – főleg az önálló életvezetéshez szükséges képességeket.

Korai elemi készségeket fejlesztjük.

Szoros együttműködés – együtt gondolkodás a családdal, a szülőkkel.

*Az SNI-s gyermekek integrált nevelése, fejlesztése*

Intézményünk az alapító okirat szerint ellátja a sajátos nevelési igényű gyermekek integrált óvodai nevelését.

Célunk, hogy a speciális szükségletű gyermekek léte, nevelése és fejlesztése illeszkedjen az óvodai nevelésünk egészébe. Mivel minden gyermek más, ezért szemléletünk alapja a differenciálás, amely egyes esetekben részben az óvodapedagógus, részben más szakemberek által nyújtott speciális bánásmóddal egészül ki. Külön gondot fordítunk arra, hogy a gyermek minden segítséget megkapjon hátrányainak leküzdéséhez.

Programunk felfogása szerint:

- ❖ minden kisgyermek fejleszhető,
- ❖ a gyermek meglévő képességeiből indulunk ki,
- ❖ azon képességeket, amelyeknek fejlődése részleges zavart szenvedett és/vagy késve jelentkezett, szükséges segíteni, támogatni, fejleszteni.

A gyermekek fejlődésének nyomon követésekor megismerjük pillanatnyi fejlettségi állapotukat annak érdekében, hogy tovább lehessen fejleszteni őket. A sajátos nevelési igényű gyermekek is különbözőek, egyediek, ezért speciális nevelési megközelítést, egyéni bánásmódot igényelnek ugyanúgy, mint bárki más. A sajátos nevelési igényű gyermekek elsősorban gyermekek, és csak másodsorban sajátos nevelési igényűek. Ez azt jelenti, hogy a részfunkciók fejlesztésén túl az általános személyiségfejlesztésre nekik is szükségük van.

A sajátos nevelési igényű gyermekeknek ugyanúgy joguk van az érzések, a tapasztalatok átéléséhez. Ezekről való megóvásuk annyit jelentene, mint kizárni őket a világból. Csak ők tudják érzékeltetni, hogy mire van szükségük. A pedagógusaink értő figyelemmel fordulnak feléjük. A sajátos nevelési igényű gyermekeknek önmaguknak is kell cselekedniük önmagukért. A pedagógus feladata, hogy a szükséges feltételek megteremtésében segítsen.

A sajátos nevelési igényű kisgyermeknek joga van sajátosságaihoz, az azokkal való teljes élethez, amely bizonyos speciális életmóddal jár együtt. Minden sajátos nevelési igényű gyermeknek joga van, életkorának és egyéni fejlettségének megfelelő szinten, tisztában lenni saját állapotával, jogaival és lehetőségeivel.

A gyermekek képességstruktúrájuk bizonyos területén egy bizonyos szinten állnak, de lehet, hogy egy másik területen már más szintű fejlettséget mutatnak. A szintek belső tartalmát állandónak tekintjük, de a szintek és a gyermekek egymáshoz rendelését nem.

Nevelési programunkban a sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztése több irányban történik:

- ❖ A tevékenységorientált fejlesztés.
- ❖ A gyermekek spontaneitásából kiinduló fejlesztés.
- ❖ A feladatorientált fejlesztés során az óvodapedagógus kompetenciájánál fogva nem speciálisan az adott tünetre, tünet-együttesre dolgozza ki a feladatokat, hanem a differenciálási szintekre és a képességfajtákra vonatkozó ajánlásokat variálja az adott kisgyermek fejlettségi szintjéhez, állapotához igazítva, figyelembe véve a segítő szakkompetencia (pszichiáter, pszichológus, logopédus, gyógypedagógus, gyógytornász, fejlesztőpedagógus) útmutatásait.
- ❖ Az óvodapedagógus a gyermeki személyiség minél több szféráját próbálja bevonni a fejlesztésbe, oly módon, hogy a feladatot és a személyes élményt egy szituációba integrálja.
- ❖ Ahány sajátos nevelési igényű kisgyermek, annyi személyiség, és ahány személyiség, annyi személyes élmény és annyi integráló fejlesztés.

Az SNI-gyermekek fejlesztése a program szerint a gyógypedagógusokkal együttműködve, az óvodapedagógiai és a gyógypedagógiai szaktudást ötvözve történik.

A gyermekek rehabilitációs, rehabilitációs célú fejlesztésének az alapja a szakértői bizottság szakértői véleménye.

Az óvodai nevelőmunka során figyelemmel kell lenni arra, hogy:

- a sérült kisgyermek harmonikus személyiségfejlődését az elfogadó, az eredményeket értékelő környezet segíti;
- a gyermek iránti elvárás fogyatékoságának, autizmus spektrum zavarának vagy egyéb pszichés fejlődési zavarának jellege, súlyosságának mértéke határozza meg;
- terhelhetőségét biológiai állapota, esetleges társuló fogyatékosága, személyiségjegyei befolyásolják.

A rehabilitációs, rehabilitációs egyéni és/vagy csoportos fejlesztés elsősorban gyógypedagógiai kompetencia, amely kiegészül a társszakmák – pszichológiai, orvosi – terápiás együttműködésével.

Az egyéni fejlesztési terv elkészítéséhez a gyermek sajátos nevelési igényének megfelelő szak-képzettséggel rendelkező gyógypedagógus, konduktorpszichológus, orvos együttműködése szükséges.

#### A rehabilitációs, rehabilitációs tevékenységet meghatározó tényezők

- a) A sajátos nevelési igény típusa, súlyossága.
- b) A sajátos nevelési igény kialakulásának, diagnosztizálásának és a speciális ellátás megkezdésének ideje.
- c) korai fejlesztésben és gondozásban részesült gyermek esetében a korai időszak fejlődés-menete.
- d.) a gyermek
  - életkora, pszichés és egészségi állapota, rehabilitációs műtétei,
  - képességei, kialakult készségei,
  - kognitív funkciói, meglévő ismeretei,
  - családi háttere.

#### A sajátos nevelési igényű gyermekek sérülésspecifikus fejlesztésének elvei, feladatai az óvodai nevelés során

##### 1. Mozgásszervi fogyatékos (mozgáskorlátozott) gyermek

A mozgásszervi fogyatékos (mozgáskorlátozott és halmozottan fogyatékos mozgáskorlátozott) gyermek óvodai nevelése során kiemelt feladat a mozgásos akadályozottságból eredő hátrányok csökkentése, megszüntetése, a speciális, egyénre szabott eszközök használatának kipróbálása, megtanítása, s ezek segítségével a tágabb és szűkebb környezet minél sokrétűbb megismertetése, és ily módon az életkornak megfelelő tapasztalatszerzésre, a megtanult mozgás alkalmazására nevelés. Az óvodában biztosítani kell a gyermek állapotához igazodó megfelelő mozgás- és életteret (az ehhez szükséges akadálymentes környezetet, sajátos technikai eszközöket, például lejtő, kapaszkodó), mindig szem előtt tartva az önállóságra nevelés elvét. Az egészségügyi

és pedagógiai célú rehabilitáció, rehabilitáció és a terápia feladatait, valamint a mozgásnevelést az óvodai tevékenységek körébe kell beépíteni. Az elsajátított mozgásminták rögzítése, a szükséges korrekciós helyzetek alkalmaztatása a napirend egészét átszövő feladat.

Óvodáskorú mozgáskorlátozott gyermek fejlesztése, nevelése speciális szempontok figyelembevételét kívánja, az óvodai nevelés valamennyi területén, mint mozgásfejlesztés, önellátás-önkiszolgálás, játéktevékenység, nyelvi fejlesztés, éneklés-zenei nevelés, rajzolás-kéz ügyesség fejlesztése.

## **2. Hallási fogyatékos (hallássérült) gyermek**

A hallássérült gyermekek óvodai nevelésének központi feladata – a korai pedagógiai és audiológiai gondozásra építve – a nyelvi kommunikáció megalapozása, megindítása, fejlesztése. A fejlesztés eredményességét döntően meghatározza, hogy a gyermek az óvodába lépés időszakában milyen beszédmegértési, beszédkészenléti állapotban van. Ez függ a hallásállapottól és a beszéd kialakulását egyénenként is nagymértékben és eltérő módon befolyásoló egyéb tényezőktől (például kognitív és pszichés állapot, szociokulturális környezet korai és optimális pedoaudiológiai ellátástól stb.).

Az anyanyelvi-kommunikációs fejlesztés az óvoda egész napi tevékenységében megjelenik. Minden, a szocializációt hatékonyan segítő munkajellegű tevékenységbe be kell vonni a hallássérült gyermekeket.

Az óvodai nevelés során arra kell törekedni, hogy a súlyos fokban hallássérült kisgyermek hangmegnyilvánulásával, majd beszéddel hívja fel magára a figyelmet, közölje kívánságait. Környezete igyekezzon a gyermek közölnivalóját, kommunikációs próbálkozásait megérteni.

Az óvodai nevelés egész időtartamát átfogó feladat a kognitív funkciók és az érzelmi élet fejlesztése, alapvető önkiszolgálási szokások elsajátítása, az aktív nyelvhasználat építése. Ennek keretében kell fejleszteni a beszédértést, szókincset, szájról olvasási készséget. Törekedni kell a beszédérthetőségének kialakítására, főleg a magánhangzók esetében.

A nyelvi kommunikáció megalapozása érdekében kívánatos, hogy értsék, ismerjék fel hány szó, rövid mondat grafikus képét, hozzájuk intézett leggyakoribb kérdéseket, közléseket.

A **nagyothalló** – gyermekeknél a beszéd tartományban mért hallásvesztés 30–45 dB közötti, közepes esetben 45–65 dB közötti, súlyos esetben 65–90 dB közötti hallásvesztést mutatnak ki. A nagyothalló óvodás korú gyermekek az emberi beszéd, a környezeti hangok korlátozott felfogására, differenciálására képesek. Beszédfejlődésük késve, általában spontán (hallókészülék segítségével vagy anélkül), esetenként azonban csak speciális segítséggel indul meg. A nagyothalló gyermekek óvodai fejlesztésében hangsúlyt kap a nyelvi kommunikáció megindítása, és/vagy fejlesztése a kommunikációs igény és tevékenység állandó erősítése, a beszédértés, a szókinccsfejlesztés, a szintaktikai elemek nyelvhasználatba építése, a beszédérthetőség folyamatos javítása, melynek eredményeként a nagyothalló gyermekek különböző mértékben közelítik meg a halló társak nyelvi teljesítményét.

A hallássérült kisgyermek eredményes fejlesztésének feltétele a gyermeket körülvevő környezet minden elemében a nyelvi kommunikáció helyzetekhez kötött alkalmazása, szükség esetén a beszédértést és a konkrét megnyilvánulást segítő egyéb eszközrendszerek használata, valamint a családi szociális háttér bekapcsolása a kommunikáció-fejlesztés rendszerébe.

A hallásukat műtéti úton helyreállított/létrehozott (pl. cochlea implantált) hallássérült gyermeknél – egyik vagy mindkét oldalon végzett hallásjavító műtét után – fizikai értelemben közel ép hallás mérhető.

Fejlesztésük stratégiája döntően a beszédhallásra alapozott módszerek alkalmazásával történik. Beszédértésük, hangzó beszéd produkciójuk fejlődése hasonlóságot mutat a hallók beszédfejlődésével.

Fejleszthetőségük, fejlődési ütemük döntően függ a műtét időpontjától, a család aktív együttműködésétől. A minél korábban végzett hallásjavító műtét előtti és utáni pedagógiai habilitációs és rehabilitációs fejlesztés, szülői támogatás, foglalkozás – valamint azzal párhuzamosan –, az audiológiai gondozás eredményezi a nyelvi fejlődés gyorsabb, magasabb szintű elsajátítását.

Fejlesztésük kívánatos színtere az ép hallásúak környezetében van (többségi óvoda, szükség esetén logopédiai csoport). Teljesítményüket döntően befolyásolja intellektusuk, esetleges – a pszichés fejlődés zavara miatti – beszéd-, nyelvtanulási akadályozottságuk, valamint a családi háttér, a fogadó intézmény integrációs szintje a speciális pedagógiai megsegítés.

### **3. Enyhe értelmi fogyatékos gyermek**

Az enyhe értelmi fogyatékos gyermek fejlesztésében meghatározó és kívánatos a nem fogyatékos óvodás korúakkal történő együttnevelés. A spontán tanulást, a társakkal való együttműködést, a kommunikáció fejlődését segítik azok az élmények, tapasztalatok és minták, amelyeket a gyermek a kortárs csoportban megél. Az integrált óvodai nevelés keretében szükség szerint gondoskodni kell a folyamatos gyógypedagógiai megsegítésről.

Külön óvodai csoport létesítése kizárólag az 5. életévét betöltött – óvodai nevelésre kötelezett – és a komplex – pedagógiai-gyógypedagógiai, pedagógiai, pszichológiai és orvosi – vizsgálat diagnózisa alapján egyértelműen az enyhe értelmi fogyatékos övezetbe sorolt gyermekek számára abban az esetben lehet szakmailag indokolt, ha a gyermek nevelése vélhetően csak a speciális nevelés keretében biztosított, intenzív gyógypedagógiai fejlesztés mellett valósítható meg megfelelően.

### **4. Autizmus spektrumzavarral küzdő gyermek**

Az autizmus spektrum zavarok meghatározó jellegzetessége a társas viselkedést, a kölcsönösséget igénylő kommunikációt és a rugalmas viselkedésszervezést megalapozó kognitív készségek minőségi károsodása, amely jellegzetes viselkedési tünetekben nyilvánul meg. Az állapot hátterében az idegrendszer fejlődési zavara áll. Az autizmus spektrum zavarral küzdő gyermekekre jellemző a kölcsönösséget igénylő társas helyzetek megértésének és azokban való részvételének zavara, a beszéd szintjéhez képest károsodott kölcsönös kommunikáció, a rugalmatlan, sztereotip viselkedés, a viselkedésszervezés és kivitelezés zavara és az egyenetlen képességprofil. Autizmus spektrum zavar minden értelmi szinten előfordul, ami azt jelenti, hogy jelen lehet átlagos (vagy átlag feletti) intelligencia mellett épp úgy, mint értelmi sérüléssel együtt járva. A fejlődési zavar átlagos, vagy átlag feletti intelligencia esetében is jelentősen befolyásolja, áthatja a gyermeki fejlődést, megváltoztatja a megismerés folyamatát és a társas viselkedés fejlődését, ezért sérülés-specifikus fejlesztésre minden érintett gyermeknek joga és szüksége van. Autizmusban a beszédfejlődés gyakran megkésik, súlyos esetekben nem alakul ki beszélt nyelv. A központi probléma azonban nem a nyelv hiánya, vagy megkésett fejlődése, hanem a funkcionális, kölcsönös kommunikáció sérülése. Az alapvető problémák közé tartozhat a nyelvhasználat színvonalától függetlenül, hogy hiányozhat a kommunikáció és a beszéd

hasznának, hatalmának megértése, vagyis hiányozhat annak megértése, hogy mások érzéseit, gondolatait, tetteit kommunikáció útján befolyásolni lehet.

Az autizmus spektrum zavarral küzdő kisgyermek lehető legkorábbi diagnózist követő habilitációs terápiája megelőzheti egyes tünetek kialakulását, enyhítheti a fejlődés devianciáját. Ennek eredményeként a nem beszélő, vagy megkésett beszédfejlődésű gyermek (ha mentális szintje megengedi) óvodába lépéskor már rendelkezhet korlátozott mennyiségű, de célszerűen használt augmentált – vizuálisan segített – kommunikációs eszköztárral. A gyermek a szociális interakció csecsemőkori fejlődési szintjének megfelelő egyes képességeket segítséggel használhat, és a kölcsönösséget igénylő társas viselkedési helyzetekben, illetve környezetében az egyéni fejlesztéshez szükséges viselkedéselemekkel képességeitől függően rendelkezhet.

A korai speciális terápia hiányában ezek lesznek az óvodai fejlesztés fő céljai, kiegészítve a viselkedésproblémák, viselkedés- és gondolkodási készségek terápiájával, szükség esetén a korai elemi készségek kialakításával (szobatisztaság, rágás-evés, önkiszolgálás) fejlesztésének elemeivel.

A jó értelmi képességekkel rendelkező, jól beszélő autizmus spektrum zavarral küzdő kisgyermek számára is a kommunikációs, szociális és kognitív habilitációs terápia az óvodai nevelés elsődleges feladata. Ennek érdekében az óvodai nevelés, illetve ideálisan a szülőkkel való együttműködés eredményeképpen az egész ébren töltött idő – különösen a természetes élethelyzetek – használandóak a fejlesztésre. Az óvodai fejlesztés alapja minden esetben pszichológiai képességmérés. A fejlődési szint és szociális alkalmazkodás követése egyéni felméréssel történik, speciális eszközök és módszerek használatával, egyéni fejlesztési helyzetben megalapozva. A gyermekek szükségleteinek megfelelő fejlesztéséhez az óvodai környezet megfelelő kialakítása, és a speciális módszerekben képzett szakember vagy fejlesztő asszisztens jelenléte szükséges.

#### **5. Az egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozás zavarral) küzdő gyermek**

A sajátos nevelési igényű gyerekek e csoportját a különböző súlyosságú és komplexitású – az ismeretelsajátítást, a tanulást, az önirányítás képességeinek fejlődését nehezítő – részképtességzavarok, vagy azok halmozott előfordulása jellemzi. Az érintett gyermekek az átlagnál nehezebben viselik el a várakozás és a kivárás okozta feszültségeket, a váratlan zajokat. Aktivációs

szintjük erősebben ingadozik, nyugtalanabbak. Fokozottabban igénylik a tevékenységet meghatározó állandó kereteket, szabályokat, valamint a pozitív visszajelzést, a sikeres teljesítmények megerősítését, a dicséretet. A kognitív, az emocionális-szociális képességek eltérő fejlődése a sikeres beilleszkedést, az iskolába lépésre való felkészülési folyamatot késleltetheti.

Az óvodai nevelés és fejlesztés során kiemelt feladat: a gyermek szakértői bizottsági véleményében foglaltakra alapozva a részképesség-zavarok egyéni fejlesztési terv szerinti korrekciója és kompenzálása tudományosan megalapozott szakmai módszerek alkalmazásával. A fejlesztés szakmai teamben, és a szülő aktív bevonásával történjen. További feladat megelőzni a teljesítménykudarckokra épülő másodlagos zavarok, inadaptív viselkedés kialakulását, és megalapozni az eredményes iskolai előmenetelhez szükséges készültséget.

Az egyéni fejlesztési terv célkitűzéseinek megvalósulását időszakosan, az ütemezési fázis befejezését követően ellenőrizni kell, és amennyiben szükséges, a fejlesztés további menetét erre alapozva kell meghatározni.

Az egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitáció, rehabilitáció a pszichés fejlődési zavar jellegét megállapító, komplex – pedagógiai-gyógypedagógiai, pszichológiai és orvosi – szakértői véleményben foglaltak alapján történik.

### ***A befogadás előkészítése***

#### **Az óvodapedagógus teendői:**

A sikeres integráció kulcsszereplője az óvodapedagógus! Általános elméleti felkészültsége, elfogadó, empátikus, de követelményeket állító személyisége, gyakorlati tapasztalata a kisgyermekkel való foglalkozás során fontos.

#### **Ezek a speciális ismeretek a következők:**

- ❖ Megismeri a kisgyermekről készült orvosi, pszichológusi, gyógypedagógiai szakvéleményt (értelmezéséhez szükség esetén más szakember segítségét kéri), a gyermek élet-történetét.
- ❖ Megismeri a szükséges speciális eszközöket, ismerkedik specifikus módszerekkel.
- ❖ A csoportszoba, a közösen használt helyiségek berendezésénél figyelembe veszi a sajátos nevelési igényű óvodás sajátos igényeit.
- ❖ Felkészíti a csoportjában lévő gyermekeket a sérült társukkal való találkozásra.

- ❖ Felkészíti a csoportjába járó gyermekek szüleit. El kell fogadtatnia a szülőkkal és a kisgyermekkel a sérült gyermek jelenlétét a csoportban, nem eltitkolva a sajátos nevelési igény tényét, de nem is túlhangsúlyozva azt.
- ❖ Találkozik az SNI - s gyermek szüleivel (amennyiben lehetséges: családlátogatáson).
- ❖ Segítenie kell a gyermek beilleszkedését a csoportba, a többi gyermeket ezzel a segítőkészség irányába elindítva, de az SNI - gyermek számára az önállóságot nem csonkítja.

#### **A gyermekcsoport felkészítése:**

Az óvodáskorú kisgyermek magatartásformái, véleményük, elvárásaik még nem kialakultak, egyértelműen a felnőttektől kapott mintákat követik. Elsődleges életterük a család, emellett fontos szerepe van az óvodapedagógusok példájának is.

A gyermekcsoport felkészítése is fontos a befogadás előkészítése során. Lényeges annak hangsúlyozása, hogy a sajátos nevelési igényű társuk nem tehet az állapotáról, ő is gyermekként lesz köztük.

Kezdetben többet segítsék: mutassanak meg neki mindent.

Az óvodáskor végére elvárható a gyermekektől a másságot elfogadó, természetesnek tartó, segítőkész magatartás a sajátos nevelési igényű társaik felé.

El kell fogadniuk, hogy az SNI-s gyermek bizonyos tevékenységekhez több segítséget kap a pedagógustól.

#### **A gyermek fogadása:**

A sajátos nevelési igényű gyermek is teljes értékű ember.

Joga, hogy megfelelő, elfogadó, ugyanakkor fejlesztő hatású környezetben éljen, fejlődjön.

A gyermekek őszintén elfogadják, tolerálják a sajátos bánásmódot igénylő társaikat, a gyengébbekhez való közeledés és segítőkészség természetes számukra.

Olyan pedagógiai környezetet kell kialakítani az óvodának, ahol a másság felé fordulás mindenkinél természetessé válik.

A megfelelő differenciálás csak akkor lehet sikeres, ha az óvodapedagógusok elsajátítják a szükséges gyógypedagógiai ismereteket, megszerzik a szükséges kompetenciákat.

## ***12. AZ ÓVODÁBA ÉS ISKOLÁBA LÉPÉS FELTÉTELEI***

### ***Az óvodába lépés feltételei***

Két helyről kerülhet be a kisgyermek az óvodába. Egyrészt a családból, másrészt a bölcsődéből. Célunk, a kisgyermek szuggesztibilitásából kiindulva az átmenet zökkenőmentessé tétele, az új életformához való pozitív érzelmi viszonyulás kialakítása („kedvcsinálás” az ovihoz).

Feladatunk a gyermekek óvodába kerülésének előkészítése attól függően, hogy esetleg bölcsődéből vagy a családból kerül a gyermek az óvodába.

Az óvodapedagógus még az óvodába lépés előtt felveszi a kapcsolatot a családdal, a bölcsődével a zökkenőmentes átmenet biztosításához.

### ***Az átmenet megkönnyítése érdekében szem előtt tartjuk:***

- ❖ A bölcsődei nevelés feladatrendszere eltér az óvodai nevelés feladatrendszerétől.
- ❖ A kisgyermek az óvodába érkezése előtt meglátogatjuk a saját otthonában, a saját szobájában.
- ❖ A családlátogatásra alaposan felkészülünk (benyomásainkat nem a helyszínen rögzítjük).
- ❖ Az óvodapedagógusok és a dajka egyeztetik a nevelési módszereiket.
- ❖ Érvényesítjük az egyéni bánásmód elvét.
- ❖ Megtervezzük a folyamatos befogadás ütemezését úgy, hogy sem az óvodai csoport, sem saját magunk számára ne okozzon megterhelést.
- ❖ Segítjük a szülőket az óvodai beszoktatás időszakában, amennyiben úgy tapasztalják, hogy ez valamelyik szülő számára nehézséget okoz.

### ***Az iskolába lépés feltételei***

A gyermek fejlődését genetikai adottságok, a környezet, a nevelés és az érés sajátos törvényszerűségei határozzák meg. Vannak általános, életkori fejlettségi mutatók, melyeknek a gyermek saját egyéni képességeinek fejlettsége szerint felel meg, egyes területeken kiemelkedőbb, máshol gyengébb.

A családi és az óvodai nevelési folyamat eredményeként a gyermekek többsége eléri azt a fejlettséget, amely garantálja a sikeres iskolakezdést.

Az iskolai érettségnek **testi**, **lelki** és **szociális** kritériumai vannak, melyek egyformán fontosak és szükségesek az iskola megkezdéséhez.

**Testi érettség:** Megtörtént az első alakváltozás, megváltoznak testarányai, megkezdődik a fogváltás. Mozgása összerendezett, szívesen rajzol, egyre ügyesebben fogja a ceruzát, ecsetet. Ismeri és alkalmazza a higiéniai szabályokat, testi szükségleteinek kielégítését képes irányítani, késleltetni. Keveset beteg, szeret mozogni, teherbírása, terhelhetősége fokozatosan nő.

**Lelki érettség:** Örömmel készül az iskolába, szeret és akar tanulni. Tele van kíváncsisággal, érdeklődéssel, megismerési vágygal. A tanuláshoz szükséges képességei folyamatosan fejlődnek. Ismeri saját testrészeit, megerősödött a téri tájékozódása, saját testén is és a térben is felismeri a jobb és bal irányt, megfelelően használja a téri viszonyokat jelölő névutókat (alatt, fölött, előtt, mögött, között,) az -on (asztalon), -ról, -ban, stb.

Megtörténik az észlelési funkciók: a látás, hallás, tapintás, téri tájékozódás, és a motoros (mozgásos) rendszerek működésének összerendeződése, integrálódása. Szerepük meghatározó a tanulás eredményességében. Ez alak, forma, méret, (nagyság) szín felismerését jelenti, azt, hogy képes a gyermek több szempont (pl. méret, szín, forma, felület anyag) szerint csoportosítani, párosítani (dominó), felismeri a különbségeket, azonosságokat. Csak tapintással, vagy csak illat, vagy szóbeli jellemzés, csak hang stb. alapján is felismeri környezete tárgyait. A részből felismeri, ki tudja rakni az egészet (kirakók), az egész látásakor felfedezi a hiányzó részeket.

Megjelenik a szándékos figyelem, a megtanulni akarás, azaz a szándékos bevésés és felidézés, az elemi fogalmi gondolkodás (tudja mi tartozik a virágok, zöltségek, játékok, közlekedési eszközök, évszakok, gyermekek, emberek, állatok, vadállatok stb. fogalmába).

Érthetően, folyamatosan, összefüggően beszél, gondolatait, érzelmeit, tevékenységeit szóban is meg tudja fogalmazni.

Képességeinek megfelelően rendelkezik tapasztalatokkal, ismeretekkel, melyeket természetes környezetben szerzett meg, így ezek valóságosak, reálisak.

Elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról, családjáról, a napszakokról, ismeri és alkalmazza az alapvető közlekedési szabályokat, ismeri a járműveket, az évszakokat, azok legjellemzőbb jegyeit, a környezetében látható virágokat, zöltségeket, gyümölcsöket, állatokat.

Tud tájékozódni szűkebb környezetében, ismeri az ott lévő intézmények, épületek (bolt, posta, könyvtár, orvos stb.) funkcióját. Érzelmileg kötődik lakhelyéhez, szereti a természetet, meglátja

szépségét, védi, óvja a növényeket, állatokat, környezete épségét. Rendelkezik mennyiségi ismeretekkel (több, kevesebb, ugyanannyi), számlál, felismeri a formákat, (kör, háromszög stb.), a kiterjedéseket, (alacsony, széles, hosszú stb.). Szereti a problémahelyzeteket, új megoldásokat is keres, feladatvégzésben kitartó, sikerre törekszik. Gyakran ellenőrzi tevékenysége eredményességét, a felfedezett hibáit javítja.

**Szociális érettség:** Készen áll az iskolai élet és a tanító elfogadására. Képes kapcsolatok alakítására, együttműködésre felnőttekkel, gyermekekkel egyaránt. Elfogadja, ismeri és igyekszik betartani a szabályokat, fokozatosan alakul az alkalmazkodás és önértékelés helyes aránya. Tudja kielégíteni igényei kielégítését, képes mások igényeihez alkalmazkodni.

Erősödik feladattudata, a tevékenységeket, ha elkezd nem hagyja abba amíg el nem készül vele, a feladatokat megoldja, sikerre, eredményre törekszik. Egyre szembetűnőbben kitartás, fegyelmezettség, önfegyelem, önállóság jellemzi.

### **Óvoda-iskola átmenet**

#### **Az óvoda teendői az átmenet megkönnyítése érdekében:**

Az óvoda-iskola átmenet problémakörben elsődleges célunk a fejlesztés és hogy a kompetenciákra, az ismeret, attitűd, képesség hármasságára helyezjük a hangsúlyt.

A gyermek személyiségfejlesztésének érdekében arra törekszünk, hogy óvodánk óvodapedagógusai működjenek együtt a tanítókkal annak érdekében, hogy a gyermekekről egyféleképpen gondolkodjunk. A gyermekeknek saját képességüknek megfelelő ütemben kell haladniuk, életkoruknak, fejlettségi szintjüknek megfelelő ismeretet kell kapniuk. Nevelésfilozófiánk szerint, ha együttműködik az óvoda és az iskola, akkor a gyermekek számára ez a váltás nem lehet trauma, hiszen a környezetük ugyan megváltozik, de a pedagógiai légkör, és a tanulás módja sem nem lesz ismeretlen a számukra.

Iskola-előkészítő foglalkozásokkal, fejlesztéssel készítjük fel a gyermekeket az iskolai életre. A felkészítés a nap nagy részét átfogja, de a 2025-2026-os nevelési évtől napi 45 perc időkeretben folynak az iskola-előkészítő foglalkozások a nagycsoportos (5-6 éves) óvodásokat célzó, játékos fejlesztő programok, melyek az első iskolai év gördülékenységét segítik elő. Célja a rész-készségek, mint a figyelem, memória, mozgáskoordináció, önbizalom és a szociális készségek fejlesztése, hogy a gyerekek felkészülten és magabiztosan vághassanak bele az iskolás életbe. A

foglalkozások segíthetnek az olvasás-írás alapjainak lerakásában, a napirend és az iskolai szokások megismerésében, valamint a pozitív tanulási élmények biztosításában.

### **13. GYERMEKVÉDELEM**

*A gyermekvédelmi törvényből adódó óvodai feladataink. A nevelőtestület feladatai a gyermekvédelem területén*

Intézményünkben a gyermekvédelem és a prevenció (megelőzés) nemcsak a gyermekvédelmi felelős feladata és kötelessége, hanem valamennyi, a gyermekekkel foglalkozó pedagógusnak is.

A preventív gyermekvédelem fontos mozzanata a pedagógus és a gyermek folyamatos, személyes kontaktusa.

Hivatásunk lényege a kisgyermekek védelme, óvása.

Gyermekvédelmi tevékenységünket mindig a gyermekek érdekében, jogaik szem előtt tartásával, személyiségük pozitív fejlődése érdekében – tapintatosan, a szülő önértetének és jogainak csorbítása nélkül – fejtjük ki.

A prevenció minden gyermekre kiterjed, mely magában foglalja azt a speciális és célirányos gyermekvédelmi tevékenységet is, ami a hátrányos, illetve veszélyeztetett helyzetben lévőkre irányul.

Nevelési célkitűzéseink és a prevenciós gyermekvédelem érdekében szoros kapcsolatot tartunk fenn a családokkal. Igyekszünk velük olyan kapcsolatba kerülni, melynek során lehetőségük nyílik gondjaik, problémáik feltárására.

A szülőket rendszeresen és érdemben tájékoztatjuk gyermekeik fejlődéséről, annak üteméről, közösségi magatartásuk alakulásáról.

Probléma esetén először pedagógiai módszerekkel kíséreljük meg a gyermekeket veszélyeztető okokat megszüntetni. Ebben a munkában együttműködnek a gyermek óvodapedagógusai, szülei, a gyermekvédelmi felelős és az óvoda igazgatója, valamint az óvodai-iskolai szociális segítő.

Amennyiben így, pedagógiai úton nem rendeződik a gyermek helyzete, nem szűnnek meg a gyermeket és fejlődését veszélyeztető okok, akkor lép kapcsolatba a gyermekvédelmi felelős az illetékes szakemberekkel.

Alapvető elvünk, hogy minden olyan személlyel és intézménnyel élő kapcsolatot alakítunk ki és tartunk fenn, akik nevelőmunkánk hatékonyságát növelni tudják.

Kapcsolataink alapvető etikai szabályának, a korrektséget, nyitottságot, ugyanakkor a gyermekek és szülei személyiségi jogainak tiszteletben tartását tartjuk.

Kapcsolatrendszerünk kiemelt jelentőségű eleme a szülők, a gyermekek családjának köre.

Alapvetően azt gondoljuk, hogy a gyermekek neveltségi szintjének alakítása közös feladatunk és felelősségünk.

Legfőbb célunk ezért az együttműködés elérése.

**A következő szempontok alapján tartjuk megvalósíthatónak az együttműködést:**

- ❖ a szülő, a gyermek feltétel nélküli elfogadása
- ❖ őszinte, nyílt viselkedés
- ❖ segítség a problémák okainak feltárásában, ha szükséges, szakember bevonásával

Mindezek érdekében nyílt napokat és közös programokat szervezünk a szülőkkel.

**A kapcsolattartás formái a családokkal:**

- ❖ családlátogatás,
- ❖ napi kapcsolattartás, - folyamatos tájékozódás a gyermekekkel történt eseményekről, fejlődéséről,
- ❖ szülői értekezletek – az óvodát, a csoportot, a gyermekeket érintő témák megbeszélése, a szülők kéréseinek, véleményének meghallgatása,
- ❖ nyílt napok,
- ❖ közös programjaink az óvoda nyílt ünnepnapjai,

**Kapcsolataink más intézményekkel:**

- ❖ Önkormányzat és annak intézményei
- ❖ Gyermejjóléti Szolgálat
- ❖ Védőnői Szolgálat
- ❖ Háziorvos
- ❖ Általános Iskola
- ❖ Pedagógiai Szakszolgálat

***Tevékenységek, melyek a hatékonyságot segítik***

Az eredményesség és hatékonyság érdekében rendszeres megbeszéléseket tartunk a Gyermekjóléti Szolgálat családgondozóival a felmerülő problémák orvoslása érdekében.

Gyermekvédelmi felelősünk rendszeresen részt vesz esetmegbeszéléseken, esetkonferenciákon és szakmaközi megbeszéléseken.

Bizalommal fordulhatunk a Gyermekjóléti Szolgálat családgondozói felé, hisz napi kapcsolatban állunk.

**14. SZOCIÁLIS HÁTRÁNYOK ENYHÍTÉSÉT SEGÍTŐ TEVÉKENYSÉG**

**HELYI ÓVODAI INTEGRÁCIÓS PROGRAM**

Bármilyen hátrányos helyzetből származó lemaradás csakis szakszerű, a gyermek társadalmi helyzetére érzékeny pedagógiai szemlélettel és módszerekkel, a szülőket partnerré téve el-  
lensúlyozható.

A szülőkkel való együttműködés az otthon és az óvoda világának találkozásával, szülők és nevelők közötti kölcsönös tisztelet alapján valósítható meg, melyben az óvodapedagógusoknak helyzetüknél és képzettségüknél fogva kiemelt szerepük és felelősségük van.

Az óvodai programunk jellemzője a gyermekközpontú és családorientált szemlélet, ösztönzi az együttműködések kialakítását azokkal a szolgálatokkal, melyek a szülőket támogatják, számukra erőforrást jelentenek, illetve a gyermekeknek szolgáltatásokat biztosítanak.

**Szervezési feladatok**

- Integrációt elősegítő csoportalakítás
- Az igazolatlan hiányzások minimalizálása
- A szülők munkába állását lehetővé tévő nyitvatartás kialakítása
- **Nevelőtestület együttműködése (rendszeres team munka valamennyi munkatárs részvételével, esetmegbeszélések, hospitálások)**

**Pedagógiai munka kiemelt területei:**

- Az óvodába lépéskor komplex állapotfelmérés (részletes anamnézis)
- Kommunikációs nevelés (szókincs, nyelvi kifejezőképesség, beszédértés, beszéd észlelés fejlődésének elősegítése)

- Érzelmi nevelés, szocializáció (az intézményes nevelésbe illeszkedés elősegítése, bizalom, elfogadás, együttműködés)
- Egészséges életmódra nevelés (egészségtudat kialakítása, táplálkozás)
- Korszerű óvodapedagógiai módszerek (a gyermek kezdeményezéseire támaszkodó módszerek, differenciálás, kooperatív technikák, mozgás, zene felhasználása, szülőkkel való partneri együttműködés módszerei)

#### **Gyermekvédelemmel, az egészségügyi ellátással, szociális segítségnyújtással kapcsolatos tevékenység:**

- Egészségügyi szűrővizsgálatok (a gyermek fejlődésének nyomon követése, regisztrálása, szükség esetén szakorvosi - fogászat, szemészet, fülészet, ortopédia vizsgálat) kezdeményezése, megszervezése
- Gyermekorvosi, védőnői tanácsadás (a szülők számára az együttműködő partnerekkel kialakított közös programok)
- A szociális ellátórendszerrel való aktív együttműködés

#### **Együttműködések kialakítása az óvodán kívüli szervezetekkel, különösen az alábbiakkal**

- Gyermekjóléti, családsegítő szolgálat (a szülők támogatása, erőforrásainak feltárása)
- Védőnői hálózat (korai képességfejlesztéssel kapcsolatos tanácsadás)

#### **Óvoda-iskola átmenet támogatása**

- Iskolaérettség elérését támogató pedagógiai munka (a tanulási képességek megalapozása, a tanulási és egyéb részképesség zavarok kialakulásának megelőzése, megoldási késztetés, monotonia tűrés, figyelemkoncentráció, az alkotásvágy szükséges szintjének kialakítás)
- Iskolaválasztás támogatása (szülők tájékoztatás)
- A gyerekek fejlődésének után követése legalább az általános iskola első évében

#### **Szülőkkel való kapcsolattartás, együttműködés**

- Személyes kapcsolat kialakítása minden szülővel
- A gyermekek egyénre szabott beszoktatásának biztosítása
- Rendszeres (napi, vagy heti) tájékoztatás a gyermekek fejlődéséről, az egyéni fejlesztési napló bejegyzéseinek megbeszélése, a gyerekek alkotásainak megmutatása, elemzése,

szülők részvételi lehetőségének biztosítása a foglalkozásokon. (Nyílt nap a csoportban, óvodában)

- Egyéni beszélgetések, gyermekneveléssel kapcsolatos nézetek kicserélése, a család szokásainak, értékrendjének megismerése, megértése, a család erőforrásainak feltárása
- Rendezvények szervezése (karácsony, egészségnap, anyák napja,)

### **15. A DIABÉTESZ ELLÁTÁST ÉS A FOKOZOTT KOCKÁZATÚ ALLERGIÁS BETEGSÉGGEL DIAGNOSZTIZÁLT GYERMEKEK ELLÁTÁSÁNAK ELJÁRÁSRENDEJE**

#### ***Az 1-es típusú diabéteszrel élő gyermek ellátása az óvodában***

A nevelési-oktatási intézmény, többcélú intézmény igazgatója a 14 évnél fiatalabb 1-es típusú diabéteszrel élő gyermek részére abban az időtartamban, amikor az óvoda – beleértve az ilyen köznevelési alapfeladatot ellátó többcélú intézményt is – felügyelete alatt áll, az 1-es típusú diabéteszrel élő gyermek szülőjének, más törvényes képviselőjének kérelmére, a gyermekkori diabétesz gondozásával foglalkozó egészségügyi intézmények szakmai iránymutatása alapján a köznevelési törvény 62§. (1b)–(1e) bekezdés szerinti speciális ellátást biztosít

Az intézményben a szülő külön kérelme alapján (Eütv. 15. § (5) bekezdésével összhangban) biztosítjuk intézményünkben az 1-es típusú diabéteszrel élő gyermekek speciális ellátását, ha a képzésben résztvevő vállalja a gyermek ellátását. Ha nem vállalja, akkor óvodaorvos vagy védőnő útján is biztosítható az ellátás.

Az ellátás érdekében 5 fő dolgozó rendelkezik tanúsítvánnyal a diabéteszes gyermek ellátása érdekében. Az Oktatási Hivatal által szervezett, a feladat ellátásához kapcsolódó ismeretekről szóló szakmai továbbképzésen való részvétel biztosítása, pedagógus vagy nevelő-oktató munkát közvetlenül segítő munkakörben foglalkoztatott személy részére. A képzés során elsajátították a vércukorszint mérést és inzulin beadását.

A gyermek szakszerű ellátásán túl a szülő a 328/2011. kormányrendelet szerint igényelheti a diétás étrend biztosítását, illetve a diétás étkezés a szülő írásbeli nyilatkozata alapján – a gyermek intézménybe bevitt, vagy a szülő által az intézménybe rendelt étel intézményben történő elfogyasztásának lehetővé tételével is biztosítható. Ez

esetben biztosítjuk a hűtés, a melegítés és a fogyasztás megfelelő feltételeit a hatályos jogszabályok és szakmai előírások betartásával.

**a) Az 1-es típusú diabéteszsel élő gyermekek ellátási folyamata az intézményben:**

- szülői kérelem benyújtása mellékelt szakorvosi javaslattal
- szülői nyilatkozat diétás étrend biztosításáról
- a gyermek csoporthoz rendelése megfelelő szakember jelenlétével
- diétás étrend biztosítása szülői nyilatkozat alapján
- a gyermek rendszeres vércukorszint mérése szakorvosi előírás szerint
- az ellátáshoz szükséges eszközök, gyógyszerek megfelelő tárolása
- az előírt időközönként szükséges mennyiségű inzulin beadása
- megfelelő, előírás szerinti időben történő étkezés biztosítása
- kapcsolattartás, együttműködés a szülővel, szakemberekkel

**b) Röviden a diabéteszről:**

A cukorbetegség, vagy más néven diabétesz egy anyagcserezavar, amelyben a szénhidrátok hasznosítása szenved zavart.

- 1-es típusú diabétesz: ebben az esetben a hasnyálmirigy nem termel inzulint, így külsőleg kell bevinni a szervezetbe. Az 1-es típusú diabétesz általában genetikai okokra vezethető vissza.

**c) Gyermekkori diabétesz tünetei:**

A gyermekkorban jelentkező cukorbetegség tünetei is hasonlóak a felnőttkorban jelentkezőhöz, általában a tünetek specifikussága miatt könnyen felismerhető a diabétesz.

**d) Cukorbetegség fő tünetei:**

- jó étvágy melletti gyors fogyás, testtömeg csökkenés
- gyakori vizelet
- erős szomjúság érzet, bő folyadékfogyasztás
- nehéz sebgyógyulás
- kicsiknél a szobatisztaság elvesztése
- nagyobbaknál éjszakai bepisülés vagy nappali gyakori mosdóba járás

- ólmos fáradtság, bágyadtság, rossz közérzet
- acetonos lehelet
- homályos látás

**e) Gyermekkorai diabétesz kezelése**

A gyermekkorai cukorbetegség terápiája nagyban függ a diabétesz típusától. Az 1-es típusú diabétesz esetén a gyermek kezelőorvosa által meghatározott inzulinterápiára van szükség.

**A gyermekkorai cukorbetegség kezelésében három pillért állapítunk meg:**

1. inzulinterápia
  2. étrendi kezelés
  3. helyes életmód
- A kezelés módját mindig diabetológus szakorvos állapítja meg, ami függ a diabétesz típusától, a gyermek vércukorszintjétől is.
  - 1-es típusú cukorbetegség esetén elengedhetetlen az inzulinterápia, mert ebben az esetben a páciens hasnyálmirigye nem termel inzulint, így azt külső forrásból kell bevinni az erre kialakított inzulinadagoló pen segítségével, vagy inzulinpumpával (a kezelőorvos által előírt).
  - Az injekciót általában a hasi zsírszövetbe érdemes adni.
  - 1-es típusú cukorbetegség kezelésének szervez része az diéta, azaz a táplálkozási szokások megváltoztatása, a natív cukormentes étrend, illetve számolnia kell az inzulinadaghoz kimért napi szénhidrát mennyiségét.
  - Az 1-es típusú diabéteszes gyermekek kezelésében a rendszeres vércukor ellenőrzés, étkezések előtt és azokat követően is érdemes ellenőrizni a vér cukorkoncentrációját.

**f) Helyes étrend:**

- Kerülni kell a hozzáadott cukrot tartalmazó ételeket,
- Törekedni kell a napjában többszöri zöldség és gyümölcs fogyasztására,
- A teljes kiőrlésű gabonák fogyasztása a fehér lisztből készütelkekkel szemben.
- Az elegendő folyadék elfogyasztása sem.

**g) A diabétesz során jelentkező kellemetlen (rosszullét) állapotok, annak kezelése**

❖ **Hipoglikémia (vércukorszint leesés):**

- a túl sok inzulin, vagy kevés szénhidrát hatására,
- a sokáig tartó testmozgás miatt alakulhat ki.

Az 1-es típusú cukorbetegnekél nagyobb eséllyel lép fel hipoglikémia, ami kezeletlenül akár igen veszélyessé is válhat.

**Ilyen rosszullét több okból alakulhat ki:**

- Ha a gyermek az inzulin beadása után nem étkezett,
- A gyermek későn étkezett,
- Túl sok inzulint kapott kimerítő testmozgás után,
- Rossz helyre, pl. izomba kapta az inzulint, ahonnan gyorsabban szívódik az fel.

Bizonyos gyógyszer (sulfanilurea) kapó gyermekeknel a Glukagon beadása tilos.

Helyes inzulinadagokkal és étkezéssel a veszély lecsökkenthető.

**Hipoglikémia tüneteit:**

- rosszullét,
- heves szívdobogás,
- szédülés,
- remegés,
- sápadtság,
- izzadás,
- látászavar,
- beszédzavar,
- gyengeség,
- éhségérzet,
- hányinger, hányás

**Hipoglikémia esetén az eljárásrend:**

A hipoglikémia azonnali kezelést igényel, mert a cukorbeteg gyermek rosszul lehet. Rosszullét esetén szőlőcukrot, esetleg glükóz tablettát kell a gyermeknek beadni, majd meg kell etetni vele egy kekszet.

A cél: Minél gyorsabban történjen meg a vércukorszint emelés, ugyanis, ha nem javul, akkor eszméletvesztés, rángógörcs is felléphet

Előfordul, hogy hirtelen alakul ki a tudatzavar. Ilyenkor, ha még eszméleténél van a gyermek, és nyelni tud, nekünk kell megetetni, vagy feloldva megitatni a szőlőcukrot a beteggel. A szőlőcukor már a szájból elkezd felszívódni. Ezt követően kekszet vagy rostos levet, ill. tejet itathatunk, hogy az ezekben található összetett szénhidrátok lassabban, de emeljék a vércukorszintet. Az eszméletlen gyermeknek biztosítani kell mielőbbi szabad légutat. Stabil oldalfektetésbe vagy, az oldalára vagy a hasára kell fektetni, hogy az esetleges légúti akadály (pl. nyál) könnyen tudjon távozni, pl. kifolyni a szájüregből. Az eszméletlen vagy görcsölő gyermeknek a nála levő Glukagon injekciót kell beadni, ha azt kaphatja ( a szülő felelős ennek biztosításáról, ha a gyermek kaphatja) . A fecskendőben elő van készítve az oldószer, mellette van a hatóanyagot tartalmazó porampulla. Ennek a műanyag kupakját kell lepattintani, majd az oldószer a gumidugót átszűrve hozzáfecskendezni. Ilyenkor a por feloldódik. Ekkor vissza kell szívni az oldatot a fecskendőbe. Azt légteleníteni kell úgy, hogy a tűt felfelé tartva kinyomjuk belőle a levegőt, majd a test bármelyik izmába szűrve beadjuk a betegnek. Az injekció után a tudat elkezd kitisztulni.

Amikor már nyelésre képes a gyermek, szájon át adunk neki cukrot a fentiek szerint. Ebben az esetben mindig értesítsük a mentőket a kórházba szállításhoz.

#### ❖ A hiperglikémia (tartósan magas vércukorszint)

Egyes esetekben a hipoglikémia ellentéte is előfordulhat, amit hiperglikémiának nevezünk. Ebben az esetben a gyermek vércukorszintje tartósan magas lesz, ez főleg 1-es típusú diabéteszben fordul elő, inzulin hiányában.

Ennek veszélye: A ketoacidózis kialakulásával, amely azt jelenti, hogy a szervezet a zsiradék raktárak bontásából próbálja fedezni a szükséges energiát, toxikus hatású ketontestek keletkeznek.

A ketoacidózis fő tünete az acetonos lehelet, de jellemző ezek mellett a hányinger, hasfájás, szapora, mély légzés is. A hiperglikémia azonnali ellátást igényel, kezelése kórházakban történik

Ez a folyamat nem egyik pillanatról a másikra következik be, tehát, ha az elején beavatkozunk, a beteg nem kerül súlyos állapotba.

Megelőzése a normális inzulin-cukor bevitelével lehetséges. A cukorbeteg gyermeknek minden esetben be kell adni az inzulint és tartani kell be az előírt diétát.

Lázas megbetegedés idején a gyermek igyon bőségesen, kerülni kell a zsírok fogyasztását, de a normális szénhidrátbevitelt biztosítani kell. Az inzulin beadása elengedhetetlen. A szénhidrátbevitel ilyenkor pl. gyümölcslevek formájában is történhet.

Ha a hányás kialakul, és a szájon át való folyadékbevitel nem oldható meg, mentőt kell hívni és kórházi kezelés szükséges, ahol infúzió segítségével tartják fenn a szervezet egyensúlyi állapotát.

### **A fokozott kockázatú allergiás gyermek ellátása az óvodában**

Kiemelt figyelmet kapnak az anafilaxiás rizikójú allergiások az óvodákban.

A köznevelési intézménynek biztosítani kell gyermekek, tanulók egészségének megőrzésére fordított fokozott figyelmet.

Ez a változtatás azért jelentős, mert jogalapot ad és egyértelmű irányt jelöl ki a már diagnosztizált anafilaxiás gyermekek intézményi létének és biztonságának érdekében.

Ők azok a gyerekek, akiknél mindig van az esetleges anafilaxiás reakciót visszafordító, adrenalin hatóanyagú injektor, szüleik pedig pontosan informálni tudják az intézményt arról, milyen óvintézkedéseket kell megtenni annak érdekében, hogy a gyerek ne érintkezzen az allergénnel.

A jogszabály módosítás értelmében az igazgató:

- kötelesek egyrészt felvenni a diagnosztizált allergiás gyerekeket az intézményekbe,
- másrészt biztosítaniuk kell a tudottan allergiás gyerekek számára a biztonságos körülményeket.

Az anafilaxiás túlérzékenységi reakció akár percek alatt fulladáshoz, szívmegálláshoz vezethet, ám ezt a reakciót vissza lehet fordítani az adrenalin hatóanyagot tartalmazó EpiPen injekciós tollal, amelynek használata másodpercek alatt elsajátítható. Az autoinjektorból a súlyos allergiában szenvedőknek kettőt kell mindig maguknál tartani.

## 16. *TEHETSÉGGONDOZÁS AZ ÓVODÁBAN*

Az óvodai élet a maga kiegyensúlyozott, biztonságos, elfogadó légkörével akarva, akaratlanul felszínre hozza a többet mutató gyermekek adottságait, képességeit. Megfelelő neveléssel, tág cselekvési szabadságot adva - a családdal együtt - lehetőséget biztosíthatunk a tehetség csíráit hordozó gyermekeknek a kreatív újat teremtő felnőtté váláshoz.

### *A tehetség meghatározása*

Tehetségen azt a velünk született adottságokra épülő, majd gyakorlás, céltudatos fejlesztés által kibontakozott képességet értjük, amely az emberi tevékenység egy bizonyos vagy több területén az átlagosat messze túlhaladó teljesítményeket tud létrehozni.

### *A tehetséggondozás célja:*

- a tehetséges gyermek erős oldalának fejlesztése,
- a tehetséges gyermek tehetséggel összefüggő gyenge oldalának erősítése,

### *Feladataink:*

- A tehetségígéretes gyermekek azonosítása. Tehetségesnek azok tekinthetők, akik kiváló adottságaik alapján magas szintű teljesítményre képesek az élet bármely tevékenységi területén. A tehetség kiemelt összetevői: átlag feletti általános és speciális képességek, kreativitás, feladat iránti elkötelezettség.
- A tehetséggondozás csoporton belüli, illetve intézményi szinten való megszervezése
- Sokféle tevékenység lehetőségének biztosítása, élményszerző programok szervezése
- A tehetséges gyermek szüleinek megnyerése tanácsadás, támogatás.
- Az erős és gyenge oldalak fejlesztése, kreativitás fejlesztése, én kép erősítése,
- A gyermek fejlődésének közös értékelése.
- Iskolaválasztás segítése.

### *Tehetségműhelyek:*

- Ovi foci
- Sport manó
- Boldogság Óvoda

- „Igy tedd rá!”

## ***17. PEDAGÓGIAI PROGRAM FELÜLVIZSGÁLATA, ELLENŐRZÉSE, ÉRTÉKELÉSE***

### **INTÉZMÉNYI ÖNÉRTÉKELÉS**

A Tuzséri Lónyay Pálma Napköziotthonos Óvoda Pedagógiai Programja a mindenkor hatályos köznevelési törvény szerint kerül felülvizsgálata. Az értékelés tények és adatok alapján tervezetten és objektíven történik.

Az ellenőrzési, értékelési munka alapja a Tuzséri Lónyay Pálma Napköziotthonos Óvoda Pedagógiai Programjának megvalósítása, a belső és külső ellenőrzési rendszer szabályozóink, valamint az intézmény elvárás rendszerének való megfelelés alapján történik.

Belső ellenőrzési rendszer óvodai szabályozói az SZMSZ és a Teljes körű Intézményi Önértékelési Szabályzat.

Külső ellenőrzési rendszer szabályozói ágazati törvények, rendeletek.

Tanfelügyeleti és Önértékelési kézikönyv, Tanfelügyelet, pedagógusminősítés.

Az óvoda folyamatosan követi az egyes feladatok (nevelés, tanulás, egyéb működési feladatok) eredményességét és hatékonyságát intézményi elvárás rendszerének megfelelően elemzi ezeket.

Az önértékelés során tények és adatok alapján azonosításra kerül a nevelési-oktatási tevékenységekkel és a szervezet működésével összefüggő erősségek, fejlesztendő területek, szükség esetén korrekciót hajt végre. Az önértékelési folyamatban felhasználásra kerül a munkatársak, a szülők és a külső partnerek elégedettségméréseinek eredményei.

### FELHASZNÁLT IRODALOM

- ❖ Balogh Éva: Fejlődéslélektan I., Hajdúböszörmény Óvóképző Főiskola, 1993.
- ❖ Dankó Ervinné: Nyelvi – kommunikációs nevelés az óvodában, Okker Kiadó
- ❖ Dr. Bondár Zsuzsanna – Kunos Andrásné: Az óvodai testnevelési foglalkozások módszertana, Nemzeti Tankönyvkiadó, 1993.
- ❖ Forrai Katalin: Ének az óvodában, Editio Musica Budapest
- ❖ Hovánszki Jánosné – Ludánszki Lajosné: Zenei nevelés az óvodában (Szöveggyűjtemény az óvóképző főiskolák hallgatói számára) Hajdúböszörmény Óvóképző Főiskola, 1994.
- ❖ Kondacs Mihályné Podmaniczki Mária: Vizuális nevelés az óvodában, Szarvas 1994. (Főiskolai jegyzet)
- ❖ Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja, 1996.
- ❖ Perlai Rezsőné: A matematikai foglalkozások módszertana, Tankönyvkiadó, Budapest 1991.
- ❖ Szemán Józsefné dr.: Útmutató a hátrányos helyzetű cigány gyermekek óvodai neveléséhez, Hajdúböszörmény, 1996.

**Tuzséri Lónyay Pálma Napköziotthonos Óvoda és Konyha**  
**Pedagógiai Programja**  
**OM: 202262**

Intézmény OM — azonosítója:  202262	Készítette:  ..... Révész Enikő igazgató a nevelőtestület bevonásával Nkt. 26.  Tuzsér, 2025. augusztus 11.
Legitimációs eljárás — Az érvényességet igazoló aláírások:	
A nevelőtestület a Tuzséri Lónyay Pálma Napköziotthonos Óvoda és Konyha <b>Pedagógiai programját véleményezte:</b>  ..... nevelőtestület nevében  Tuzsér, 2025. augusztus 25.	
A fenntartó képviselőjében <b>jóváhagyta</b> Nkt. 83. (2) bekezdés g) pontja  ..... Polgármester	A helyi egészségfejlesztési programot a nevelőtestület az iskola egészségügyi szolgálat <b>közreműködésével elkészítette</b> 20/2012. (VIII.3 1.) EMMI r. 128* (6) ..... iskola eü-i/védőnő képviselője nevében  Tuzsér, 2025. augusztus 25.
1/2025. (12/113/2025) iktatószám:  Készült: 1 darab eredeti példányban 10 db hiteles másolati példányban	
Érvényes: a fenntartó jóváhagyását követően visszavonásig	
A dokumentum jellege: <b>nyilvános</b> Nkt. 26.: (1) Megtálálható az igazgatói irodában, a nevelői szobában és a csoportszobákban	
Verziószám: 1/2025. 2/1 eredeti példány	
Ph.	